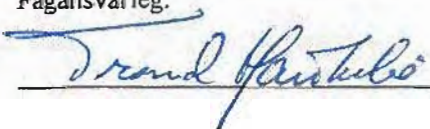

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL

Miljøvernavingdelinga

Fylkeshuset, 6400 Molde

		Rapport nr: 12 - 1995
		Tilgjenge: Åpen
Tittel: Fylkeskonferansen om friluftsliv - Ålesund mai 1995	Dato: November 1995	
Redaktør: Ingun Raastad	Sidetal: 164	
Samandrag: Fylkesmannen i Møre og Romsdal arrangerte i mai 1995 ein "Fylkeskonferanse for friluftsliv". Det var då 10 år sidan førre gong ein hadde sett friluftsliv på dagsorden med ein slik fylkeskonferanse. Målgruppe for konferansen var politikarar og administrasjonen i kommunar, fylkeskommunen og friluftslivsorganisasjonene i Møre og Romsdal. Tema for konferansen var : <ul style="list-style-type: none">• Nasjonale mål for friluftslivet• Tilrettelegging, drift og forvaltning av friluftslivsområde• Friluftslivsutøvarane - organisering og stimulering til friluftsliv• Naturvernåret, biologisk mangfald• Planarbeid for friluftsliv Det var og lagt til rette for ei utflukt til Svinøya. Der fekk ein sjå eit offentleg sikra friluftsområde, tilrettelagt på ein naturvenleg måte. I denne rapporten har vi samla innlegga som vart framført på konferansen.		
Emneord: Friluftsliv Planlegging for friluftsliv Tilrettelegging for friluftsliv	ISBN 82-7430-083-1 ISSN 0801-9363	
Fagansvarleg: 	For administrasjonen: 	

Beredskapsavingdelinga

Telefon 71 25 84 86
Telefaks 71 25 85 18

Kommunal- og
samordningsavingdelinga
Telefon 71 25 84 43
Telefaks 71 25 85 10

Landbruksavingdelinga

Telefon 71 25 81 59
Telefaks 71 25 81 57

Miljøvernavingdelinga

Telefon 71 25 84 75
Telefaks 71 25 85 09

Sosial- og
familieavingdelinga

Telefon 71 25 84 52
Telefaks 71 25 84 61

Forord

Fylkesmannen arrangerte 9. og 10. mai 1995 ein fylkeskonferanse om friluftsliv. Konferansen blei halde i Ålesund, med ei rad forelesningar/innlegg samt ei synfaring/utflukt til friluftsområdet Svinøya. Konferansen samla om lag 130 deltakarar, dei fleste frå kommunane i Møre og Romsdal.

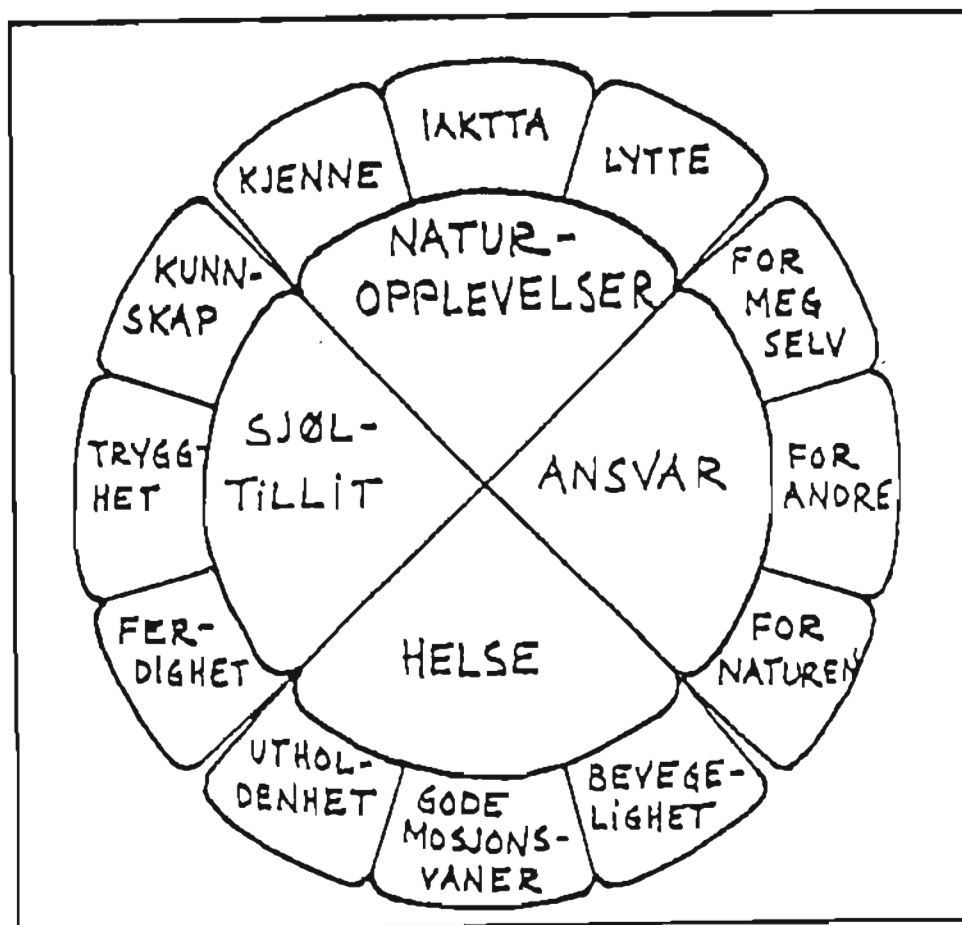
Enno ein gong har vi makta å samle alle gode krefter til ein konferanse om friluftsliv, det er 10 år sidan sist, og mykje har skjedd sidan då. Tilbakemeldinga frå deltakarane er generelt positiv, og vi meiner det er rett ressursbruk å gjennomføre eit slikt stort arrangement frå tid til annan. Utveksling av faglege synspunkt, bryning av haldningar, - og felles synfaring til eit godt tilrettelagt friluftsområde er viktige element i arbeidet med å vidareutvikle friluftslivet i fylket.

I denne rapporten presenterer vi foredraga og innlegga frå konferansen. Målgruppa for rapporten vil vere ikkje berre deltakarane, men og andre som ønskjer ei oppdatering når det gjeld status og utvikling av friluftslivet i vår del av landet.

Molde årsskiftet 1995/96

Per Fredrik Brun
fylkesmiljøvernssjef

Friluftsliv stimulerer ulike sider av personligheten (Kilde: Eskilsson m fl 1981).

FYLKESKONFERANSE OM FRILUFTSLIV
9. OG 10. MAI 1995
SCANDIC HOTEL - ÅLESUND

INNHOLDSFORTEGNELSE:	SIDE:
Forord v/fylkesmiljøvernsjef Per Fr. Brun	1
Program for konferansen:	2
Innlegg:	
Ass. fylkesmann Kjeld Brecke Opning	5
Førstekonsulent Kirsti Ringard, Miljøverndepartementet: Nasjonale mål for friluftslivet	9
Fylkespolitikar Reidun Vigestad Berge, Fylkesfriluftsnemnda: Korleis ta vare på friluftsiinteressene på fylkes- og kommunenivå	31
Førstekonsulent Mari Lise Sjong, Direktoratet for naturforvaltning: Naturvennleg tilrettelegging for friluftsliv	35
Kommunegartnar Torgeir Stensø, Volda kommune: Tilrettelegging for friluftslivet i Elvadalen i Volda	39
Nestleiar Per Sortehaug, Friluftsrådenes landsforbund: Korleis drive interkommunalt samarbeid i friluftsråd?	63
Friluftslivsrettleiar Christer Lundberg Nes: Friluftsliv for barn og unge. Eksempel frå arbeidet med ÅOF sitt prosjekt 1994 og Volda friluftsförening si satsing i 1995	69
Konsulent Anita Tveiten, Direktoratet for naturforvaltning: Friluftslivsutøvarane, Kven er dei?	73
Fylkeskontakt Atle Frantzen, Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) i Møre og Romsdal: FRIFO-arbeidet i Møre og Romsdal	93
Miljøvernrådsgjevar Knut Sørgaard, Molde kommune: Biologisk mangfald i Molde	99
Kultursekretær Olav Nilsen, Gjemnes kommune: Kommunedelplan for idrett og friluftsliv for Gjemnes kommune	111

Fylkesidrettsleiar Ingolf Mork: Kommunedelplan og Fylkesdelplan for idrett og friluftsliv i Møre og Romsdal	125
Konsulent Ingun Raastad, Miljøvernavinga, Fylkesmannen i MØRO: Handlingsplan for friluftsliv mot år 2000 i Møre og Romsdal	148
Vedlegg:	163
Førebels innbyding til fylkeskonferanse om friluftsliv 1995	
Innbyding og førebels program for fylkeskonferanse om friluftsliv	
Deltakarliste	
Resultat av evaluering - svar i prosent - utfyllande kommentarar	
Presseklipp	

PROGRAM

Tysdag 9. mai

10.45 - 11.30 Registrering

11.30 - 12.15 Lunsj

Ordstyrar: Per Fredrik Brun

12.15 Ass. fylkesmann Kjeld Brecke opnar konferansen

Opningsforedrag:

12.30 Kristi Ringard, Miljøverndepartementet: Nasjonale mål for friluftslivet

12.45 Reidun Vigestad Berge, Fylkesfriluftsnemda:
Korleis ta vare på friluftsliv-interessene på fylkes- og kommunenivå?

Tema: Tilrettelegging, drift og forvaltning av friluftslivområde

Ordstyrar: Per Fredrik Brun

13.00 Mari Lise Sjong, Direktoratet for naturforvaltning:
Naturvennleg tilrettelegging for friluftsliv

13.30 Torgeir Stensø, Volda kommune:
Tilrettelegging for friluftsliv i Elvadalen i Volda

14.00 Per Sortehaug, Friluftsrådernes Landsforbund:
Korleis drive interkommunalt samarbeid i friluftsråd?

14.20 Spørsmål og diskusjon

14.40 Friluftsrådet for Ålesund og Omland orienterer om Svinøya og utferden

15.00 Utferd til Svinøya, natur og kulturstien
Tema: Naturvennleg tilrettelegging og friluftsliv for barn og unge

Tilbake til hotellet ca. kl 19.00

20.00 Middag

Onsdag 10.5 Ordstyrar: Natur- og friluftskonsulent Siv Aksdal

Tema: Friluftslivutøvarane - organisering og stimulering til friluftsliv

- 08.30 Friluftsliv-retteiar Christer Lundberg Nes:
Friluftsliv for barn og unge. Eksempel frå arbeidet med ÅOF sitt prosjekt
1994 og Volda Friluftsförening si satsing i 1995
- 09.15 Konsulent Anita Tveiten, Direktoratet for naturforvaltning:
«Friluftslivsutøvarane, kven er dei?»
- 09.45 Kaffipause
- 10.15 Atle Frantzen, Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) i Møre og Romsdal:
FRIFO-arbeidet i Møre og Romsdal
- 10.45 Spørsmål og diskusjon

Tema: Naturvernåret; Biologisk mangfald og allemannsretten

Ordstyrar: Natur- og friluftskonsulent Kjell Lyse

- 11.15 Knut Sørgaard, Molde kommune:
Biologisk mangfald i Molde

- 11.45 Spørsmål og diskusjon

12.00-13.00 Lunsj

Tema: Planarbeid for friluftsliv

- 13.00 Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga;
Handlingsplan friluftsliv mot år 2000 i Møre og Romsdal
- 13.30 Olav Nilsen, Gjemnes kommune:
Kommunedelplan for idrett og friluftsliv for Gjemnes kommune
- 13.45 Fylkesidrettsleiar Ingolf Mork:
Kommunedelplan og Fylkesdelplan for idrett og friluftsliv i Møre og Romsdal
- 14.15 Spørsmål og diskusjon
- 14.45-15.00 Avslutning v/fylkesmiljøvernsjef Per Fredrik Brun

**Ass. Fylkesmann Kjeld Brecke,
Fylkesmannen i Møre og Romsdal:**

Opning av Fylkeskonferansen for friluftsliv 1995.

Kjære kursdeltakere!

En refleksjon over emnet friluftsliv bringer oss på den ene siden tilbake til vår barndoms grønne vår - med tur i marka, på ski både oppover og nedover bakke, pilking av fisk fra brygge eller båt. Kort sagt: Gode minner for de fleste av oss. Viktige stikkord er her **innlevelse og opplevelse**, uten nødvendigvis å tenke over hvorfor eller hvordan. Etter hvert som vi vokser til, får imidlertid friluftslivet andre dimensjoner, og vi er i stand til å forholde oss til friluftslivet også som betrakter.

Som **betrakter** kan det være interessant å se på de ulike uttrykks-formene som friluftslivet har i dagens Norge. Alt fra det å **gå** hjemmefra med ryggsekk og termos til skogen eller fjellet i nærmiljøet, til å melde seg på en eksklusiv **chartertur** til Longyear-byen der snøscooterne står og venter for å bringe gjestene ut i naturen til et eksklusivt måltid og «whisky on the rocks» - bokstavelig talt. Skjønt - vi behøver ikke gå helt til Longyear-byen for å finne slike utslag. Et innslag på TV her om dagen avdekket en del såkalte spenstige forslag og planer m.h.t. sightseeing i Trollveggen (fra fugleperspektiv!)

Vel - det er nok ikke alle som vil gå god for at hele dette spekteret av uteaktiviteter kan kalles friluftsliv.

Friluftsliv i Norge er noe grunnfestet. Det er karakteristisk at "to go for a walk" eller "einen Spaziergang machen" ikke kvalifiserer til "å gå tur" på norsk. Journalisten Asle Finnseth har vel truffet poenget når det gjelder både det mentalhygieniske og det motkulturelle når han sier at
"- ute i det fri fordamper mye av forbrukerkulturens geskjeftighet"

La oss reise spørsmålet: **Hvorfor en konferanse som dette?** Har vi da ikke nok friluftssareal og naturherligheter her i Møre og Romsdal å boltre oss i?

Det er ca 10 år siden vi - altså fylkesmannen - samlet alle gode krefter i Møre og Romsdal til en konferanse med friluftsliv som spesielt emne. På den konferansen ble det faktisk utformet en resolusjon der det ble lagt vekt på å styrke de kommunale friluftsnemndene.

I ettertid har bildet endret seg en god del: Vi er i ferd med å få endringer i friluftslivets lov. Friluftsnemndene forsvinner. Direktoratet for Naturforvaltning har bedt oss utarbeide fylkesvise handlingsplaner for friluftsliv. Kommunene utarbeider idretts- og friluftsplanner, der friluftsdelen - etter vår oppfatning - ikke er godt nok ivaretatt.

Samtidig vet vi at bosettingsmønsteret endrer seg. Folk har forskjellig smak, eller preferanser, som det heter. Det er etterhvert blitt behov for å tilrettelegge natur ved tekniske, juridiske og økonomiske virkemidler og gjennom informasjonstiltak. Presset på verdifulle områder øker, og grøntstrukturen i nærheten av tettsteder og byer er utsatt for inngrep og påvirkning av mange slag.

I denne situasjonen blir det stadig viktigere å ta vare på de friluftsområdene vi har, og å utvikle nye områder i takt med de endringene som skjer i befolkningens behov for rekreasjon, fysisk aktivitet, i trivselsbegrepet osv. Det er vel også grunn til å reise spørsmål om noen av de nye friluftslivsaktivitetene bør bli vurdert nærmere, og om allemannsretten står i fare dersom nye og konfliktfylte aktiviteter får utvikle seg fritt og uhemmet. To stikkord for det arbeidet vi står i, er **biologisk mangfold** og **allemannsretten**. Koblet med **føre var-prinsippet** representerer disse to begrepene viktige stabbesteiner på den veien vi går for å oppnå en bærekraftig utvikling i alle de verdifulle naturområdene vi har i Møre og Romsdal.

Ved inngangen til et viktig friluftsområde står det følgende:

« Velkommen til Marka. Her er du alltid velkommen tilbake når ingen kan se at du har vært her.»

Måtte denne konferansen føre til at naturessursene våre blir forvaltet i lys av dette perspektivet.

Jeg ønsker dere en god og nyttig konferanse - med både faglig og sosialt utbytte. Og ikke minst håper jeg dere får godvær på befaringen til Svinøya.

Lykke til med konferansen!

1. Konsulent Kristi Ringard, Miljøverndepartementet:

Nasjonale mål for friluftslivet

FYLKESKONFERANSE OM FRILUFTSLIV - MØRE OG ROMSDAL, 9. MAI 1995

NASJONALE MÅL FOR FRILUFTSLIVET

1. Hovedmålet for den nasjonale friluftslivspolitikken
2. Viktige dokumenter for den offentlige friluftslivspolitikken
3. Statlige målsettinger slik de er formulert i St.prp. nr. 1 (1994-95)
4. Virkemidler og gjennomføringsstrategier
5. Utfordringer for politikktutformingene videre

1. Hovedmålet for den nasjonale friluftslivspolitikken

Friluftsliv for alle - til daglig - i pakt med naturen

2. Viktige dokumenter for den offentlige friluftslivspolitikken

St.meld. 40 (1986-87) Om friluftsliv

Det er her målsettingen ovenfor er formulert og utviklet. Legg for øvrig merke til følgende hovedpoenger:

- At Norge har en nasjonal politikk for friluftsliv (det er ingen selvfølge!)
- At friluftsliv blir plassert i en samfunnsmessig sammenheng med særlig vekt på helse, trivsel. Mao ingen sektormelding. Nettopp dette som gjør friluftsmeldinga interessant og levedyktig.

Handlingsplanen Friluftsliv mot år 2000 (DN- rapport 1991-3)

Legg merke til inndelingen av tiltak i to hovedbolker - innsats rettet mot arealer og innsats rettet mot menneske, og at det legges særskilt vekt på det siste.

Etter melding og handlingsplanen har vi sett en positive utvikling når det gjelder bevilgninger til friluftslivsmål. Det store spranget skjedde i 1992. Seinere har det flatet ut, og nå i år er det en tilbakegang, som på flere andre områder på MDs budsjett.

Nå skal handlingsplanen for friluftsliv revideres med utgangspunkt i det arbeidet som er gjort i fylkene. MD legger stor vekt på dette arbeidet som grunnlag for videre veivalg og prioriteringer.

Friluftsmeldingas budskap og mål er siden 1988 innbakt i og ført videre i stadig nye politikkdokumenter.

St.meld. 46 (1988-89) Miljø og utvikling

Viktige budskap her er at

- miljøvernet er sektorovergripende, og at det krever medvirkning fra alle

- samfunnsektorer og nivåer - det offentlige så vel som "folk flest.
- friluftsliv en del av det sektorovergripende miljøvernet, og mål for friluftsliv er innbakt i nasjonale mål for miljøvernet

St.meld. 34 (1990-91) Om miljøvern i kommunene

- Kommunenes rolle i den nasjonale miljøpolitikken blir klargjort
- Friluftslivspolitikken strategiske rolle innenfor miljøvernet blir illustrert gjennom eksempler.

I Rundskriv T- 937 Tenke globalt, handle lokalt blir nasjonalt prioriterte satsingsområder for det kommunale miljøvernarbeidet nærmere utdypet. Friluftsliv er knapt nevnt i dette dokumentet, men hvis kommunene får fram resultater på disse satsingsområdene, vil det samtidig bety bedre muligheter for friluftsliv.

Verd å merke seg at Kommunenes sentralforbund har laget brosjyrer om friluftsliv særskilt rettet mot politikere.

St.meld. 31 (1992/93) Den regionale planleggingen og arealpolitikken

Dette er en viktig melding for miljøvernet, og ikke minst for friluftslivsarbeidet. For friluftslivsinteressene er det av avgjørende betydning hvor det bygges og hvordan både bebygde og ubebygde arealer forvaltes. Gjennom denne meldinga har vi fått en nasjonal arealpolitikk som

- legger premisser for vurdering av arealbruk (biologisk mangfold, kulturminnevern, friluftsliv)
 - setter opp mål for arealbruk (bl.a. ta vare på kvaliteter i bylandskap, kulturlandskap og naturlandskap)
 - stiller opp hovedprinsipper for arealpolitikk i kommuner og fylker
- Plan- og bygningsloven er redskapet for realisering av de nasjonale målsettingene.

Viktige områder med arealbrukskonflikter drøftes særskilt: byer og tettsteder, kystsonen, vassdrag og store sammenhengende naturområder. Det er nettopp disse spørsmålene kommunene er oppfordret til å arbeide med gjennom rundskrivet ovenfor.

Hovedinnholdet i meldinga er formidlet gjennom

Rundskriv T-1/94 Nasjonale mål for fylkes- og kommuneplanlegginga, og opplegget av fylkesplanlegginga 1996-99.

(Felles rundskriv til kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn)

St.meld. 29 (1992-93) Om nærmiljøpolitikk

Hovedbudskap:

- samvirke mellom det offentlige og tredje sektor
- miljøvern og fysiske kvaliteter, oppvekstmiljø og omsorgsoppgaver er de sentrale satsingsområdene
- friluftslivsprosjekter brukes som eksempel på nærmiljøarbeid som gir resultater.

St.prp. nr. 56 (1992-93) om ratifikasjon av en konvensjon om biologisk mangfold.

Norge har vedtatt å utarbeide en nasjonale handlingsplan for bevaring av biologisk mangfold, en prosess som pågår nå. Seks departementer (Samferdsel, Landbruk- Fiskeri, Næring- og olje, Kirke-, utdanning- og forskning, Forsvar), foruten MD, har utarbeidet egne delplaner.

Omfattende høring er gjennomført, og uttalelser oppsummert. Ferdig plan skal foreligge i løpet av 1995. Viktig prosess for friluftslivsarbeidet. Sektorene drøfter sitt ansvar for bevaring av biologisk mangfold. Vi blir i MDs delplan minnet om at friluftsliv er en samfunnsinteresse som det også kan være knyttet problemer til, samtidig som vi her har et godt pedagogisk virkemiddel for å skape forståelse for miljøvern.

Jfr. valg av temaer for markering i Naturvernåret. Koblingen av bevaring av biologisk mangfold og styrking av allemannsrett er et meget bevisst valg fra Miljøvernforvaltningens side. Et par av forslagene til endring i friluftsloven omhandler hensynet til friluftslivets naturgrunnlag (innføring av formålsparagraf, og bestemmelsen om ferdselskultur), og må sees i lys av de utfordringene som bevaring av biologisk mangfold representerer.

2. Mål for friluftslivspolitikken: (St.prp. nr. 1, 1994-95)

Resultatområde 13. Friluftsliv

Friluftslivet skal styrkes som en helse- og trivselsskapende naturvennlig fritidsaktivitet. Dette skal skje gjennom å

- bevare og bedre befolkningens rettigheter og muligheter til å drive friluftsliv
- sikre og tilrettelegge områder for friluftsliv
- motivere befolkningen til friluftsliv og gjøre friluftslovens rettigheter og plikter kjent.

Resultatområde 12 - miljøvennlige byer og tettsteder

Bærekraftige byer og tettsteder med gode fysiske miljøkvaliteter for innbyggernes dagligliv og for næringsutvikling. Dette skal bl.a. skje gjennom å

- sikre og tilrettelegge naturområder og grønnstruktur for rekreasjon og bevaring av biologisk mangfold.
- ivareta stedenes egenart gjennom vern av kulturminner og bevisst stedsforming med vektlegging av estetiske kvaliteter i utviklings- og omformingsprosessene.

Det pågår et utviklingsarbeid når det gjelder budsjettframstillingen, slik at det kan bli noen endringer i målformuleringer i neste års proposisjon. Det vil bl.a. bli knyttet målsettinger til allmennhetens adgang til jakt og fiske.

3. Virkemidler og gjennomføringsstrategier

Friluftslivspolitikken et spennende felt å jobbe med fordi det favner så vidt. Det handler om

- arealer og naturverdier
- menneskers helse og trivsel, fordeling av velferdsgoder
- forholdet mellom menneske og natur og dermed om

verdigrunnlag, holdningsdannelse, tradisjonsformidling
I tillegg til at friluftslivspolitikken skal sikre og fordele goder som har verdi i seg selv, har dette politikkområdet også en sentral og strategisk rolle innenfor det samlede miljøvernet. Jfr. igjen satsingen i Naturvernåret.

Målene må realiseres gjennom andre

Målet om friluftsliv for alle - og til daglig innebærer at mye av oppmerksomheten og innsatsen må rettes mot

- de fysiske omgivelsene der folk bor, der unger vokser opp, dvs. byer og tettsteder (mao by- og tettstedsplanlegging)
- de mennesker og institusjoner som har ansvar for barn og unge, mao familien, barnehagene, skolene, og de frivillige organisasjonene.

Kommunen står helt sentralt både som arealplanmyndighet og ansvarlig for oppvekstmiljø og for innbyggernes helse og trivsel. Ved siden av står organisasjonene som bidragsyttere og som pådrivere.

En stor del av statens innsats og virkemiddelbruk er derfor rettet nettopp mot kommunene og organisasjonene. Stikkord:

- PBL
- MIK-reformen
- Tilskuddsordninger
- Informasjon/veiledning (inf. om planlegging etter PBL og særskilt planlegging og tilrettelegging for friluftsliv)
- Prosjekter/utviklingsarbeid (Miljøpakker, Aksjon vannmiljø, Miljøbyer, Friluftspakker, Innlandsfiskeprogrammet, Pilegrimsleden, Miljølære, Barn i natur).

Hovedparten av forslagene til endring av friluftsloven angår klargjøring av kommunens ansvar og oppgaver etter loven, og disse endringene vil gjøre loven til et verdifullt redskap for en kommunal friluftslivspolitik.

Samarbeid med organisasjonene/de interkommunale friluftsrådene har fått særlig fart gjennom

- Friluftslivets år 1993 (aktiviteter, naturglede)
- Naturvernåret 1995 (biologisk mangfold og allemannsretten)

DN har ansvaret for formidling av nasjonale mål, faglig utviklingsarbeid og oppfølging av ulike typer prosjektarbeid lokalt og regionalt. Fylkesnivået blir et helt sentralt møtested mellom kommune og stat både når det gjelder planlegging etter PBL og når det gjelder mer spesifikt friluftslivsarbeid

Statens egen innsats

Et stikkord for statens arbeid med friluftsliv kan være: bistå lokalsamfunnet/kommunene der allmennhetens friluftslivsinteresser også har regionale og nasjonale aspekter. Det som særlig står i fokus nå er:

Friluftsliv i pressområder langs kysten

Strekningen svenske-grensen - t.o.m Hordaland prioritert.
Skjærgårdsparketablering og driftsordninger

Skjærgårdsparketableringen er basert på frivillige avtaler mellom staten og private grunneiere og sikrer allmennheten bruksrett til strandområder samt gjør det mulig med planmessig offentlig tilrettelegging.

Jakt og fiske

Departementet ser nå på mulighetene for å overføre gode erfaringer fra skjærgårdsparkarbeidet til dette feltet. Tanken er å få til avtaler med grunneiere om leie/kjøp av rettigheter og andre tilretteleggingstiltak. Det er her særlig tenkt på store eiendommer med liten bruk eller en meget eksklusiv bruk. For øvrig er man opptatt av å få til samarbeid mellom rettighetshavere, forvaltning og frivillige organisasjoner når det gjelder tilgang til jakt og fiske. Innlandsfiskeprogrammet er et godt eksempel: flere hundre nye fiskekortområder og spesielle tilretteleggingstiltak for fritidsfiske er etablert. Det arbeides også med å styrke den lokale fiskeforvaltningen i regi av kommuner og rettighetshavere med utgangspunkt i lakse- og innlandsfiskeloven. (Driftsplanlegging i regi av rettighetshaverne). Tilsvarende modell burde være mulig å overføre til viltforvaltningen. Det offentliges rolle vil være konsentrert til to forhold: bevaring av ressursgrunlaget og sikring av allmennhetens interesser.

Framtidig forvaltning av statseiendom

er et sentralt spørsmål nå. Ikke minst på bakgrunn av en evt. frigjøring av forsvarets eiendommer.

Bevaring av store, sammenhengende naturområder

Dette er som nevnt et viktig tema i St.meld. 31, og det tas også spesielt opp i MD delplan for bevaring av biologisk mangfold. Friluftsliv representerer neppe hovedtrusselen når det gjelder framtidig område- og artsforvaltning i Norge. Men stor ferdsel kan skape problemer i enkelte Det arbeides derfor med retningslinjer for tilretteleggingstiltak i fjellet (lokalisering av overnattingshytter og løypetraseer). Disse retningslinjene har først og fremst relevans for verneområder, men bør også legges til grunn for annen planlegging i fjellet. Kan bli aktuelt å bruke mer aktivt de hjemler friluftsloven har for å regulere ferdsel.

Reiseliv/grønn turisme

Norge markedsført som grønt reiselivsprodukt representerer en særskilt utfordring bl.a. p.g.a. vår lovfestede allemannsrett. Hvordan gjøre tilgjengelig, men samtidig beskytte produktet "norsk natur og kultur" med økende tilstrømning av turister. Forslaget om bobilforbud i friluftsloven må sees i lys av dette (forslaget er omstridt). I tillegg til slitasjeproblematikken, har vi her truslene om kommersialisering og mulig uhuling av allemannsretten. Kontakt mot Nærings- og energidepartementet om miljøstrategi for reiselivet, og samarbeid med LD for å se på muligheter for bedre samordning av virkemidler for å fremme miljøbasert næringsutvikling i bygdene.

5. utfordringer for politikktutforming framover

Landskonferansen for friluftsliv i Bergen nylig hadde tittelen "Friluftsliv for alle". I oppsummeringen ble det sagt at det neppe ville være aktuelt å

endre på denne målsettingen. I forlengelsene av dette må det nødvendigvis knyttes mål til bevaring av areal og arealkvaliteter, til sikring av allemannsretten og til stimulering

Revisjonen av den nasjonale handlingsplanen som skjer nå må imidlertid forholde seg bevisst til følgende rammebetingelser:

- forpliktelsene i forhold til bevaring av biologisk mangfold
- målsettingen om bærekraftig produksjon og forbruk

Dette betyr økt fokus på naturvennlig friluftsliv, noe som vil ha betydning for vår innsats og virkemiddelbruk både i forhold til arealer og mennesker. Viktig å huske at friluftslivspolitikken har mye positivt å bidra med både når det gjelder vern og bærekraftig bruk av natur og når det gjelder livskvalitet. Dette siste innebærer utfordringer i forhold til fordeling og sosial profil.

Dessuten skal revisjonsarbeidet forholde seg til ønsker og behov slik de er definert "nedenfra" gjennom de fylkesvise handlingsplanene

**FRILUFTSLIV FOR ALLE
TIL DAGLIG
I PAKT MED NATUREN**

Viktige dokumenter:

- * St.meld. 40 (1986-87) Om friluftsliv
- * DN- rapport 1991-3 Friluftsliv mot år 2000 - Forslag til handlingsplan

- * St.meld. 46 (1988-89) Miljø og utvikling

- * St.meld. 34 (1990-91) Om miljøvern i kommunene
- * Rundskriv T- 937 Tenke globalt, handle lokalt.
Nasjonalt prioriterte satsingsområder for det kommunale miljøvernarbeidet

- * St.meld. 31 (1992-93) Den regionale planleggingen og arealpolitikken
- * Rundskriv T-1/94 Nasjonale mål for fylkes- og kommuneplanlegginga, og opplegget av fylkesplanlegginga 1996-99.
(Felles rundskriv til kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn)

- * St.meld. 29 (1992-93) Om nærmiljøpolitikk

- * St.prp. nr. 56 (1992-93) om ratifikasjon av en konvensjon om biologisk mangfold

Mål for friluftslivspolitikken: (St.prp. nr. 1, 1994-95)

Resultatområde 13 - Friluftsliv

Friluftslivet skal styrkes som en helse- og trivselsskapende naturvennlig fritidsaktivitet.

Dette skal skje gjennom å

- bevare og bedre befolkningens rettigheter og muligheter til å drive friluftsliv
- sikre og tilrettelegge områder for friluftsliv
- motivere befolkningen til friluftsliv og gjøre friluftslovens rettigheter og plikter kjent

Resultatområde 12 - Miljøvennlige byer og tettsteder

Langsiktig mål: Bærekraftige byer og tettsteder med gode fysiske miljøkvaliteter for innbyggernes dagligliv og for næringsutvikling

Herunder bl.a. følgende delmål:

- Sikre og tilrettelegge naturområder og grønnstruktur for rekreasjon og bevaring av biologisk mangfold.
- Ivareta stedenes egenart gjennom vern av kulturminner og bevisst stedsforming med vektlegging av estetiske kvaliteter i utviklings- og omformingsprosessene.

Virkemidler og gjennomføringsstrategier

Innsats rettet mot å få andre til å gjennomføre politikken

Kommunene

- PBL
- Tilskuddsordninger
- Informasjon/veiledning (inf. om planlegging etter PBL og veiledning i særskilt planlegging og tilrettelegging for friluftsliv)
- Prosjekter/utviklingsarbeid (Miljøpakker, Aksjon vannmiljø, Miljøbyer, Friluftspakker, Innlandsfiskeprogrammet, Pilegrimsleden, Miljølære, Barn i natur)

Organisasjonene/de interkommunale friluftsrådene

- Driftstilskudd
- Kampanjesamarbeid (Friluftslivets år 1993, Naturvernåret 1995)

Statens egen innsats

- Skjærgårdsparkarbeidet
- Jakt og fiske
- Framtidig forvaltning av statseiendom - herunder evt. frigjøring av forsvarrets eiendommer
- Bevaring av store sammenhengende naturområder - Retningslinjer for tilrettelegging i fjellet
- Reiseliv/grønn turisme

Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen

Innledning på

LANDSKONFERANSE OM FRILUFTSLIV
"FRILUFTSLIV FOR ALLE"
Bergen, 3. mai 1995

Innledning

Takk for invitasjonen til denne landskonferansen for friluftsliv, som er den tredje i rekken - Oppstarten skjedde i Bodø i 1990, så fulgte Sundvollen i 1992, og nå i 1995 er vi samlet i Bergen. Det er hyggelig innledningsvis å kunne konstatere at på dette punktet er vi helt i rute i forhold til "Handlingsplan for friluftsliv mot år 2000" som legger opp til slike konferanser hvert tredje år på nittitallet, nemlig i 1992, i 1995 - og i 1998. Også denne gangen samarbeider miljøvernforvaltningen og friluftsansjonene om opplegget.

Friluftsliv for alle

Årets konferanse har tittelen "friluftsliv for alle". Dette er som kjent hovedmålsettingen - i kortform- for friluftslivspolitikken, slik den ble meislet ut i Friluftsmeldinga på slutten av 80-tallet. Og hvordan er status i forhold til dette målet nå i 1995? Undersøkelser fra de siste årene viser en stabil deltagelse i friluftsliv, og det er de rolige aktivitetene som dominerer - spaserturer, soling og fotturer i skog og mark. Mer enn 60% av befolkningen går på tur. I 1992 svarer 70-80% av ungdom i aldersgruppen 13-19 år at de har vært på fottur, skitur eller fisketur i løpet av året. Motivene er mange, men ønske om "fred og ro" ser ut til å være svært utbredt.

Friluftsliv er noe subjektivt; det handler om møte med og opplevelse av natur. Av og til dveler vi ved detaljer, av og til overveldes vi av de store linjer i landskapet. Noen trives best alene, mens det for andre er viktig å dele opplevelsene med noen.

Friluftsliv har kort og godt med mening og trivsel å gjøre. Og nettopp derfor har friluftsliv også en samfunnsmessig betydning. Friluftsliv kan betraktes som et gode som alle skal kunne få del i; det har mao med fordelingspolitikk å gjøre.

Selv om tallene ovenfor er ganske oppløftende, er det mange spørsmål som kan og bør stilles. F.eks. Hvem er de som ikke driver noen form for friluftsliv, og hvorfor kommer de seg ikke ut? Er det

mangel på muligheter, eller er det rett og slett fordi de ikke har lyst, at de prioriterer annerledes?

Valg er jo noe den enkelte selv må foreta. Derimot er det en samfunnsmessig sak å se nærmere på mulighetene for friluftsliv, hvor de finnes og hvordan de fordeles geografisk, sosialt, kjønnsmessig, aldersmessig osv.

Det som skaper mulighetene for friluftsliv kan kanskje oppsummeres i to stikkord, nemlig arealer og allemannsretten. Men i tillegg må folk ha kjennskap til mulighetene og de må ha den nødvendige kompetanse for å ta dem i bruk. Kompetanse brukes her i en vid betydning og omfatter både kunnskap og praktiske ferdigheter.

Naturvernåret

Som sagt foran: Den helt grunnleggende forutsetningen for friluftsliv er at det finnes arealer. Videre må disse arealene ha kvaliteter som gjør dem egnet for friluftsliv. På dette punktet skal vi være veldig åpne og se for oss både villmarka og byparken som muligheter for ulike typer aktiviteter og opplevelser - objektivt sett er ikke det ene noe mer høyverdig enn det andre.

Som dere alle sikkert vet er 1995 det andre europeiske naturvernåret (det første var i 1970). Europarådet har denne gangen valgt å sette fokus på natur utenom vernede områder. For Norges del gjelder dette ca. 95% av alt areal, og det er på disse arealene mesteparten av friluftslivet utøves. Naturvernåret er mao et viktig anliggende for friluftslivspolitikken, og dermed en utmerket ramme for en landskonferanse om friluftsliv.

I den norske markeringen av året har vi valgt oss to temaer, nemlig biologisk mangfold og allemannsrett. Og dette er ingen tilfeldig kobling! Målsettingen om friluftsliv for alle kan kanskje fremstå som en trussel mot naturverdier og biologisk mangfold; vi har møtt slike argumenter underveis i planleggingen. Til dette vil jeg svare at det friluftslivet som skal fremmes gjennom offentlig friluftslivspolitik er det naturvennlige friluftslivet, som stiller små krav til utstyr og anlegg og som etterlater få spor. Når allemannsretten er trukket inn i naturvernåret er det nettopp fordi den bygger på og understreker verdier som det er uhyre viktig å holde i hevd i vårt materialistiske bruk og kast-samfunn. Allemannsretten forutsetter nemlig ansvar og aktsomhet fra den enkelte overfor de fellesgoder vi har i naturen. Allemannsretten innebærer mao også allemansplikter. Å gi folk muligheter for å bli fortrolig med disse godene, er etter min oppfatning det beste middel til å vekke og holde vedlike interessen for naturvernet.

Dette må være utgangspunktet for diskutere hvordan man kan forebygge og takle de problemene som "friluftsliv for alle" evt. kan føre til. F.eks. kan det bli aktuelt framover å bruke mer aktivt de hjemlene friluftsløven har til å sette grenser for måten allemannsretten utøves på og hvor den kan utøves. For øvrig bør vi se på tilrettelegging som en positiv metode for å kanalisere ferdsel. Tenk bare på de fine og ganske slitesterke tilbudene som er skapt gjennom tiltak som Pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim, gjennom Finnskogleden langs svenskegrensen og den Trondhjemske Postvei her på Vestlandet. For mange er det kanskje spesielt meningsfylt å kunne gå der andre har gått før... Vi kan for øvrig aldri komme utenom det faktum at uansett hvor bærekraftig bruken av naturen er, så vil menneskene sette spor etter seg i landskapet.

Koblingen mellom biologisk mangfold og allemannsrett har selvsagt også satt preg på den måten vi har lagt opp Naturvernåret på. Vi har vært opptatt av å få en mobilisering både i bredden og i dybden, gjennom å trekke inn i Hovedkomiteen for året en rekke departementer og dessuten organisasjoner både fra naturvern-, friluftslivs- og grunneiersida. Kommunene er representert gjennom Kommunenes Sentralforbund. Alle departementene som er med i komiteen, medvirker i utarbeidelsen av den nasjonale handlingsplanen for biologisk mangfold (Fiskeri, Næring- og energi, Kirke- utdanning og forskning, Landbruk, Forsvar og Samferdsel). De har alle et ansvar for arealbruk og ressursforvaltning, og deres virksomhet påvirker både mengde av og kvalitet på de arealer som tilbys allmennheten for friluftsliv. Hovedkomiteen skal være både et forum for å skape kontakt mellom de ulike arealbruksinteressene og et forum for å drøfte og koordinere tiltak i Naturvernåret - og tiltak er det mange av

De store sakene i Naturvernåret

Den viktigste saken for Miljøverndepartementet nå i Naturvernåret er å få fram en nasjonal handlingsplan for biologisk mangfold. Grunnlaget for handlingsplanen er lagt gjennom Norges tilslutning til Konvensjonen om biologisk mangfold, som trådte i kraft ved årsskiftet 93/94. Alle land som har tiltrådt Konvensjonen, har forpliktet seg til å utvikle nasjonale strategier for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Norge ha valgt en spesiell framgangsmåte i sitt arbeid. 10 departementer er trukket inn i arbeidet, og sju av disse har utarbeidet delplaner for sine respektive sektorer. Delplanene har vært ute til høring, og på grunnlag av uttalelsene som er kommet inn skal nå den nasjonale handlingsplanen sys sammen. Handlingsplanen vil inneholde mål og tiltak og gjennomgå virkemidler og ansvarsfordeling i forhold til biologisk mangfold. Siktemålet er at handlingsplanen - med mål og resultater - skal rulleres hver stortingsperiode. Utfordringen blir å legge lista et hakk høyere for hver gang.

Med barskogvernet går det også framover. Verneplan for for Midt-Norge og Øst-Norge er vedtatt, og i 1995 og 1996 vil planene for henholdsvis Vest-Norge og Nord-Norge bli vedtatt. Dermed er rammen på 295 km² produktiv barskog dekket opp. For øvrig tar jeg sikte på i nær framtid å legge fram en stortingsmelding som vil inneholde en evaluering av barskogvernet så langt. Meldingen vil også vurdere dagens verneomfang og foreslå en utvidelse av omfanget.

21. april må noteres som en viktig milepæl i Naturvernåret. Da fremmet regjeringen forslag om lov om statlig naturoppsyn. Gjennom en slik lov vil grunnlaget være lagt både for bedre styring og koordinering av dagens naturoppsyn og for utvikling av samspillet med politiet. Organiseringen av oppsynet er ikke endelig avklart ennå, men jeg ser for meg en sentral ledelse og en kjerne av fast ansatt oppsynspersonell på fylkesnivå. Dette er personer som skal ivareta sentrale oppgaver som nasjonalpark-forvaltning og oppsyn knyttet til sårbare arter. Videre skal de forebygge miljøkriminalitet gjennom bl.a. veiledning og informasjon. Samtidig skal de også kunne slå ned på overtredelser hvis det skjer og samarbeide nært med politiet. Det vil fortsatt være aktuelt å engasjere enkeltpersoner og organisasjoner til å bistå i naturoppsynet, og en kjerne av de fast ansatte vil ha en viktig funksjon i å skolere det øvrige oppsynet.

Friluftsløven

I en forsamling som denne er det vel riktig å dvele litt lenger med to andre saker som står på dagsorden i år, nemlig forslaget til endringer i friluftsløven og arbeidet for å styrke allmennhetens adgang til jakt og fiske.

Det forslaget til endringer i friluftsløven som ble sendt på høring i januar i år, har vakt stor interesse. Mange har uttalt seg; vi har til nå mottatt ca. 330 uttalelser. Det har til tider vært høy temperatur i pressen, og dette viser jo at saken betyr noe.

La meg først si at de fleste endringene har direkte sammenheng med den nye kommuneløven som ble vedtatt i september 1992. Men disse endringene må også sees på som et ledd i å styrke kommunene som friluftslivs-myndighet gjennom å klargjøre deres ansvar og oppgaver etter løven. Disse endringene sammen med plan- og bygningsløven og bestemmelser i lakse- og innlandsfiskeløven og viltløven, vil gi kommunene enda bedre redskap for en helhetlig forvaltning av naturverdier og friluftslivsressurser.

Friluftsløven har så langt manglet en formålsparagraf. Nå foreslås det følgende tekst:

"Formålet med denne loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre almenhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helse- og trivselskappende naturvennlig fritidsaktivitet bevares."

Legg merke til at her er vern om friluftslivets naturgrunnlag nevnt uttrykkelig. For ytterligere å betone dette er det også foreslått en utvidelse av bestemmelsen om ferdselskultur slik at plikten til ikke å skade naturmiljøet kommer direkte til uttrykk. På denne måten vil loven bli mer tilpasset de utfordringene vi står overfor når det gjelder å forebygge og takle uheldige virkninger av stor ferdsel.

Forslagene som gjelder kommunenes oppgaver og naturhensyn har fått bred oppslutning i høringen.

To andre forslag står det derimot strid om. Når det gjelder forslaget om bobilforbud, har dette fått god støtte i høringen, særlig fra kommunene. Reiselivssida er derimot mer skeptisk. Departementet vil likevel vurdere å foreslå forbud mot parkering av bobiler, campingvogner o.l. i overnattingsøyemed langs veg i utmark, og vi begrunner dette med økende miljøproblemer i forbindelse med bobiltrafikken og ut fra et "føre var" prinsipp. Kommunen skal da ved forskrift kunne gjøre helt eller delvis unntak fra forbudet for visse områder. En slik forbudshjemmel er selvsagt bare ett virkemiddel som ikke automatisk vil løse alle problemer. I tillegg vil det være nødvendig både med informasjon og tilrettelegging. Et evt. forbud vil imidlertid være et ryddig utgangspunkt som det vil være enkelt å informere om og forholde seg til. Det vil også gi et insitament til økt tilrettelegging. En slik hjemmel vil derfor støtte opp om en kommunal politikk både i forhold til egen befolkning og tilreisende.

Forslaget om utvidede muligheter til å verne områder som friluftsmark har møtt motstand fra grunneier- og landbrukssida. Også en del kommuner er skeptiske. Særlig har forslaget om mulighet til å pålegge salg av jakt- og fiskekort vært lite populært. Departementet vil allikevel vurdere å foreslå at friluftslovens § 34 om vern av områder til friluftsmål endres slik at den ikke bare gir hjemmel for vern av friluftsmark på statsgrunn, men også på privat grunn. Et slikt forslag vil være betydelig endret og moderert i forhold til det som ble sendt på høring. Bestemmelsen begrenses slik at det bare blir mulig å fastsette restriksjoner tilsvarende det som gjelder landskapsvern etter naturvernloven. Adgangen til å tilrettelegge områder begrenses også: Det skal kun være mulig å gå inn med enklere tiltak som anlegg og merking av stier, anlegg av rasteplasser og anlegg av brygger og toaletter. Det vil ikke gis hjemmel for å pålegge eier salg av jaktkort eller fiskekort til

allmennheten. Virkningen av at et område vernes som friluftsmark vil dermed bli adskillig mer begrenset enn det som opprinnelig var foreslått. Bestemmelsen vil være et supplement til eksisterende muligheter, og skal bare brukes der det ikke lar seg gjøre å finne fram til tilfredsstillende frivillige ordninger. Det vil være viktig å forsøke å finne fram til minnelige løsninger sammen med grunneierne. Vi har jo svært gode erfaringer fra en slik arbeidsform fra skjærgårdsparkavtalene.

Jakt og fiske

Som nevnt - den modererte bestemmelsen i friluftslovens § 34 vil ikke gi hjemmel for å pålegge eieren å selge jaktkort eller fiskekort til allmennheten. Det er selvsagt stadig et mål å arbeide for å bedre allmennhetens adgang til jakt og fiske der tilbudet av ulike grunner ikke er tilfredsstillende.

Som kjent foreslo jeg i budsjettet for 1995 en ny tilskuddsordning for å kunne finansiere kjøp av jakt- og fiskerettigheter. Siktemålet var å få til avtaler på store utenbygdsede eiendommer der mulighetene i liten grad utnyttes eller der all verdiskaping trekkes ut av lokalsamfunnet. Stortinget var ikke totalt avvisende til et slikt opplegg, men ønsket mer dokumentasjon og en gjennomgang av hvordan mulighetene er forvaltet på statens grunn. Det holder vi på å framskaffe nå. Jeg for min del er overbevist om at vi gjennom en slik tilskuddsordning kan komme et stykke på veg når det gjelder å gi muligheter for jakt og fiske - kanskje særlig for jakt - til grupper som i dag har vanskelig med å finne terreng. Jeg tenker bl. a. på unge førstegangsjegere, både gutter og jenter, som ikke har tilknytning til bygdesamfunn og rettighetshavere. Det er ikke noe mål at alle skal drive jakt, men det burde ialle fall være slik at de som har skaffet seg jegeropplæring, får anledning til å prøve seg. Nettopp fordi de fleste av oss bor i byer, er det viktig å holde vedlike en fisker- og jegerkompetanse noenlunde jevnt spredt i befolkningen, bl.a. for å unngå fremmedgjøring overfor denne delen av våre høstingstradisjoner.

Vi ser i dag klare tegn til en utvikling i retning av økende turisme, knapphet på naturgoder og et marked som er stadig mer betalingsvillig når det gjelder jakt, fiske og andre organiserte naturopplevelser. Vi må være på vakt mot alle tendenser til kommersialisering som på sikt kan undergrave vanlige folks muligheter til å drive tradisjonelt og naturvennlig friluftsliv.

Fritidsfiske og jakt er såvel friluftsliv som ressurshøsting. Jeg vil derfor sterkt understreke betydningen av at rettighetshavere, forvaltning og frivillige organisasjoner samarbeider nært om å sikre allmennhetens interesser og tilgang til naturgodene. Et godt eksempel på dette opplever vi nå i forbindelse med det såkalte

innlandsfiske-programmet, der vi nettopp gjennom et godt organisert samarbeid har fått etablert flere hundre nye fiskekortområder og spesielle tilretteleggingstiltak for fritidsfiske - spesielt rettet inn mot barn, familier og nærmiljø.

På fiskesiden arbeider vi også med å styrke den lokale fiskeforvaltningen i regi av kommuner og rettighetshavere etter en modell som jeg har stor tro på at også vil bidra til å styrke allmennhetens interesser. Grunnlaget for dette arbeidet er forankret i lakse- og innlandsfiskeloven, og innebærer i korthet at rettighetshaverne skal utarbeide en driftsplan for forvaltningen av fiskeressursene i et naturlig avgrenset område - fortrinnsvis i nært samarbeid med lokale organisasjoner som f.eks. jeger- og fiskerforeninger. I en slik forvaltningsmodell vil det offentliges rolle bli konsentrert til to forhold: bevaring av ressursgrunnlaget og sikring av allmennhetens interesser. Rettighetshavernes organisasjoner er positive til en slik modell, som det også burde være mulig å overføre til viltforvaltningen.

Friluftskonferansen en begivenhet i Naturvernåret

Denne landskonferansen er en blant mange begivenheter i Naturvernåret som gir god anledning til å markere miljøvernforvaltningens arbeid. I et slikt perspektiv er stedet for konferansen på mange måter velvalgt. For det første: Bergen er en av de fem miljøbyene som på ulike måter arbeider for å fremme en bærekraftig byutvikling. Et av elementene i en slik utvikling er å ta vare på naturen inne i byen for gi folk muligheter til å drive friluftliv der de bor. Miljøbyarbeid er både et faglig utviklingsarbeid og et arbeid med konkrete forbedringsprosjekter, og her i Bergen jobbes det i samarbeid med DN spesielt med grøntstruktur, bl.a. gjennom en såkalt "friluftspakke". Målet er både å skape muligheter for ferdsel og opphold og å utvikle biologisk mangfold. Dette vil dere se og høre mer om i morgen. Et tilsvarende samarbeid har pågått vel tre år i Stavanger, og der kan det vises til svært gode resultater.

For det andre: Vi befinner oss nå i et kystdistrikt med mange offentlig sikrede områder - riktig et eldorado for båtliv og badeliv. På turen til Kollevåg seinere på dagen vil dere få oppleve noe av dette som mange nå omtaler som "Vestkystparken". Men også her øker presset og dermed behovet for vedlikehold og skjøtsel. Jeg ser helt klart behovet for et driftssystem her i regionen tilsvarende det vi har i Oslofjorden. Målet er at vi etter hvert skal få en standard for forvaltningen av det meste av kyststrekningen fra Svenskegrensen t.o.m Hordaland, for å motvirke nedsliting og forsøpling. En viktig pilar i en slik koordinert forvaltning finnes allerede i de interkommunale friluftsrådene. Adferdsregler tilsvarende de som nå kommer for Skjærgårdsparkene på Sørlandet vil også være et element i en slik samlet forvaltning for hele kyststrekningen.

Allemannsretten

På denne konferansen er det lagt opp til at arealspørsmål - dvs. planlegging, tilrettelegging og skjøtsel av områder for friluftsliv - i hovedsak skal belyses utendørs gjennom utflukt og befaringer. Her inne skal diskusjonene dreie seg om de andre forutsetningene for friluftslivet som jeg nevnte innledningsvis, nemlig allemannsretten og kompetanseoppbygging, noe som her skal drøftes under overskriften "stimulering".

Allemannsretten i nordisk perspektiv var tema for en konferanse i februar i år. Her skal vi konsentrere oss om norsk virkelighet. Men la oss likevel kaste et blikk på Sverige. Det kan gi oss noe å tenke på i forhold til diskusjonene både i dag og i morgen.

Svenskene legger i mange sammenhenger vekt på det positive ved at deres allemannsrett er en sedvanerett og ikke en lovfestet rett. Martha Wägeus i det svenske Friluftsfrämjandet sier det slik at allemannsretten er en av de få bestemmelser i det svenske samfunnet som forutsetter og krever at man tenker selv og at man må ta personlig ansvar. Dette er egenskaper som er viktig også i andre sammenhenger, mener hun. Jeg synes hun har et godt poeng her.

Norge har siden 1957 hatt allemannsretten nedfelt i lov. En lov gir en annen status, en annen "virkelighet" til retten, og det offentlige får gjennom loven et virkemiddel for reguleringer. Men la oss likevel ikke glemme at allemannsrett også her i Norge forutsetter at man "tenker selv", noe som kanskje best læres gjennom praksis fra barnsben av.

I forbindelse med Naturvernåret er det gjennomført en landsomfattende undersøkelse om folks kunnskap om og holdning til allemannsretten: Det viser seg at ganske mange kjenner begrepet "allemannsrett" og kan gi det innhold; de fleste forbinder det med retten til fri ferdsel. Ikke uventet har de problemer når det kommer til detaljer, f.eks. om hva som er innmark og hva som er utmark. Kunnskap om at retten er nedfelt i en lov er ikke så utbredt, og man vet heller ikke hvem som har ansvar eller kan svare på spørsmål om saken. Denne undersøkelsen gir oss en viktig påminnelse om informasjonsbehovet knyttet til allemannsretten.

Undersøkelsen sier noe om folks teoretiske forhold til allemannsretten. Men hva med praksis? Kan vi regne med at nordmenn flest "kan" allemannsretten, dvs. behersker reglene for hvor og hvordan man ferdes i terrenget. Det er jo enkelt å peke på noen forhold som motvirker en slik "allmenndannelse" i dagens norske samfunn. Stikkord kan være urbanisering av omgivelser og

av livsstil; menneskene befinner seg til hverdags fjernt fra naturen både fysisk og mentalt. Vi blir i økende grad et flerkulturelt samfunn, med landsmenn som har en helt annen kulturell ballast.

Dessuten er det på ingen måte bare nordmenn som besøker norsk natur. Allemannsretten gir jo et unikt utgangspunkt for utvikling av reiselivsprodukter, og dette potensialet ser vi at utnyttes i stadig økende grad. Det er jo bl.a. denne situasjonen vi skal ta opp nå etterpå.

Jeg vil gjerne her slå fast at de foreslåtte endringene i frilufsloven ikke berører selve innholdet i allemannsretten. Men vi er selvfølgelig klar over at "nye" problemstillinger etter hvert trenger seg på, f.eks. når det gjelder organiserte og kommersielle opplegg, og dette kan i sin tur reise spørsmål om allemannsrettens grenser. Her er det duket for diskusjoner og uenigheter mellom grunneier-, nærings-, verne- og frilufsinteresser. Ja, her må vi regne med reelle interessekonflikter.

Men istedenfor å gå inn i dette nå, har jeg lyst til å trekke fram de mange felles interesser som er knyttet til vern om allemannsretten, felles interesser som nå begynner å utkrystallisere seg i konstruktivt samarbeid. Jeg tenker her bl.a. på samarbeidet mellom miljøvern og landbruk omkring miljøbasert næringsutvikling, og mellom reiseliv og miljø når det gjelder bærekraftig reiseliv. Jeg har også merket meg kontakten mellom Bondelaget og frilufsorganisasjonene. Videre har jeg notert uttalelser fra friluftssida om viljen til å tåle restriksjoner på den frie ferdsel der dette er konkret og faglig begrunnet. Det er virkelig en glede å kunne registrere alle disse koblingene nettopp nå i Naturvernåret.

Stimulering

Som sagt innledningsvis: Noe frilufsliv blir det jo aldri uten mennesker som utøver det. En frilufslivspolitik må derfor også alltid rette seg mot menneskene. "Handlingsplanen for frilufsliv mot år 2000" i 1991 tok konsekvensen av denne innsikten, og "stimulering" ble for første gang et satsingsområde som det ble knyttet økonomi til. Jeg vil nevne tre felt som miljøvernmyndighetene har tatt et særskilt ansvar for: For det første - utviklingsarbeid rettet mot barnehager og skoler. Her har stikkordet "barn i natur" være en ledetråd som har ført til en kobling av vårt arbeid med planlegging, frilufsliv og miljølære. Dette har i sin tur gjort det mulig å få en bred og inspirerende basis for samarbeid både mot Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet og mot Barne- og familiedepartementet. I tillegg ser vi resultater og ringvirkninger lokalt og regionalt av de barnehageprosjekter og skoleprosjekter vi har støttet opp om, og dette er kanskje det aller gledeligste.

Et annet utviklingsarbeid som lover godt er forsøkene med naturveilederordninger. Jeg ser klart poenget med slike ordninger både i byene, og ikke minst i tilknytning til nasjonalparker og verneområder. Jeg ser for meg at publikum på våre fremtidige nasjonalparksentra ikke bare skal møte brosjyrer og plakater, men også mennesker som kan formidle og veilede. Ønskemålet er at vi i løpet av en 10 års periode skal få slike sentra i tilknytning til ni av nasjonalparkene: Folgefonna Vest, Hardangervidda, Jostedalbreen, Jotunheimen, Rondane, Dovrefjell, Femundsmarka, Saltfjellet/Svartisen og Stabbursdalen. Når det gjelder Hardangervidda, tar vi sikte på at senteret blir etablert i Tinn kommune.

Det tredje punkt jeg vil nevne under overskriften stimulering, er støtten til og samarbeidet med organisasjonene. Driftsstøtte skal sikre kontinuitet i det langsiktige frivillige arbeidet. Vi trenger organisasjonene både som pådrivere og som korrektiv til arbeidet i forvaltningen. Men driftsstøtten kan også sees som en investering i infrastruktur for formidling og oppbygging av miljøverninteresse ute i samfunnet. Når vi i kampanjeår som Friluftslivets år og Naturvernåret bidrar med ekstra midler til organisasjonene, er det nettopp for å styrke denne formidlingsrollen innenfor de kampanjetemaene som er valgt. Sammen skal vi altså bringe miljøvernet videre.

For friluftslivsarbeidet skjedde det et spesielt løft i 1993 da vi fikk på plass ordningen med støtte til holdningsskapende arbeid. Utprøving av aktivitetsskapende virksomhet i organisasjonsregi har vi sett i rikt monn både i Friluftslivets år i 1993 og nå i Naturvernåret. Neste år har vi for øvrig Kulturminneåret, en begivenhet som er av betydning også for friluftslivet. Det er nå en gang slik at de landskaper vi henter våre friluftslivsopplevelser fra, er kulturlandskap, og kanskje opplevelsen vil bli enda rikere hvis vi også lærer oss å lese menneskenes historie der vi ferdes. Den formidlingskompetansen og formidlingsgleden vet vi at finnes innenfor kulturminnevernets organisasjoner.

La dette være en påminnelse om at det er et mangfold av måter å nærme seg naturen, eller rettere sagt, omgivelsene på. Naturvernåret utviser et slikt mangfold av måter som barn - og voksne - kan "lære gjennom å gjøre" på - enten de velger å bli naturvetter eller Blekkulf-venner, registrerer vårtegn, måler vannkvalitet eller rett og slett bare viser i praksis at de kan opptre hensynsfullt når de er ute på tur.

Utviklingstrekk og utfordringer for friluftslivsarbeidet i dag og i framtida

Når en skal se på utfordringer for friluftslivsarbeidet i dag og i framtida kommer en ikke forbi det forhold at vi her i vår rike og privilegerte del av verden er nødt til å endre både produksjonsmønstre og forbruksvaner. Det betyr bl.a. at vi også må se kritisk på produkter, transport og energibruk knyttet til våre fritidsaktiviteter, herunder vår fritidsbruk av natur.

Som dere vel er kjent med, har Norge tatt initiativ for å få satt de rike industrilandenenes produksjon og forbruksmønster høyt på dagsorden i FN's kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD). I januar i fjor arrangerte vi et symposium om dette tema, og i februar i år ble det arrangert en større internasjonal rundebordskonferanse der en rekke ministre, eksperter og organisasjoner deltok. På konferansen var det enighet om seks prioriterte områder som det skal arbeides videre med. Ett av disse tar utgangspunkt i følgende erkjennelse:

Mennesket er selve drivkraften til positiv forandring. Folk trenger "verktøy" som er attraktive og tilgjengelige for å være i stand til å leve bærekraftig.

Er det mulig at naturvennlig friluftsliv, et rikt liv med enkle midler, kan blir et slikt "verktøy", som kan brukes for å sikre fellesgodene knyttet til vår natur- og kulturarv?

Jeg vil oppfordre organisasjonene til å bruke dette som utgangspunkt for å sette fart i og prege kommunenes arbeid med Lokal Agenda 21. Gjennom Rio-konferansens vedtatte handlingsprogram, Agenda 21, ble som kjent lokalforvaltningene over hele verden oppfordret til å utarbeide en lokalt tilpasset "oversettelse" av det globale handlingsprogrammet. Agenda 21 skal utformes i samspill med befolkningen for å sikre oppslutning. Norge har de beste forutsetninger for å følge opp denne utfordringen fra Rio. Vi har et utmerket system for folkelig deltagelse, gjennom plan- og bygningsloven. Gjennom MIK-reformen er miljøvernet etter hvert godt forankret i kommunene, og mange av disse har lagt et grunnlag gjennom kommunale miljø- og naturressursprogrammer.

Jeg tok utgangspunkt i "Handlingsplan for friluftsliv mot år 2000" fra 1991. Vi skal nå starte opp en gjennomgang og revisjon av denne planen. Og det store spørsmålet er hvordan politikken videre skal utformes. Trengs det grunnleggende kursendringer, eller er det snarere snakk om justeringer i forhold til de prioriteringene som ble gjort i 1991. Fylkene har levert sine innspill til denne debatten gjennom egne handlingsplaner for friluftsliv. Friluftslivets år og Naturvernåret gir erfaringer og stoff for ettertanke. Sist, men ikke minst må friluftslivspolitikken forholde seg til Norges plass i verdenssamfunnet; på den ene side som et av verdens rikeste land

med høyt oppdrevet forbruk og på den annen side som rekreasjonsressurs for andre velstående nasjoner. Med utgangspunkt i Naturvernårets budskap om sammenhengen mellom vern om biologisk mangfold og styrking av allemannsretten, ser jeg ingen grunn til å forlate målsettingen om friluftsliv for alle. Koblingen er tvert i mot med på å gi en mye klarere retning for politikken. Vi får en bedre forståelse av hva "naturvennlig friluftsliv" betyr og hvordan dette kan fremelskes.

Det vi imidlertid må regne med er at de økonomiske rammene for arbeidet alltid vil være knappe. Dessuten møter vi stadig strengere krav til målstyring og resultatrapportering i forhold til vår pengebruk; det gjelder også tildelinger til organisasjonene. Det må derfor ligge mye omtanke bak de valg som gjøres.

Med dette kanskje ikke altfor oppløftende sluttord - vil jeg ønske dere lykke til med konferansen, som jeg håper kan bli et friskt innspill til den politikkutformingen som nå ligger foran oss.

Fylkespolitiker Reidun Vigestad Berge, Fylkesfriluftsnemda:

Korleis ta vare på friluftsliv-interessene på fylkes og kommunenivå?

Hvordan ivareta friluftsjnteressene på fylkesnivå og kommunenivå.

Hvordan ivareta friluftsjnteressene på fylkesnivå og kommunenivå - det er temaet for innlegget mitt - og på 15 min sier det seg sjøl at jeg ikke kan gå i dybden - det blir nok å snakke litt med store bokstaver.

Vi nordmenn vi er spesielle - vi vil være det. Vi er født med ski på beina og ryggsekk på ryggen. Vi vil være friluftsmennesker. - Ja, jeg har faktisk sett statistikk som sier at 95% av oss gjerne ville gå tur - og at 80% av oss faktisk gjør det.

Tradisjonelt har vi villet prioritere det enkle friluftsliv - det som ikke krever så altfor mye utstyr - ikke motorisert og konkurranseprega. Vi vil ha muligheter til å utøve friluftsliv i nærmiljøet der vi bor, og vi vil gjerne at det skal være i harmoni (pakt) med naturen.

Nå i påska fikk vi repetert det på TV-en «16 dager i himmelen» (selve tittelen sier ikke så lite). Da mobiliserte vi våre tursekker, votter, skjurf og stillongser og stulte opp ute i løypene i 20 kuldegrader - som ingen annen nasjon har gjort før oss.

Vi har fantastiske muligheter til å utøve friluftsliv i vårt land - da tenker jeg på naturen - og jeg tenker på lovverket - spesielt på allemannsretten (innlegg om det i morgen). Folk fra andre land himler med øynene når vi kan fortelle om de rettigheter allmenheten har her i vårt land. Og i vårt fylke her i Møre og Romsdal, har vi ikke minst unike muligheter med en fantastisk og variert natur til å ta i bruk.

Men, der er men. Der er faresignal på arealsida, og der er faresignal på dette med lovverket eller organisering av friluftslivspolitikken. Hvem ivaretar friluftsjnteressene på fylkesnivå og på kommunenivå. Jeg tar det siste først. Det er slett ikke likgyldig hvilket organ som får ansvaret for å ivareta disse interessene, eller hvilken etat dette blir lagt inn under.

Jeg skal ta et eksempel, forrige fylkeskonferansen for friluftsliv for 10 år siden, da var det akkurat blitt moderne å legge friluftslivsjnteressene under kultursektoren - ! Hva så vi på den konferansen? Av de kommunene som hadde lagt friluftsliv under kultur, var der ikke èn folkevalgt representant på konferansen. De kommuene var kun representert med folk fra administrasjonen. De som hadde egne nemnder for friluft - eller miljø - de sendte politisk valgte representanter. Hva forteller dette? Jo, det forteller oss en god del om engasjement. De nemnder/utvalg som skal ivareta så mange andre interesser, vi kan ta med kultur. De har også ansvar for bibliotek, museum, kulturminner osv. En kan da ikke prioritere alt først - og dette med friluftsjnteressen kan lett havne bakerst i køa. Dette gjelder samme hvilken organisering en har.

Så har vi det med sammensetning av utvalga. Det er og viktig for å ivareta disse interessene å få valgt personer som er interesserte i feltet. De kan sjølsagt bli det dersom de får saker som engasjerer, dersom de blir skolert - dersom de får være med ute i felten. Men det er jo en fordel om de er det fra før.

På fylkesplan har du akkurat samme problemstilling som i kommunene. Nå har jeg erfaring fra forskjellige varianter. Jeg har erfaring fra den gamle, rene Fylkesfriluftsnemnda. - Vår oppgave var ganske klar, vi skulle representere allmenheten og være talerør for den, og alle saker vi hadde, skulle vi se ut fra allmenhetens friluftsimteresser. Det var enkelt og greit. Dvs, ikke alle synes det var greit - for det ble jo en del klagesaker. Det ble jo en del saker der vi hadde innsigelse som det ble med den nye Plan- og bygningslova.

Men hva fikk vi høre fra enkelte saksbehandlere rundt omkring i kommunene. Jo, «Takk og pris for at vi har Fylkesfriluftsnemnda». (Jeg har det svart på kvitt hjemme. Jeg tok vare på det, for vi fikk da i sannhet nok av det motsatte). Hva mente han? - Vi vågde å si nei. - Kommunens politisk folkevalgte satt så nær utbyggerne at de hadde problem med å si nei når det trengtes. Er det sant? - Det var hans vurdering.

Det handla om areal - om arealbrukskonflikter - hvilke interesser skal vinne. Så har jeg erfaring fra Fylkesfriluftsnemnda av idag. Hva er det? Det står i programmet at jeg representerer den, men jeg føler det slett ikke slik etter 3 perioder i den gamle Fylkesfriluftsnemnda.

Nå er jeg medlem i Nærings- og Miljøutvalget - at vi også er Fylkesfriluftsnemnd merker vi svært lite. Vi har så mange saker - så tunge hørings-saker på hvert møte - at friluftssakene forsvinner. De er stort sett delegert til administrasjonen og blir presentert oss i en bunke referatsaker på hvert møte.

Hvordan ivareta friluftsimteresser på kommunenivå og på fylkesnivå? Den lovendringen som er ute på høring nå - Endring i lov om friluftslivet - gjør ikke saken bedre. Nå skal lovkravet om å ha fylkesfriluftsnemnd - eller en egen kommunal friluftsnemnd - falle vekk. Jeg beklager det sterkt. Det blir ikke lettere å ivareta friluftslivsimteressene hverken på kommuneplan eller fylkesplan uten et slikt lovkrav.

Areal. Vi har jo areal nok til å utøve friluftsliv her i vårt fylke. Vi har kilometervis med strandlinje. Vi har fjell og vidder. Javisst, vi har det. Men, vi kan ta strandlinja eller kystsonen først. Vi har knapphet på egne badeplasser i fylket. Det er en sannhet som var slått fast i det forrige handlingsprogram for friluftsliv. Jeg har, etter det ble en sannhet, vært med på å tape flere kamper om mange gode badeplasser i åra i fylkesfriluftsnemnda. På denne arealtypen må vi fortsatt være utrolig restriktive.

Vi har fått spesielle informasjonsskriv om strandsoneforvaltning - 100 meter beltet langs sjøen. Det er jo der de største arealbrukskonfliktene er. Jeg kan ikke gå djupere inn på problemet i dette korte innlegget. Men her konkurrerer friluftslivsimteressen med mange andre viktige samfunnsinteresser.

Vi har fått fylkesdelsplan på elveoslandskap. Nå er den stadfesta i Miljøvernadepartementet. Ikke minst denne arealtypen er den mest attraktive for det meste. Den mest pressa og utsatte naturtypen i fylket vårt. Den er verdt et helt foredrag for seg selv. Her i fylket har vi kun ett større elveoslandskap igjen der det ikke er gjort vesentlige inngrep. De få vi har igjen med små inngrep, må vi vokte på, og vi må også investere i reparasjon på en del av de andre viktige elveoslandskapa.

Å ivareta friluftinteressene, det handler om å sikre boligområder atkomst til friluftsområder. Friluftsliv i nærmiljøet er målsettinga, dvs. uten bruk av motoriserte kjøretøy.

Dette med atkomst til naturområda kan være et problem. Mange kommuner har vært flinke til å gjøre noe her de siste 10-15 åra. Opparbeidelse av parkeringsplasser og turveger et stykke fra tettsted trengs.

Dette med atkomst til natur kan være et problem rundt om. Hvordan skal en komme seg ut i marka på skikkelig vis, uten å forsere private tun. Mange kommuner har vært flinke til å gjøre noe her, med regulering av turveger og korridorer ut i marka, med opparbeiding av turveger og opparbeiding av parkeringsplasser der det er nødvendig.

En annen naturtype der det er faresignal på, er det som kalles urørt natur. Med urørt natur mener vi da områder der det er minst 5 km til nærmeste veg, jernbane eller bebodde grender dvs. 5 km til nærmeste menneskelig inngrep. Områder med urørt natur har minka dramatisk utover i dette hundreåret.

Jeg har pirka på en del faresignal. Jeg vil avslutte med å se det mer i positiv vinkel. Vi skal til å utarbeide fylkesdelplan for idrett og friluftsliv - arbeidet er starta opp. Det er snart 10 år siden det forrige handlingsprogrammet for friluftsliv ble utarbeidd. På disse 10 åra er vi vel ikke kommet så langt på de listene over områder som var tenkt gjennomført i denne perioden. Grunnene til det er flere. Dette med å ivareta friluftslivsinteressene det handler om og om prioritering spesielt fra kommunenes side, både økonomisk prioritering med midler til sikring og opparbeiding, tilrettelegging. Men og med administrativ prioritering med å sette av tid til å utarbeide og fremme planer.

Vi forstår jo godt kommunenes økonomiske situasjon med press ifra alle sektorer om sykehjemsplasser og økt ramme - timetall i skolesektoren osv. Men det handler klart og om økonomisk prioritering.

Til slutt vil jeg understreke at Direktoratet for naturforvaltning varsler nå at de tiltak som skal få tilskudd, de må være prioriterte. De må være med i fylkesdelsplaner eller kommunedelplaner for idrett og friluftsliv. Denne prosessen ligger foran oss og den er viktig.

Og helt til slutt et viktig poeng. De områdene som allerede er sikra til friluftformål, de som er opparbeidd og er tilgjengelige, de må gjøres bedre kjent for publikum, for allmenheten rundt om. De må ikke bare være tilgjengelig på kart og planer rundt om i byråkratiets skuffer. De må ut til folket - til kommunens innbyggere. De må være tilgjengelig også for tilreisende turister.

Hvordan ivareta friluftinteressene? - At sikra områder blir allment kjent, er i hvert fall ei forutsetning. Her må det gjøres noe mer.

Takk for meg.

1. Konsulent Mari Lise Sjong, Direktoratet for Naturforvaltning:

Naturvennleg tilrettelegging for friluftsliv

**Transparentserien er til utlån hos
Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga,
Fylkeshuset, 6400 Molde
Tlf 71 25 84 74, Fax 71 25 85 09**

NATURVENNLIG TILRETTELEGGING FOR FRILUFTSLIV

OBS!! En transparentserie om naturvennlig tilrettelegging bestående av ca 30 transparenter, samt teksthefte, er utarbeidet av DN. Fylkesmannens miljøvern avdeling har et eksemplar av serien til utlån til kommuner, organisasjoner mm.

TRANSPARENT 1

Overordnede miljøhensyn må være utgangspunktet for **hvorvidt** man velger og **hvordan** man velger å tilrettelegge. Hensynet til dyreliv, planteliv, landskap, vannmiljø, kulturminner mm vil av og til bli best ivarettatt ved **ikke** å tilrettelegge, av og til ved å tilrettelegge. F eks vil en sti som kanalisierer ferdselen være viktig for å hindre ytterligere slitasje på vegetasjonen, for å skjeme sårbare viltområder/hekkelokaliteter mm, samtidig som den øker tilgjengeligheten for brukerne. I andre områder vil tilrettelegging bety uforholdsmessig store inngrep eller forstyrrelser i naturen, og bør unngås. Forutsetningen for tilrettelegging må være at fordelene for friluftsliv er større enn ulempene for miljøet.

TRANSPARENT 2

En økt bevisstgjøring om friluftslivets betydning, en økning av de økonomiske virkemidler fra flere hold, og ulike veiledere og informasjonsmateriell har i de siste årene medført en markert økning i tiltak som legger til rette for et mer aktivt friluftsliv. Denne positive utviklingen har dessverre også resultert i en god del uheldige prosjekter og enkeltinngrep. Prosessen har i mange tilfeller gått for fort, med for dårlig planlegging og manglende vurdering av om tiltaket er nødvendig og fornuftig ut fra et mer helhetlig miljøvern hensyn.

Det er derfor et mål å bidra til at all tilrettelegging for friluftsliv skjer på en mer naturvennlig måte. Begrepet "naturvennlig tilrettelegging" må bli et kvalitets-kriterium for hvordan man skal legge til rette for friluftsliv.

TRANSPARENT 3

De fleste av oss har allerede en viss oppfatning av hva som er naturvennlig og hva som ikke er det. Hvilket av disse to tiltakene som best har tatt hensyn til naturen, er det vel ikke så mange som er uenige om. Det handler mao om bevisstgjøring og å skape handling i tråd med denne bevisstheten.

TRANSPARENT 4

Med naturvennlig tilrettelegging mener vi en tilrettelegging der hensynet til naturen kommer først, og der et helhetlig miljøperspektiv legges til grunn. Sentrale grunnprinsipper er å begrense inngrep, å samle inngrep og å tilpasse inngrep.

I tillegg kommer viktige momenter som å bevare eller skape variasjon, sikre og gjøre tilgjengelig attraksjoner, å velge materialer med omhu, og å gjennomføre tiltakene med manuelt arbeid eller små arbeidsmaskiner.

BEGRENSE INNGREP

TRANSPARENT 5

Vurder om inngrepet i det hele tatt er nødvendig, eller hvor omfattende inngrep som er nødvendig ut fra formålet med tilretteleggingen. En fornuftig dimensjonering av tiltaket er et sentralt moment her - små inngrep bør tilstrebes.

TRANSPARENT 6

Vi ønsker ikke å tilrettelegge på en slik måte at vi ender opp med et "friluftslivets supermarked"!

TRANSPARENT 6 B

Ofte kan tilrettelegging være begrunnet med å hindre slitasje. dette er et eksempel som ikke bare har som mål å hindre slitasje i en sterkt erosjonsutsatt sandmæl, men som også vil bidra til at vegetasjon reetablerer seg.

TRANSPARENT 7,8,9

Ved arbeid med tilrettelegging i naturen vil bruk av store maskiner ofte medføre større inngrep enn nødvendig, og sår og skader på områder som ligger inntil inngrepet. Det er derfor en fordel å nytte små maskiner eller helst manuell arbeidskraft ved opparbeidelse av f eks en enkel sti ute i naturen. Disse bildene viser at manuelt arbeid er et reelt alternativ, og at det gir gode resultater. Dette bildet viser en liten gravemaskin, som har vært brukt på stien på neste bilde.

TRANSPARENT 10

Som hovedregel bør stier og løyper ikke gjøres bredere enn strengt nødvendig. Ofte vil en smal sti som på dette bildet være å foretrekke framfor en bredt anlagt turveg.

TRANSPARENT 11

Bredden må allikevel ofte oppfylle visse minimumsnormer i forbindelse med tilskudd mm, for å ivareta ulike brukergruppers ønsker og behov. Dersom hensynet til bruksområde og brukergruppe kan ivaretas med en mindre bredde enn normen, vil likevel dette være å foretrekke mht naturvennlighet. En godt

begrunnet søknad om dispensasjon fra normen bør i et slikt tilfelle kunne etterkommes. Bildet viser en tidligere skogsbilvei som er tilrettelagt som turveg for rullestolbrukere ved at halvparten av bredden er dekket med asfalt. Ved opparbeiding av nye traséer må man vurdere bredden opp mot forventet bruksintensitet.

TRANSPARENT 12

Naturen er uendelig variert, og variasjon er et viktig moment også i forbindelse med tilrettelegging. Ved tiltak i naturen bør vi tilstrebe å bevare naturens variasjoner, og gi muligheter for spenning og opplevelse for de som ferdes ute.

SAMLE INNGREP

TRANSPARENT 13

Samle inngrep der hvor de får minst negative konsekvenser, og dermed beholde viktige og sårbare områder uberørt av inngrep.

TRANSPARENT 14

I plansammenheng kan det være hensiktsmessig å foreta en inndeling av et område i ulike soner, som man ut fra en helhetsvurdering ønsker forskjellig grad av tilrettelegging i. Innenfor grønnstrukturen i bebyggelsen og i nærområdene er det større behov for og kan aksepteres mer og tyngre tilrettelegging enn ute i marka.

TRANSPARENT 15

Det er naturlig å samle mange av tiltakene ved innfallsporten til et område, f.eks i tilknytning til p-plassen som ofte er turens utgangspunkt. Her plasseres også søppel-stativet, sykkelstativet, informasjonstavla og henvisningsskiltet. Stien opp til det populære utsiktspunktet med en benk er tilrettelagt slik at også rullestol-brukere og folk med barnevogn kan bruke den. Herfra avtar graden av tilrettelegging - kanskje en forsiktig rydding av stien og veivisere av tremateriale ved viktige stiskiller.

TRANSPARENT 16

Skilting og informasjonstiltak ute i terrenget bør som hovedregel ikke overdrives. Informasjonstavler mm bør samles mest mulig, fortrinnsvis der de fleste starter turen. Skilt og veivisere er ofte tilstrekkelig i de viktigste vegkryss i hovedstisystemet. Det er viktig å tenke på utforming, dimensjonering og plassering. En opprydding og samling av skiltene gir en mye mer tiltalende løsning. Mye av dette handler egnetlig om estetikk!

TRANSPARENT 17

Turveger og stier bør ledes utenom viktige/sårbare områder for å unngå viltbiotoper, sårbare vegetasjon mm. Samtidig er det viktig å lede turgåerne innom fine rasteplasser, utsiktspunkter mm.

TILPASSE INNGREP

TRANSPARENT 18

Tilpass inngrepet/tilretteleggingen ved å følge terrenget i størst mulig grad og unngå markerte inngrep som skjæringer, store grøfter, snauhogst og bruk av fremmede materialer. Inngrepene bør søkes gjort minst mulig synlige, og legges utenom fine trær/treklynger, myrer, kulturminner mm. Ved avsluttende arbeider bør en etterstrebe å få en mest mulig naturlig tilpasning.

TRANSPARENT 19

Skap naturlig variasjon med svinger, kroker og små "kneiker" opp og ned, avhengig av terrengformen. Spesielt i flatt terreng vil veiføringen ha mye å si for opplevelsen av landskapet.

TRANSPARENT 20a+b

Traséer for turveger, stier og løyper må tilpasses landskapet så godt som mulig.

a) Følg høyden i terrenget i stedet for å gå på tvers av landformene. Dette gjør også at det blir færre bratte stigninger og kneiker for turgåerne.

b) Det er viktig å redusere behovet for skjæringer og fyllinger mest mulig, og å velge løsninger som reduserer behovet for grøfter, hugging av trær mm.

TRANSPARENT 21

Dersom skjæringer eller fyllinger allikevel er nødvendig, bør de opprenskes og evt tilsåes. Enkle virkemidler for å gjenskape et naturlig preg kan være å plante inn noen små trær og busker, plassere ut noen store steiner e.l. Bildet viser en lysløype som også er tilrettelagt for bruk om sommeren. Her er det sådd med en "fremmed" frøblanding. Tilsåing kan være viktig i enkelte områder for å få opp vegetasjonen raskt og hindre erosjon. Hovedprinsippet må imidlertid være å **tilrettelegge for naturlig gjenvækst**. Gjødsling og kalking gir raskere vekst, men fremmer andre arter enn de opprinnelige. Søk også å ta vare på stedegent jordsmonn.

TRANSPARENT 22

Et alternativ til å så til skjæringen kan være å bygge opp en mur i naturstein.

TRANSPARENT 23

Denne illustrasjonen viser hvordan utvidelse av ei smal skiløype kan få to svært ulike resultater mht variasjon, særpreg og opplevelse. I det ene tilfellet har man søkt å lage en enklest, rettest mulig trasé, og uthoggingen har ikke tatt hensyn til elementene i landskapet. Det andre eksempelet viser hvordan en med en mer hensynsfull fram-gangsmåte kan bevare mye av variasjon og særpreg selv med en mye bredere trasé.

TRANSPARENT 24

Ulike brukergrupper har ulike behov, og tilretteleggingen må ofte tilpasses dette. Men også her er det rom for naturvennlige tilpasninger. På bildet vises en fiskesti for handicappede/rullestolbrukere. Selv om behovet for å ha fritt spillerom med fiskestanga bakover er større enn hos fiskere uten handicap, burde man helt klart ha utnyttet mulighetene for å bevare eller nyplante klynger med trær mot skråningen for å få en mer naturvennlig tilpasning. Spørsmålet om behov for asfaltering må også diskuteres.

TRANSPARENT 25

Mange områder er interessante i tursammenheng på grunn av ulike attraksjoner. Tilrettelegging i slike områder bør sikre at publikum kan få tilgang til disse, samtidig som hensynet til å bevare selve attraksjonen må ivaretas. Bygg aldri ned gode attraksjoner! Her er stien lagt langs en gammel steinmur og rundt et flott gammelt tre.

TRANSPARENT 25 B

Dette bildet viser hvordan hensynet til sårbare helleristninger er ivaretatt med tilrettelegging. Publikum får tilgang til attraksjonene, samtidig som slitasje unngås. På slike spesialområder kan man akseptere såpass omfattende tilrettelegging.

TRANSPARENT 26

Parkeringsplasser er en type tilrettelegging som ofte medfører store inngrep. Anlegg ikke større parkeringsplass enn det er behov for på en gjennomsnittsdag. Det kan ofte være fornuftig å planlegge en gradvis utbygging, og gjennomføre en etappevis utbygging til en oppnår god nok kapasitet. Plassér den slik i terrenget at den skjules mest mulig, og bruk naturlige lommer i terrenget i stedet for å planere en større flate. Husk også plass til sykkelparkering!

TRANSPARENT 27, 27 b

Dette bildet av en p-plass under opparbeiding gir et godt eksempel på at slike tiltak kan ligge godt skjult i terrenget. Her kunne imidlertid både dimensjonering og utforming (man kunne valgt flere mindre "lommer" i stedet for én stor flate) ha vært løst annerledes. Ved ferdiggjøring bør en tilstrebe et toppdekke som går i ett med omgivelsene, og sørge for at kanter og skråninger tilplantes eller tilpasses på annen måte.

TRANSPARENT 28

De fleste bygninger bør skjules av terreng og vegetasjon, eller tilpasses så de naturlig "glir inn i" terrenget. Store og dominerende bygninger vil normalt ikke være "naturvennlige", heller ikke et stort antall bygninger. Vanligvis vil det være best å nytte naturmaterialer som tre og stein, og ta utgangspunkt i lokal byggeskikk. Fargevalget er en viktig del av

helheten. Generelt er mørke farger som brunt, brunrødt og mørkegrønt godt egnet i innlandsområder, mens hvitt og lyst grått tar seg godt ut i kystområder. Også mht fargevalg er lokal tradisjon viktigst.

TRANSPARENT 29

Tilpasning innebærer bevisst valg av materialer. Naturmaterialer, som f eks tre og stein, bør velges i de fleste sammenhenger. Dersom "naturfremmede" materialer som fiberduk, stikkrenner mm nyttes, er det viktig å dekke de godt til, slik at de helst ikke blir synlige. Bildene viser ulike løsninger "satt på spissen": stikkrennen på skogsbilveien er en type løsning vi ikke ønsker. Husk også at stikkrenner i større bekker kan hindre fiskens vandring! Den mindre stikkrenna ved den nyanlagte turvegen vil snart bli skjult av vegetasjonen.

TRANSPARENT 30

Tilrettelegging skal også tilpasses brukergruppene. Sørg for at tiltak som f eks informasjonstavler er plassert lett tilgjengelig og slik at også barn og rullestolbrukere kan se informasjonen. Gi den også en slik plassering at den ikke virker dominerende.

Mye av det vi snakker om handler om estetikk. Disse transparentene viser ute-info som hver enkelt av dem kan oppfylle både kvalitetskriterier og funksjon. Men med en slik ubevisst samrøre blir det både like vakkert og mister mye av sin funksjon.

TRANSPARENT 31

Strandsonen langs sjø og vassdrag er en av de mest attraktive områdetypene for friluftsliv. Den er også svært sårbar for inngrep, både av estetiske årsaker og av hensyn til plante- og dyrelivet. Ved tilrettelegging her må en derfor være ekstra varsom, og søke å la størst mulig del av strandsonen være urørt av inngrep. Når det skal fjernes vegetasjon eller foretas fylling og skjæring, må en unngå elvekanter og strandområder. På badeplasser bør man vurdere å beholde naturlig vegetasjon framfor å planere og så til en slett gressplen. Når det gjelder brygger og båtplasser - bruk naturmaterialer. Eksempelvis er det heller ikke nødvendig at alle båtene ligger fortøyd til brygger. En enkelt ilandstigningsbrygge kan være nok, mens fortøying skjer i fortøyningsbolter i nærheten.

TRANSPARENT 32

Bildet viser en godt tilpasset brygge av tre.

TRANSPARENT 33

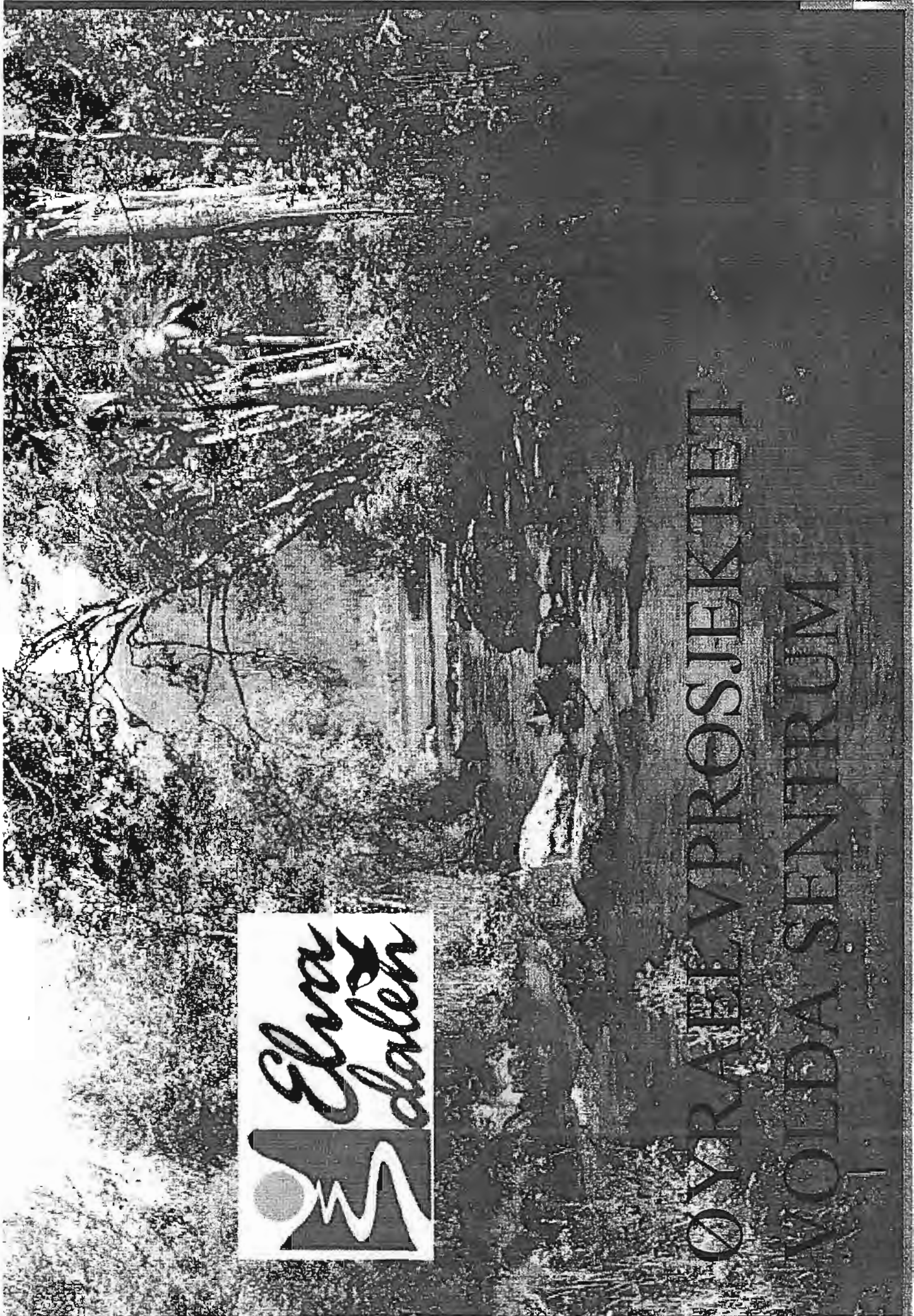
En løsning av stein som er godt tilpasset terrenget. Her blir imidlertid selve strandsonen "lagt i sement", og utgjør et ganske stort inngrep. Å velge slike tiltak blir en vurdering av ulike gruppers behov, bruksintensitet og naturhensyn, som må gjøres i hvert enkelt område.

Kommunegartner Torgeir Stensø, Volda Kommune

Tilrettelegging for friluftsliv i Elvadalen i Volda

ØYRAAELVPROSJEKTET VOLDAS SENTRUM

ØYRAELVPROSJEKTET

kommentarar til bildepresentasjon av prosjektet.

Dette er eit prosjekt som i hovudsak omhandlar tilrettelegging for friluftsliv i tilknytning til eit vassdrag. Øyraelvprosjektet i Volda kommune har vore utvikla og arbeidd med sidan 1989. Prosjektet har i stor grad basert seg på tilskotsordningar som vert forvalta gjennom Direktoratet for naturforvaltning og miljøvernavdelinga hos fylkesmannen. Utanom kommunens eigne midlar er det i frå AKSJON VANNMILJØ ein har henta flest kroner og øre til gjennomføringa av tiltak.

Det sentrale elementet i prosjektet har til no vore å gjere eit naturområde i Volda sentrum tilgjengeleg for publikum og gjennom det legge til rette for at folk kan ha mulegheit for naturoppleving sjølv i eit sentrumsnært område. Området, der Øyraelva er det dominerande landskaps-elementet, har og andre interessante vinklingar som ein ønskjer å fokusere på. Ikkje minst gjeld dette kulturminnene.

KOMMUNDELPLAN VOLDA SENTRUM

Området som ein her har konsentrert seg om ligg midt i Volda sentrum og totalt areal er på omlag 150 daa. Arealen er regulert til offentleg friområde.

Kommunedelplanen syner at ein her har å gjere med eit friområde som arealmessig er sterkt pressa av sentrumsutviklinga elles, særleg på bakgrunn av at det i dag er mangel på utbyggingsareal i området. Som ein og kan sjå av kommunedelplanen så er det etablert eit vidt spekter arealkategoriar som grensar inn mot friluftsområdet :

INDUSTRI/SERVICE
BUSTADFORMÅL
FORRETNING/KONTOR/SERVICE

PLAN FOR TURVEGSYSTEM I VOLDA SENTRUM.

Litt av intensjonen med å gje Elvadalens status som friområde er sjølvstøtt at området isolert sett har ein spesiell verdi som natur,- og friluftsområde. I tillegg til det, inngår prosjektorrådet som ein sentral del i eit planlagt og delvis realisert grønnkorridorsystem som strekkjer seg frå Volda sentrum og utover i byggefelta. Saman med eit turvegssystem frå sentrum til badeplassar, idrettsanlegg ved Rotevatnet og samanbindinga vidare gjennom byggefelta med grøntkorridorar heilt til fjells, på båe sider av Rotevatnet, kan ein seie at Elvadalens med Øyraelva knyt saman by og land.

FAKTA OM ØYRAELVA

Sjølv elveløpet er på omlag 1,7 km. Elva har sitt innløp i Rotevatnet og med utløp i Voldsfjorden midt i sentrum av Volda.

Fallhøgde 51,5 m

Vasskvaliteten: Rotevatnet kan vi klassifisere som ein vanleg vestlandsinnsjø.

Han er middels eutrof.

Det er ikkje kjemiske miljøgifter i vassdraget.

Det som kjem av tilsig skriv seg i hovudsak ifrå skog og jordbruksareal, men avrenninga er ikkje større enn sjølvrenssevna.

Når det gjeld fiskeforekomster i vassdraget er det ein relativt god kvalitet på ein stamme av sjøaure, laks og røyr.

STATUS FØR TILTAK VART SETT I VERK:

Sjølv om Friområdet i Elvadalen ligg så og seie midt i Volda sentrum var arealet, før tiltak vart sett i verk, sterkt prega av å vere gløymt og lite påakta. Området var gjennomrodd og tildels uframkommelig og det var berre spesielt interesserte som nytta seg av det - som t.d. sportsfiskarar.

Ein hadde og eit tiltakande problem med at randsonene mot dei areala som er regulert til industri/service - bustader - og

forretning/kontor/service vart mykje nytta til tilfeldig massedeponering og plassering av hageavfall o.l.

Som ein konsekvens av dette byrja det å minke faretruande på jomfruleg terreng og vegetasjon. I tillegg har bedriftene og forretningane i området hatt stadig behov for byggegrunn, noko som har forårsaka ein del dispansjonar i høve reguleringsplanen. Dette har redusert buffersona mellom elva og bebyggd areal.

Viljen til å tillate bygging nært inntil elva var nok større tidlegare enn han er no, noko som ein må forklare med at arealet no har fått heva status som friluftsområde.

MÅLSETTING:

Som eit naturleg val var det første målet ein sette seg i arbeidet med Øyraelvprosjektet å gjere området tilgjengeleg for fotgjengarar. Ved å etablere ferdelsårer på langs av vassdraget og spele vidare på intensjonen i kommunedelplan om ein samanhengande grønnkorridor frå sentrum og utover i bygda ville ein opne for ferdsel for ulike "ikkjemotoriserte" brukarar. Ein såg det ikkje som tilstrekkeleg i dette tilfelle berre å ha området liggande som eit urørt naturområde. Ein ville og at det skulle kunne takast bruk og at det m.a. skulle bli mogleg i første omgang å forflytte seg til fots i bilfrie omgivelser frå sentrum og opp til Rotevatnet, ei strekning på ca 1,7 km.

I tillegg til ferdelsåra på langs av vassdraget hadde ein også som målsetting å etablere eit par elvekryssingar på

strategiske plasser. Dette for å betre på tilkomsten frå sidene. I eit av tilfella kunne ein ved ei slik kryssing ikkje berre bedde tilkomsten til elva, men også løyse eit gammalt trafikkalt problem, nemleg å sikre skulevegen for born som kvar dag er avhengig av å kunne kome seg på andre sida av elva til skulen.

Fokusering på kulturminne.

I neste omgang ville ein ta til med arbeidet med å rette fokus på dei mange kulturminnene langs elva. Elvadalene hadde fram til etter siste krig ei adskilling meir framtrepende rolle i bygda enn det han har no. I perioden frå ca 1850 og fram til etter siste krig hadde ein den største aktivitet i området si historie.

Her var m.a. fleire møller, kraftverk, reperi (tautvinningsverkstad), sagbruk, metallstøyper, spinneri, meieri og møbelfabrikk.

Dette var etableringar som i dei fleste tilfella i dag berre finn restar igjen etter, men det er restar som det er viktig å ta vare på fordi ein har å gjere med ei genuin historiebok som gjev oss opplysningar om lokalhistoria og utviklinga av bygda fram til det ho er blitt i dag.

Målsettinga var og er fremdeles å trekke desse fram i lyset, nokre berre ved enkel rydding, andre ved restaurering/gjennoppbygging.

Informasjon.

Neste punkt i målsettinga var å utarbeide informasjon til publikum. Slik ein oppfatta det var det berre den eldre garde som hadde begrep om kva som hadde forgått i området og kva for betydning dette hadde for utvikling av bygda. Det vart

derfor samla inn opplysningar av nedskrivne ting og opplysningar frå nolevande personar og det desse hugsar omkring historia til Elvadalene. Målet var å få presentere dette materialet på ein måte som gjer det lett tilgjengeleg for folk flest.

Stimulere til bruk.

Å gå ut med informasjon til publikum har, utover det lokalhistoriske elementet, sjølvst ÷ også den viktige målsettinga å stimulere publikum til å ta område i bruk til friluftaktivitetar.

Ein har ønskje om breiast mogleg engasjement og aktuelle målgrupper er:

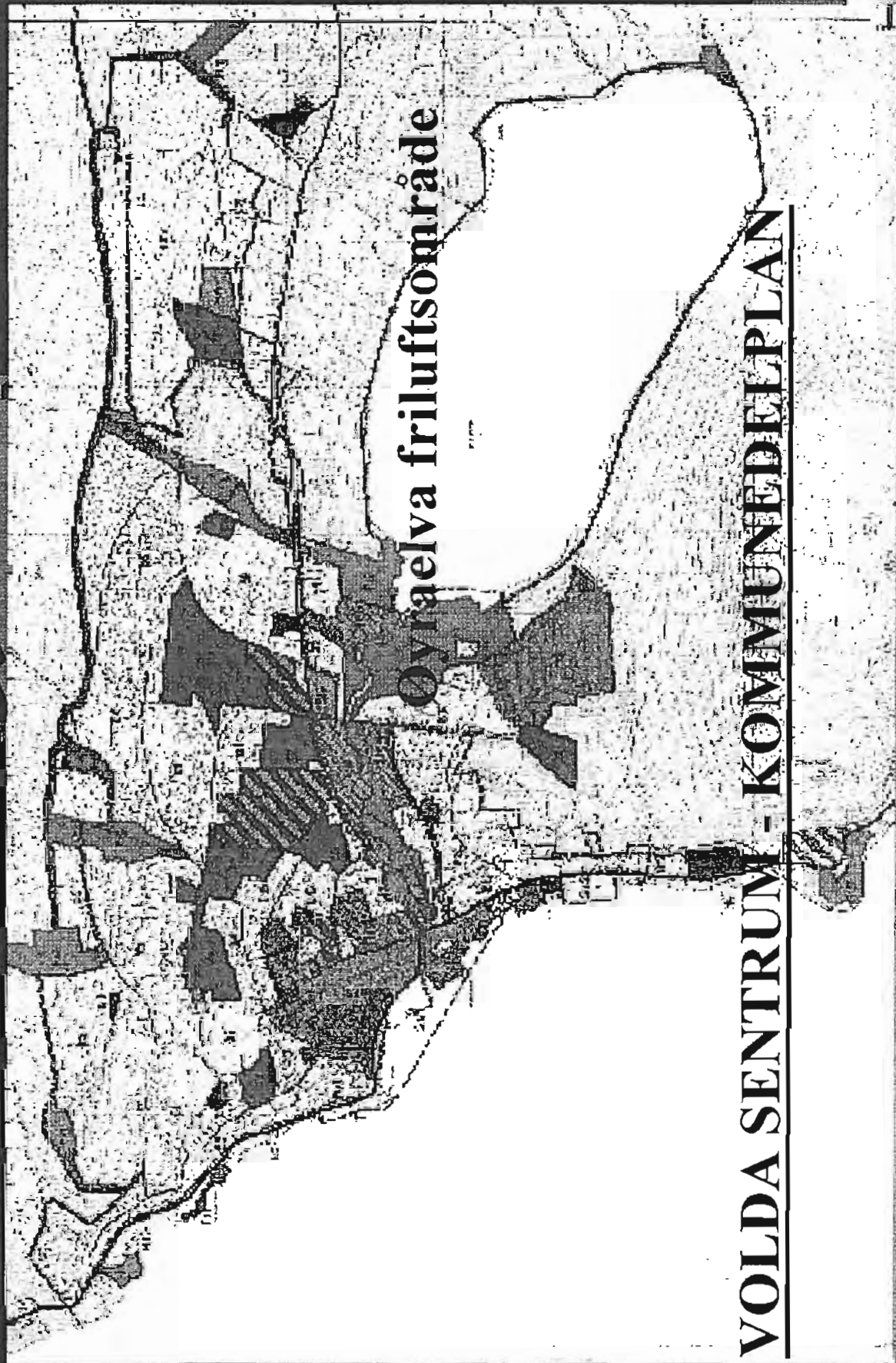
lag og organisasjonar, grendalag, skular og andre. Ein viktig faktor er at dei ulike brukergroppene gjennom deltaking utviklar eit eigarforhold til prosjektet.

Statusheving.

Gjennom planlegging og organisering ønskjer ein å få til ei statusheving der dette området sine spesielle kvalitetar skal oppfattast både av dei som er brukarar og dei som er sett til å forvalte desse verdifulle naturressursane. Aktuelle målgrupper er lokalbefolkninga generelt, skular, lag og organisasjonar og ikkje minst dei lokale politiske organa.

På den måten satsar ein på at haldningsskapande arbeid skal vere med å danne eit grunnlag for å gjere framtidige fornuftige økonomiske prioriteringar og arealdisponeringar i området.

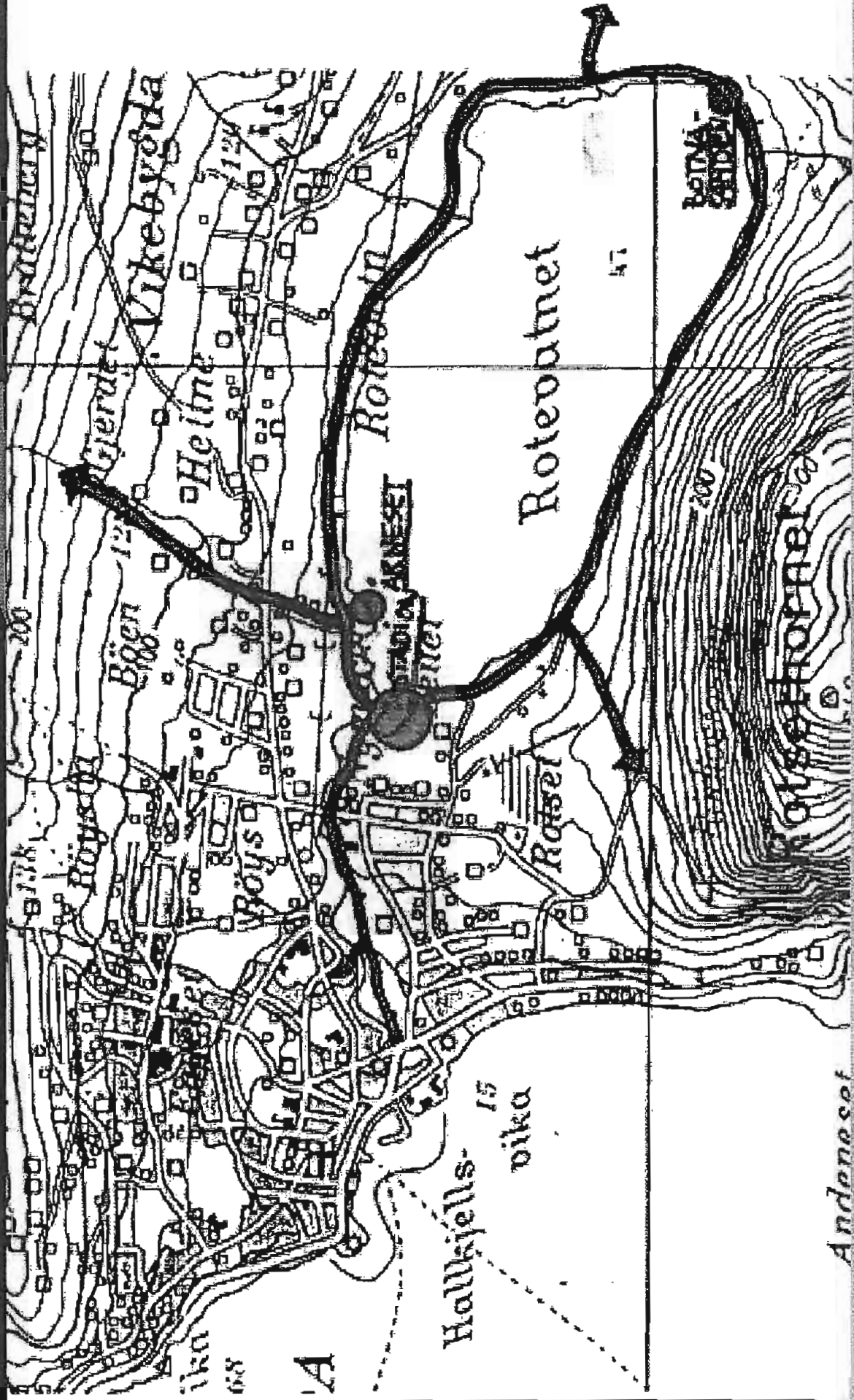
ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

VOLDA SENTRUM - KOMMUNEDELPLAN

ØYRAELVPROSJEKTET

VOLDA KOMMUNE turvegssystem-sentrum

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

FAKTA OM ØYRAELVA

OMLAG 1,7 KM-ELVELØP.

INNløP I ROTEVATNET.

UTløP I VOLDSEFJORDEN.

FALLHøGD 51,5 M.

VASSKVALITET:

-VANLEG VESTLANDSINNSJØ, MIDDLELS
EUTROF.

-KKJE KJEMISKE MILJøGIFTER.

-FISKE -SjøAURE, LAKS OG RøYR.

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

STATUS FØR TILTAK VART SETTI

GANG:

➔ GJENNGRODD, TILDELS UFRAMKOMELEG
KRATTSOG, TILGJENGELEG FOR BERRE
SPESIELT INTERESSERTE - SPORTS -
FISKARAR O.L

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

STATUS FØR TILTAK VART SETTI

GANG:

KANTSONENE MOT INDUSTRI/ SERVICE
OG BUSTADMÅDER MYKJE NYTTA TIL
TILFELDIG MASSEDEPONI, PLASSERING
AV HAGEAVFALL O.L.

NATURLIG TERRENG OG VEGETASJON I
FØRD MED Å BLI "OPPSPIST".

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

STATUS FØR TILTAK VART SETT

GANG:

EI REKKJE KULTURMINNE "UTEGLØYMT".

MØLLER, STØYPERI, TAUTVINNING-
VERKSTAD, SPINNERI, MEIERI, KVERNHUS,
MØBELFABRIKK,
KRAFTVERK.

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE
MÅLSETTING:

BRUK.

OG ORGANISA-
DEL I PROSJEKTET.

UTUSHEVING.

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

ETABLERE FERDSELSÅRER FOR
FOTGJENGARAR PÅ LANGS AVVASS-
DRAGET.

ETABLERE TVERRSAM BAND.

IVERKSETTE TILTAK:

I første fase stod arbeidet med grunnspørsmålet sentralt. Kommunen har brukt mykje tid på å få til grunnavtaler på dei areala som det var aktuelt å gå inn med fysiske tiltak. I utgangspunktet var målsetting at ein på dei areala som vert berørt av fysiske tiltak i terrenget skulle kome fram til frivillige avtaler med grunneigarane og på den måten unngå oreigningssaker.

Og det har ein til no fått til og ein har i dag godkjente avtaler som i grove trekk går ut på leige av desse areala i ein fastsett tidsperiode, men ein arbeider samstundes vidare med det for auge at kommunen på sikt skal innløyse all grunn som er berørt av prosjektet.

Gangveg/turstiar:

Det er anlagt eit gangveg/tursti-system så og seie i heile vassdraget si lengd. Her har ein lagt opp til ein etter måten enkel standard. Ein ville forsøke å unngå store terrenginn-grep i samband med turvegen og han er derfor i størst mogleg grad anlagt på jomfrueleg terreng og utan at store endringar i terreng er gjort eller at større tre eller anna verdifull vegetasjon er fjerna.

Sjølv fundamenteringa og oppbygginga av vegen har foregått på den måten at ein har gjort ei enkel overflate-planering utan å fjerne humuslaget - berre krattskog, røtter og steiner er fjerna, deretter er det lagt ut ein fiberduk i botn. Det er vidare kjørt på eit pukklag på ca 15 cm og lagt på 5 cm med vegggrus.

For å kunne operere med ein så enkel standard var det nødvendig å benytte lett utstyr til å transportere ut masse.

Skulle ein t.d nytte traktor med hengar eller lastebil til utkøyning av masse hadde ein og måtta bygd vegen breidare og med ei anna underbygning enn det ein no har gjort. Maskina ein fann ut passa best til dette føremålet var ei beltgåande minilastemaskin med tipp. I starten baserte ein seg på innleige av ei slik maskin. Dette fordi ein på oppstart-ingstidspunktet ikkje hadde erfaring på dette feltet. Etter kvart fann ein ut at dette fungerte så bra at kommunen gjekk til innkjøpt av ei slik maskin.

Bygd bru.

For å realisere målsettinga om gangvegkryssing av elva vart det i 1992 bygd ei bru omlag midt i elvestrekinga.

Her fekk ein slege to fluger i ein smekk. Det har i alle år vore problematikk knytt til ungane på Rotset sitt vegvalg til og frå skuleområda. Det har i periodar med stor vassføring i elva foregått meir eller mindre livsfarlege elvekryssingar og kommunen har stadig fått oppmodingar om å gjere noko med dette problemet.

I tillegg til at ein fekk opna for tilkomst til friområdet vart gevinsten her i at ein og fekk etablert ein mykje tryggare skuleveg.

Rydding kring kulturminne.

Ein har også gått inn å rydda unna vegetasjon for å få kulturminnene fram i dagen. Dette er ei enkel sak å utføre og

kostnadane er minimale. Arbeidet er likevel viktig og har stor betydning for opplevinga av området.

kommentar til bilde av gangsti:

Bildet syner eit parti av vegen året etter at han vart anlagt. Som ein ser så har ein i hovudsak fulgt det naturlige terrenget sine formar utan å etablere for rette linjer i trasevalga.

Ved å gjere det på den måten oppnår ein at perspektivvirkninga vert betre.

Fordi ein ikkje ser kva som skjuler seg bak neste sving gjer overraskingsmomentet det spennande å gå her.

Rundt svingen eller bakketoppen kan det dukke opp ei gammal hustuft, ein kvileplass med benkar, ein vakker elvekulp eller ein treff på ein kjenning som ein kan si å ein prat med.

Elvevandringar.

For å stimulere folk generelt til å ta området i bruk er det arrangert elvevandringar der personar som sit inne med historiske kunskaper om tilhøva i eldre tider, har delteke. Ein har hatt god erfaring med dette og vil legge større vekt på dette i det vidare arbeidet.

Restaurering/gjennoppbygging.

Sjølv om målet ikkje nødvendigvis er å rekonstruere og bygge opp att alle bygningar og installasjonar som det ligg restar att etter, er planane å ta tak i nokre få av desse for å restaurere og/eller bygge opp att.

Som eit element i denne strategien vart det i 1992 starta opp restaureringa av eit eldre gardskraftverk i øvre del av elva.

Det er sogelaget i Volda som har stått i bresjen for dette arbeidet og dei har vist ei imponerende interesse og insatsvilje i forhold til prosjektet. Ein reknar med at i løpet av hausten 1995 vil kraftverket vere i funksjonsdyktig stand og det vil bli lagt opp som eit slags teknisk museum der publikum kan kome å sjå korleis dei skaffa straum til gardsdrifta på 30 - talet.

Det fine med dette prosjektet som er kome igang i kjølvatnet av gangvegbygginga i Øyraelvområdet, er at det har aktivisert store latente resursar mellom pensjonistar og andre einskildpersonar med interesse for kulturhistorie.

Her har det delteke fagfolk på alle plan. Det har vore med snekkarar, sveisarar, personar med bakgrunn i kraftutbygging og drift av kraftverk. Mykje er gjort på dugnad. Arbeidet er utført med støtte får AKSJON VANNMILJØ, VOLDA KOMMUNE, EIN LOKAL BANK og fleire andre interessantar.

Informasjon.

I samband med friluftslivets år 1993 vart prosjektet tildelt ekstra midlar øyremærka for utarbeiding av informasjonsmaterieil. (uteinfo)

For desse midlane fikk ein bygd informasjonstavler som no er plassert ut i terrenget. I tillegg vart det utarbeidd informasjonsbrosjyre.

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

IVERKSETTE TILTAK:

OPPRETTA GRUNNAVTALER,
SIKRING AV GRUNN.

ETABLERT GANGVEG/SYSTEM.

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

IVERKSETTE TILTAK:

BYGD BRUER.

RYDDA I OG KRINGKULTUR-
MINNER

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

IVERKSETTE

TILTAK:

INFO -TAVLER

BROSJYRE

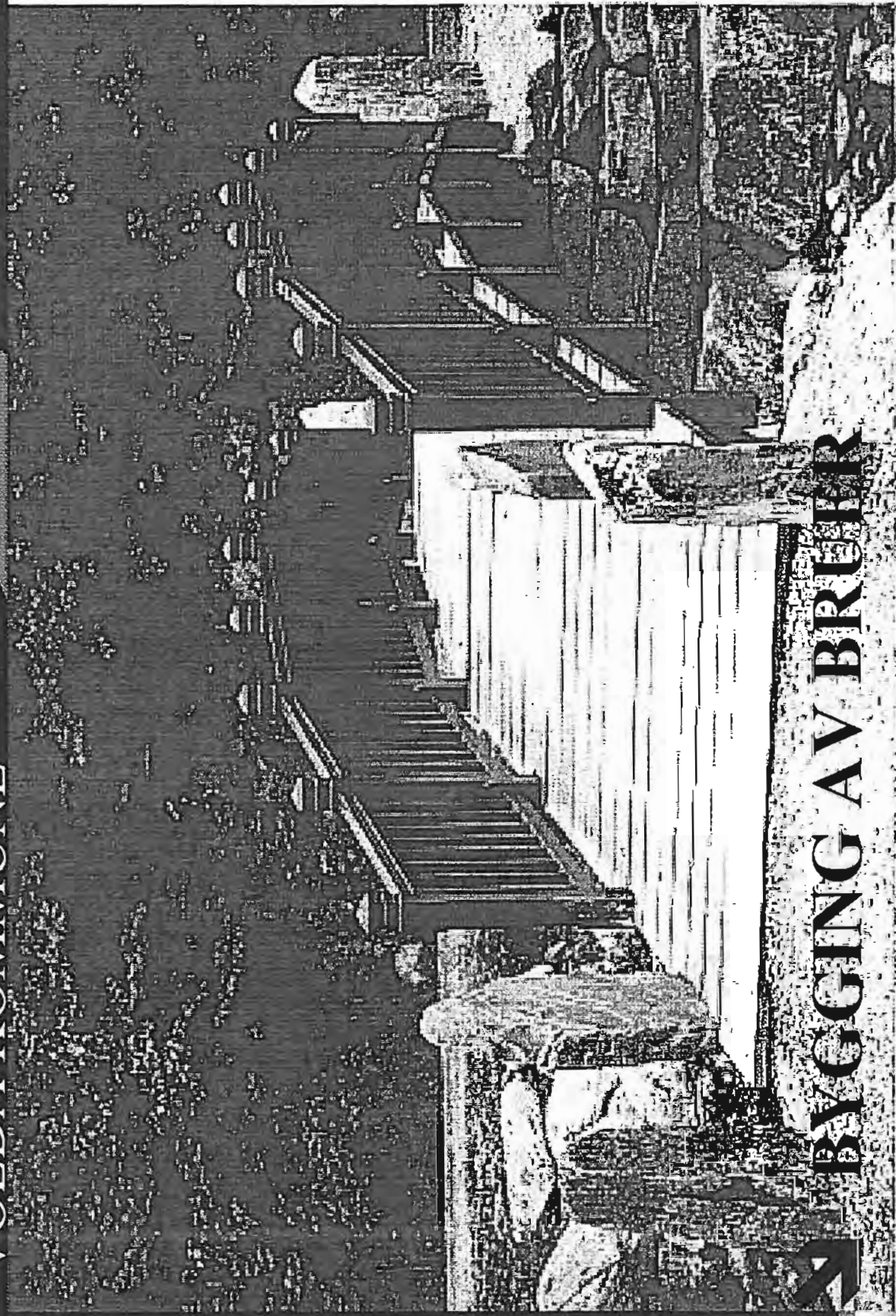

ØYRAELVPROSJEKTET
VOLDA KOMMUNE

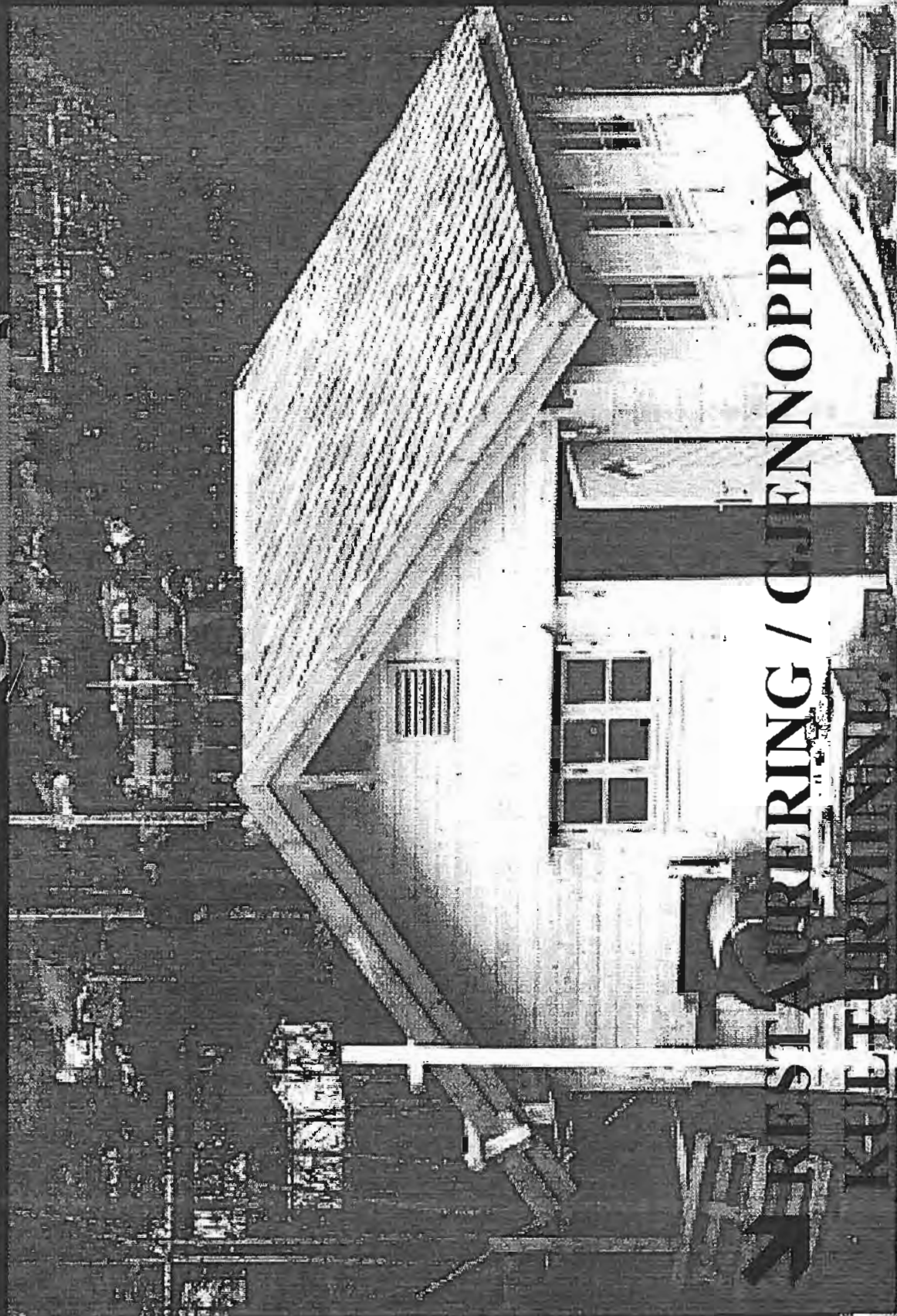
➔ BYGD GANGVEG/SYSTEM

ØYRAELVPROSJEKTET VOLDA KOMMUNE

BYGGING AV BRUER

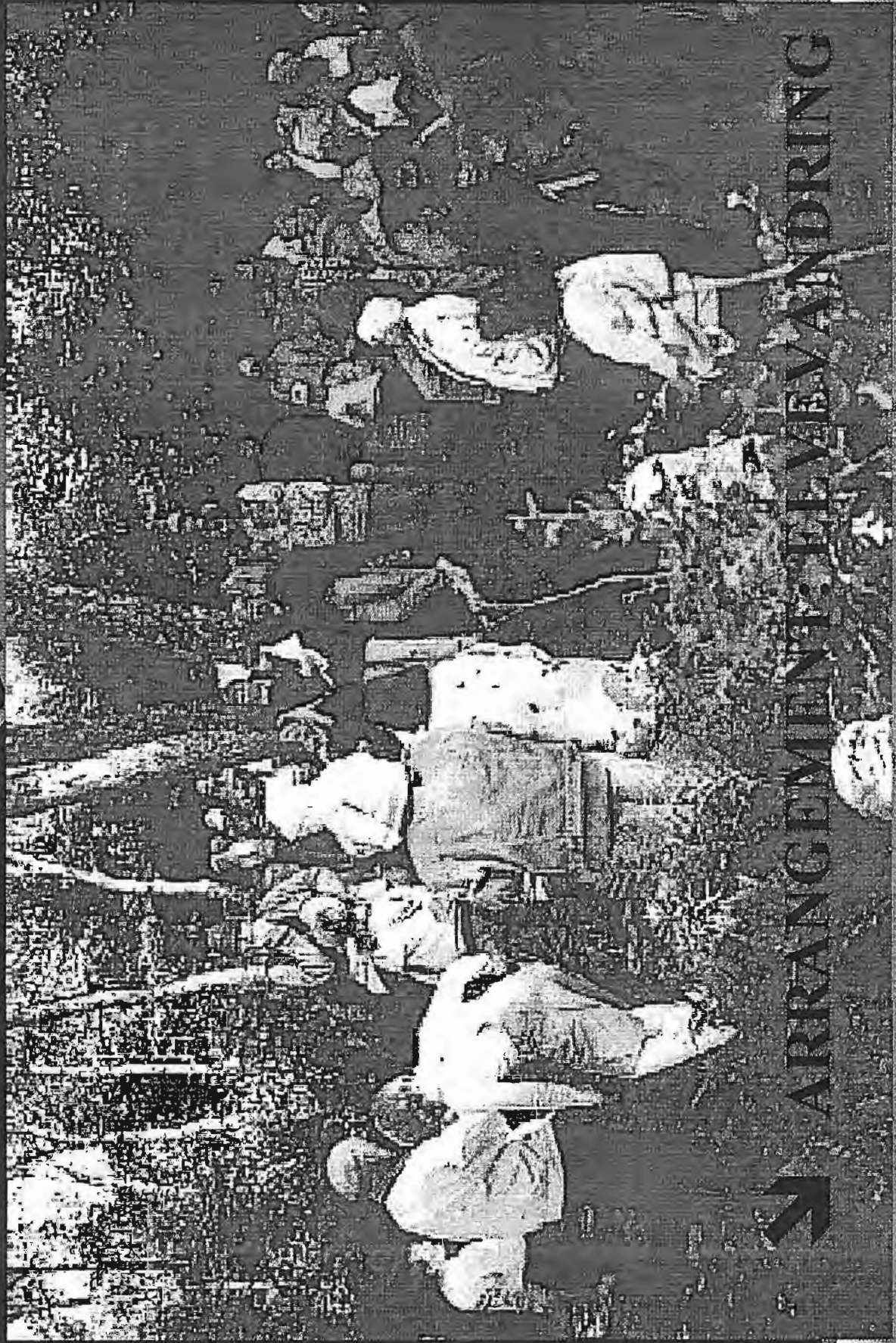
ØYRAELVPROSJEKTET VOLDA KOMMUNE

KRESTATTERING / CLENNOPPBRYCCING AV

KULTURMINNE

ØYRAELVPROSJEKTET VOLDA KOMMUNE

ARRANGEMENT, PLYEVANDRING

FINANSIERING:

Arbeidet med prosjektet har til no kosta i overkant av 800.000,- og den største bidragsytaren utanom kommunen sjølv er Aksjon vannmiljø. Som ein kan sjå av oversikta ellers har kommunen og motteke betydeleg støtte ifrå ulike arbeidsmarknadstiltak kanalisert gjennom miljøverndepartementet. I tillegg har ein motteke tilskot ifrå STU1.

Føresetnadane for at Øyraelvprosjektet skulle bli vellukka er først og framst på grunn av dei naturgjevne ressursane som området byr på. Sjølv med den tildels uheldige påvirkninga som har foregått i området gjennom dei siste 20 - 30 åra er det mogleg å ha fine naturopplevingar her, enten med ei fiskestang i handa eller berre i form av ein spasertur gjennom dalen på veg til og frå sentrum.

Slik vi ser det er levande vatn ein naturdimensjon som har ein heilt spesiell betydning i sammenheng med vår oppfatning av naturen og det at denne dimensjon kan opplevast så nært inntil der folk bur og arbeider gjer det ekstra betydningsfullt.

Torgeir Stensø
kommunegartnerar
Volda kommune

ØYRAELVPROSJEKTET VOLDA KOMMUNE

- AKSJON I VANNMILJØ (DN)
- FRILUFTSLIVETS ÅR (UTEINFO) DN
- STUJ.
- KOMMUNIEI.
- JULIKE MILJØ - OG SYSS. TILTAK.
- TILSKOT FRÅ PRIVATE.
- DUGNAD.

Nestleder Per Sortehaug, Friluftsrådernes Landsforbund:

Korleis drive interkommunalt samarbeid i friluftsråd?

Først og framst vil eg takke for at De har sett av tid til å høyre om interkommunalt samarbeid innafor friluftsektoren. Vi har nemleg eit interkommunalt friluftsråd innafor fylkesgrensene: **FRILUFTSRÅDET FOR ÅLESUND OG OMLAND**. Og sjølv om vi ikkje skal snakke så mykje om akkurat det friluftsrådet her, kan det kanskje vere verdt å sjå på dei erfaringane som er gjorde hos oss med det interkommunale samarbeidet innafor denne sektoren.

Dette med interkommunale friluftsråd er ikkje av ny dato. Allereie før krigen blei det første interkommunale friluftsrådet stifta. I 1933 blei **OSLOFJORDEN FRILUFTSRÅD** danna. Det er verdt å merke seg at alt den gongen fant ein det nødvendig å gå til samarbeid i det tettast befolka området i landet, **PÅ TVERS AV KOMMUNEGRENSENE**, for å sikre befolkninga eit rimeleg godt tilbod for friluftsliv og rekreasjon. Eg kan godt tenkje meg at hovudstaden blei for trong den gong som no, og at folk søkte ut av byen for å finne badeplassar og turområde osb.

Kommunane som fekk denne folkehopen innover seg, hadde ikkje lagt forholda til rette, med parkering, informasjon, toalett osb. **DERFOR VAR DET INTEKOMMUNALE SAMARBEIDET NØDVENDIG OG EIT FAKTUM**. Og utan dette samarbeidet mellom tettstader og meir grisgrendte strom, ville friluftslivet i Oslofjorden ha gått i «stå» for lenge sidan.

I dag har vi 14 slike interkommunale friluftsråd her i landet, og fleire vil truleg bli danna i nær framtid. Over halvparten av befolkninga i landet, eller 120 kommunar har valt å organisere friluftslivet sitt, eller delar av det, med å søkje saman i interkommunale råd.

Dei interkommunale råda har **FORSKJELLIG OPPBYGGING, NOKRE STADAR BESTÅR RÅDA SINE STYRE AV EI BLANDING AV FRIVILLIGE ORGANISASJONAR OG KOMMUNEVALTE REPRESENTANTAR**. Andre stadar, slik som i **ÅLESUND OG OMLAND**, består styret berre av kommunevalte representantar, **EIN FRÅ KVAR KOMMUNE**, altså 8 stk. Vi skal seinare kome attende til korleis fleire av råda er organisert. Men over alt er Friluftsråda sine arbeidsoppgåver omlag dei same. Det har nedfelt seg i **FØREMÅLSPARAGRAFEN** til rådet vårt.

§1 FØREMÅL

FRILUFTSRÅDET si oppgåve er i samarbeid med medlemskommunane, offentlege etatar på ulike nivå og intertesserte organisasjonar å arbeide for:

- a) Sikring, tilrettelegging og drift av ymse slag til almen bruk
- b) Å skape større forståing for nytten av friluftsliv
- c) Å betre friluftskulturen
- d) Å stimulere til friluftsliv for alle
- e) Utarbeide samordna planar som skal ligge til grunn for rådet sitt arbeid
- f) Vere ein pådrivar ovanfor medlemskommunane i friluft saker

Arbeidet kan altså delast inn i 4 HOVUDOPPGÅVER:

1. SIKRING AV FRILUFTSOMRÅDE, på forskjellig vis ved kjøp eller avtaler
2. FORVALTING av dei same områda
3. INFORMASJON OG STIMULERINGSTILTAK
4. UTTALAR TIL PLAN- OG BYGGJETILTAK OSB.

Lat oss ta SIKRING FØRST:

SIKRA OMRÅDE ER OMRÅDE der området er oppkjøpt til friluftsføremål, og der Staten eller kommunen står som eigar. Slike kjøp blir ofte sikra ved at Staten dekkjer store delar av kjøpesummen. Med friluftsområde kan også sikrast ved at det blir inngått langsiktige avtaler om bruk; mellom t.d. grunneigar og FRILUFTSRÅDET. Eksempel på slike område er: BADEPLASSAR, BÅTUTFARTSOMRÅDE OG TURUTGANGSPUNKT, og grunn til turvegar og bruer. Kwart år sikrar FRILUFTSRÅDA i Norge 15-20 slike område.

FORVALTING var det andre vi nemnte:

Dei interkommunale friluftsråda forvaltar i dag mellom 400 og 500 slike friluftslivsområde, og HAR DET FULLE OG HEILE ANSVARET FOR DRIFT AV DESSE. Områda skal altså leggjast til rette med TILKOMST, PARKERING; BRYGGER, STIGAR, TURVEGAR, TOALETT, RENOVASJON for å ha nemnt det meste. Driftsoppgåvene er altså mangfaldige og omfattar alt løpande vedlikehald. Det kan nemnast at friluftsråda i 1995 reknar med å ha tilsyn og vask av 400-500 toalett. Men det viktigaste av alt: Tilrettelegginga må vere naturvennleg!!

Vi nemnte INFORMASJON OG STIMULERINGSTILTAK. Friluftsråda informerar om friluftslivsområda og dei moglegheiter regionen kan by på når det gjeld friluftsliv, ved m.a. å gi ut brosjyrer og sette opp tavler og skilt, men også arrangere turar og sette i gang aktivitetar.

Vi skal hugse på at innbyggjarane i mange delar av landet er vande med å kontakte det lokale Friluftsrådet og spørje om badeplassar, fiskeplassar i sjø og elver, fiskekort, parkeringsplassar osb. osb. Og det er her det lokale reiselivet kjem inn i biletet. Dei ber no om at FRILUFTSRÅDA utarbeidar brosjyremateriell som kan nyttast av reiselivet. Og dei ber om å få nytte dei områda FRILUFTSRÅDA forvaltar til m.a. båtutfart ilandstiging og resting. Og sjølv om det er råda si oppgåve og leggje tilrette område for lokalbefolkninga, ser eg ingen ulemper ved at reiselivet gjer seg nytte av tilrettelegginga vår. Og nokon og einkvar kan lære av naturvennleg opparbeiding anten dei kjem frå nabobygda eller frå Berlin.

UTTALAR I PLAN- OG BYGGJESAKER.

Friluftsråda blandar seg sjeldan bort i planar og byggjesaker. Det er bygningsråda i kommunene og fylkeskommunen si oppgåve. Men ofte grip reguleringar inn over fleire kommunegrenser, og ut ifrå friluftsråda sine lokalkunnskapar og kjennskap blir dei forespurde i slike saker.

Korleis FINANSIERAR RÅDA VERKSEMDA SI:

Det er eit kapittel for seg:

1. MEDLEMSKONTINGENT FRÅ MEDLEMSKOMMUNANE. (I ÅLESUND OG OMLAND er kontingenten no vel kr. 4,- pr innbyggjar)
2. FYLKESMANNEN: Eg trur at eg trygt kan sei at utan fagleg og økonomisk hjelp frå fylkesmannen, hadde aldri friluftsrådet vårt eksistert
3. FRILUFTSRÅDENES LANDSFORBUND: Friluftsråda har sitt eige landsforbund, som m. anna fordeler adm. støtte til regionråda
4. ARBEIDSMARKNADSTILTAK: Og med å nytte slike midlar til utbygging innanfor friluftslivet er etter mi meining ei god løysing for å minske arbeidsløysa, og samstundes få gjort samfunnsnyttig arbeid utan å vere til fortrenging for andre arbeidsgjevarar. (ringverknader for næringslivet)
5. TIPPEMIDLAR: Det kjenner alle
6. DIV. INFORMASJONSMIDLAR: Sjøvettkampanje osb. + sponsorinntekter
7. FYLKESKOMMUNEN: Det er ikkje tilfeldig at fylkeskommunen står sist på denne lista, fordi fylkeskommunen er ein svært liten bidragsytar i denne samanhengen.

Så dersom nokon skulle hevde ein så FORMASTELEG tanke at Fylkeskommunen sløsar med pengane til skattebetalarane, så gjeld i alle fall dette ikkje friluftsektoren. Dei 18 fylkeskommunane i landet har løyvt over sine 1995-års budsjett kr 11.340.000,- til fremje av friluftslivet i Norge. Møre og Romsdal sin andel av dette utgjer kr. 100.000,-. I dette naturvernåret har fylkeskommunene plussa på sitt budsjett samla ca 600.000,-. Møre og Romsdal sin andel av dette er kun kr. 1000,-. Dette var vel eigentleg ei avsporing av kva saken gjeld: **DET INTERKOMMUNALE SAMARBEIDET I FRILUFTSEKTOREN.**

Som eg har nemnd tidlegare har friluftsråda noko ulike arbeidsoppgåver utifrå regionale behov. Det er til dømes ikkje same behovet for gjestebryggjer i Gudbrandsdalen som i Ålesund osb. Men felles for alle råda er at ein har eit kommunalt medlemskap, og at desse kommunane betalar inn medlemskontingent **GJERNE UTLIKNA PR. INNBYGGJAR.**

Interkommunalt samarbeid har vist seg svært vellukka innanfor friluftssektoren. Eg trur at årsakene til dette er følgjande:

1. UAVHENGIG KOMMUNEGRENSE
2. REGIONALE TILTAK FÅR LETTARE PENGAR ENN KOMMUNALE
3. UTGIFTSFORDELINGA FØLAST RETTFERDIG
4. FÅR KONTINUITET I ARBEIDET
5. FRILUFTSRÅDA ER KOMPETANSESENTRA
6. SYSSELSETTINGSEFFEKT
7. GOD INVESTERING FOR KOMMUNEN

Dette er dei 7 viktigaste punkta som utgjer samarbeidet i kommunane, og det er ingen ting som tyder på at ulikt politisk fleirtal i dei forskjellige samarbeidskommunene betyr noko for samarbeidet.

- I Innleiaren tok vidare føre seg spørsmålet om å utvide grensene for FRILUFTSRÅDET i Ålesund og omland
- II Forholdet til dei «frivillige» organisasjonane
- III Forholdet til barnehagar og skoleverk

Til slutt viste Sortehaug ein del «overheads» som tok for seg korleis nokre av dei eksisterande friluftsråda var organisert. Han slutta innlegget sitt med å seie:
Vi har ingen faste retningslinjer/definisjoner av korleis eit friluftsråd skal organiserast, men med statleg støtteordningar og adm. støtte er der utarbeidd retningslinjer for å kunne motta tilskott.

VI HAR RÅD TIL FRILUFTSLIV

INTERKOMMUNALE FRILUFTSRÅD

STATUSOVERSIKT pr 31.12.94

Friluftsråd Tekst	SF	DOF	DF	ARF	MAF	DF	JF	RF	NR& SHF	BOF	FÅO	TRF	SaF	DRF
Medlemskom	4	18	30	2	4	4	8	12	8	12	8	5	10	8
Innbyggertall (1000)	40	778	1.181	43	82	22	220	208	81	307	71	175	74	35
Fylker	1	5	5	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2
Medlemsorg	10	35	88	-	-	-	-	14	2	22	-	-	-	-
Fast ansatte	-	3	2	0,2	-	-	4	5,3	3	8,5	1	1	1	1
Omsetning (1000 kr)	757	1.749	2.620	3.420	400	163	4.864	4.278	2.560	3.837	1.370	540	530	360
Kontingent (kr/innb)	-	0,42	1,25	12,00	3,00	5,0	5,8	5,6	8,8	8,75	4,0	2,5	2,03	2,0
Total kost (1000 kr)	212	380	1.124	480	278	109	1.285	1.162	811	2.858	284	438	88	70
Kont/Nisk fylkesk	0	85	435	0	40	0	300	400	424	128	50	0	100	75

Forkortelser

Følgende forkortelser er brukt for de interkommunale friluftsrådene:
 SF : Stiftelsen Finnskogen
 OOF: Oslo og omland friluftsråd
 OF : Oslofjordens friluftsråd
 ARF: Arendalsregionens friluftsråd
 MAF: Midt-Agder friluftsråd
 DF : Dalane friluftsråd
 JF : Jæren friluftsråd
 RF : Ryfylke friluftsråd
 NRSHF: Nord-Rogaland og Sunnhordland friluftsråd
 BOF: Bergen og omland friluftsråd
 FÅO: Friluftsrådet for Ålesund og omland
 TRF: Trondheimsregionens friluftsråd
 SaF: Salten friluftsråd
 ORF: Ofotamvikets friluftsråd

**Friluftsliv-retteleiar Christer Lundberg Nes,
Friluftsföreningen i Volda:**

*Friluftsliv for barn og unge:
Friluftsliv i sikra område:
eksempel frå aktivitetsprosjekt m.a. på Svinøya.
Planar for arbeidet i Friluftsföreninga i Volda og
Barnehageföreninga i Ver og Vind*

FRILUFTSLIV FOR BARN OG UNGE

A) AKTIVITET I TILRETTELAGDE OMRÅDE

Viktige moment

* Bruke naturkvaliteter utan å forbruke dei.

* Fortelle gjennom aktivitet og oppleving.

Kulturminne- t.d tuftene av hus og utlør, steingardar korleis ein før brukte urter og vekster.

Barnekultur- ulike aktiviteter knytta opp mot t.d. etande vekster eller vekster ein kan bygge/lage noko med.

Målet med aktivitetane vert å prøve å knyte saman desse to begrepa.

Demonstrasjon på svingøya: Ormegras, kikkbær på einer, indianergras/Indianermat ("Ålesundsk" for Stor Frytle).

Besøk på bjørnemoseglenna. "Opplevelsestur"- ein måte å organisere aktivitet på utanfor ferdslelesårer/stiar.

Ein tek med barna i mindre grupper og spelar på dei spor, sportegn og barna sine impulsar der og då.

Spontanitet og naturopplevelse er sentralt.

B) FRILUFTSLIVSUTØVARANE- organisering og stimulering til friluftsliv

* Viste lysbilder frå Friluftsrådet for Ålesund og omland sitt aktivitetsprosjekt i 1994. Viser vidare til utdelt informasjon frå Friluftsrådet.

* Friluftsforeninga Volda og Barnehageforeninga "I vēr og vind" har i felleskap engasjert ein sivilarbeider. Engasjementet varer fram til Mai 1996.

Kort historikk om foreningane

Naturbarnehagen Hjellbakkane barnehage kom i kontakt med Friluftsförbundet og organisasjonen "I ur och skur".

Vi fann ut at vi tilnærma oss barn og friluftsliv på omlag same måte og ynskte å få til eit nærara samarbeid.

Barnehageforeninga "I vēr og vind" vart starta hausten 1990, Organisasjonen har same målsetting og logo som "I ur och skur", men har oversatt/tilpassa det noko for norske forhold.

I arbeidet med barna gjer vi nytte av fantasifiguren Skogsmulle og vennane hans, Fjellfina på fjellet og Laxe i vatnet. Desse står for omsynet til naturen, og skal brukast bevisst og ikkje i utide. (Barna får eit "julenisseforhold" til Skogsmulle. Han eksisterer, men er berre ein fantasifigur. Når Skogsmulle kjem på besøk ein sjeldan gong er barna klar over at der et ein vaksne som har kledd seg ut, men likevel ER det Skogsmulle som kjem.)

Barnehageforeninga "I vēr og vind" jobbar mot barnehagar, skulefritidsordningar, og med 6-åringane inne i skulen vil småskulen og vere ei målgruppe for foreninga.

Vi som starta Barnehageforeninga "I v er og vind" fann fort ut at Skogsmulle og enkelt friluftsliv i nærområde der barna bur var innteressant og ynskte   satse på dette utover tida barna var i barnehagen.

Hausten 1991 starta vi Frilufttsforeninga Volda, som den første lokalavdeling av Frilufttsfr mjandet utanfor Sverige.

Av aktivitetar tilbyr Frilufttsforeninga familiefjellturar, familiedagar, aldersinndelte frilufttsgrupper, skileik og telemarkkurs.

Frilufttsforeninga Volda har i dag 35 voksne medlemmer, 40 barne medlemmer og 7 leiarar for frilufttsgruppene.

Barnehageforeninga "I v er og vind" har omlag 40 medlemsbarnehagar og støttemedlemmer over heile landet. For meir informasjon om Barnehageforeninga "I v er og vind" viser eg til utdelt informasjons-folder.

Oversikt over prioriterte arbeidsoppgåver

- * Rekruttering og utdanning av nye leiarar. Med andre vil Høgskulen i Volda vil være ein naturleg samarbeidspartnar.
- * Oversetting av materiell fr  Sverige (Frilufttsfr mjandet har laga fleire innteressante hefter om natur og friluftsliv.  rstidsheften fr  FRIFO er oversatt fr  Frilufttsfr mjandet)
- * Oppdatere og vidarutvikle idebanken til "I v er og vind"
- * Invitere til rimelige kurs for medlemsbarnehagane i "I v er og vind"
- * Invitere barnehagar og skulefritidsordningar i Volda og  rsta til kurs og motiveringstiltak for friluftsliv.
- * Auke talet på medlemmar og lage gode administrative rutiner slik at foreningane er berekraftige n r sivilarbeidarstillinga er over.

Finansiering

Sivilarbeidarstillinga vert finansiert ved midlar frå Fylkesmannen i Møre og Romsdal, støtte frå Frilufttsfr mjandet, egenkapital i foreningane og kursinntekter.

Kontaktadresse

Frilufttsforeninga Volda
Barnehageforeninga "I v er og vind"
v/Christer Lundberg Nes
Fjellvegen 10
6100 Volda
tlf 70 07 74 83

Vi vil ta eit steg tilbake - til naturen

Om barnehagar og skulefritidstiltak
der barna er ute i v r og vind.

Barnehaveforeninga (d V r og Vind)

Konsulent Anita Tveiten, Direktoratet for Naturforvaltning:

Fritid, friluftsliv og naturverdier i et livsformsperspektiv

**Fritid, friluftsliv og
naturverdier
i et
livsformsperspektiv**

Anita Tveiten
Hovedoppgave i sosiologi
Sosiologisk institutt
Universitetet i Bergen
November 1994

Bakgrunn

Norge:

- * Variert friluftsliv og stort omfang i forhold til folketallet
- * Topografiske, klimatiske og naturmessige forhold viktige forutsetninger
- * Befolkningen stort behov for nærhet til natur

Hva er friluftsliv ?

- * Offisiell definisjon:
"Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse"
(St.melding nr.40 1986/87)
- * Avgrensning:
"Friluftsliv er fottur eller skitur i skog, mark eller fjell"

Problemstillinger:

- * Hvilken *status* har friluftsliv i nordmenns livsstil og hverdagsliv?
- * *Hvem* går på tur? Hvilket omfang har friluftsliv som fritidsaktivitet?
- * *Hvorfor* går vi på tur?
Befolkningens friluftslivsmotiver og naturverdier

Bakgrunnsvariabler:

* Alder

* Kjønn

* Utdanningsnivå

* Inntekt

* Bosted / urbaniseringsgrad

Datamateriale

- * Kvantitative data:
Representativ landsomfattende undersøkelse om nordmenns friluftslivsvaner og naturverdier (FRIFO 1992 - 1079 enheter)
- * Kvalitative data:
Intervju med 20 yrkesaktive personer med ulike regional bakgrunn, fordelt etter kjønn og alder

Forklaringsfaktorer:

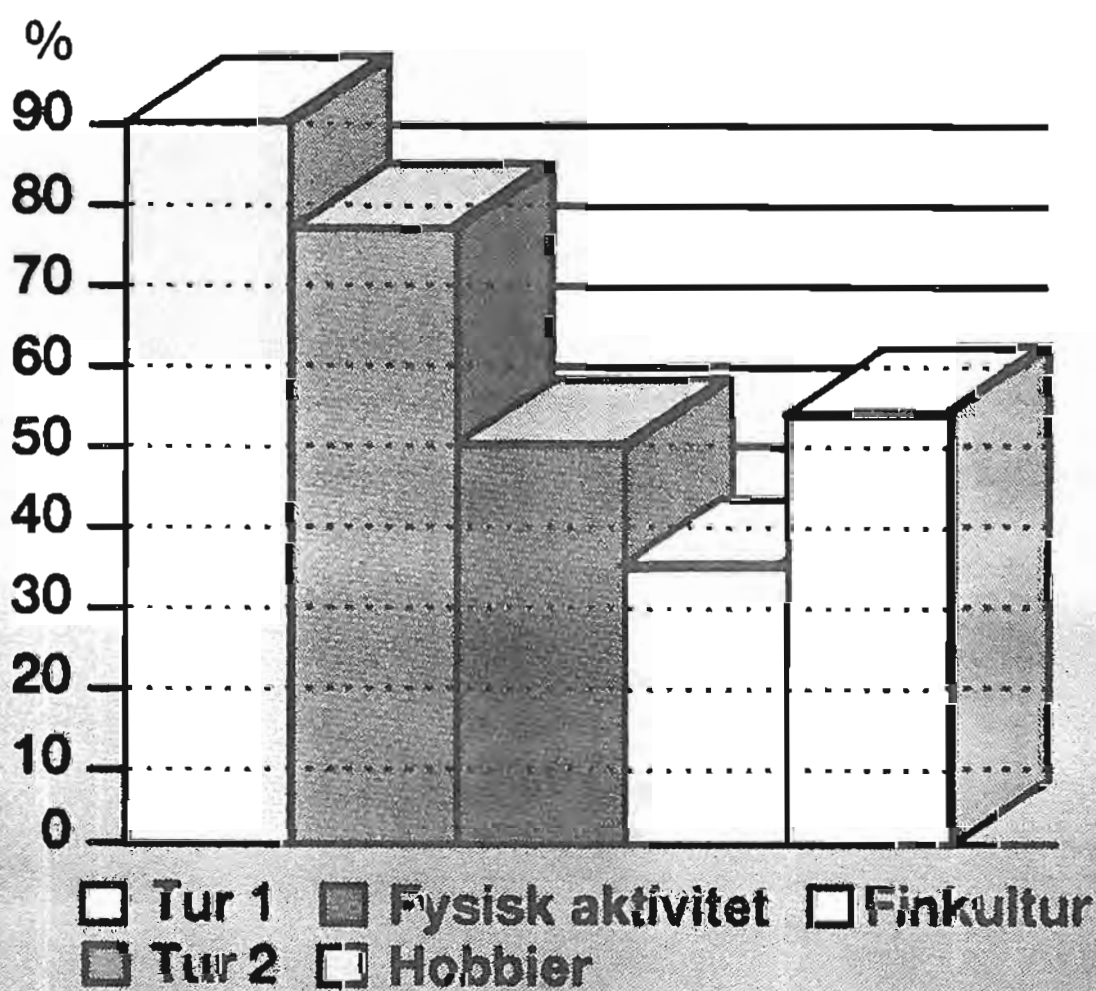
- * Urbane og rurale livsformer:
 - Selvstendighetslivsformen
 - Lønnsarbeiderlivsformen
 - Karrierelivsformen

- * Ulik tilgang på fritid:
De ulike næringsstrukturene legger premisser for forholdet arbeid - fritid.

- * Forskjellige tidsoppfatninger

Fritidsbruk etter hovedaktivitet

Tid til fritid?

Kvinne 44 år/bonde/bygd:

- Det blir ofte lange dager her på gården, og seint før en kommer seg innom hus. Da er det mange ganger tungt å dra ut igjen for å gå seg en tur. Om sommeren når en driver på ute til 8-9 tiden om kvelden og det er nesten mørkt, da er det ikke lett å komme seg ut igjen. Det er et tiltak.

- Vi hadde 14 dagers ferie for 2 uker siden, ellers har vi ikke hatt noe særlig ferie altså. Det blir en helg eller noen dager til å reise på hytta eller noe sånt. Nå i sommer har vi vel hatt et par dager på hytta, men å få en hel ukes ferie er ikke lett. Vi har jo avløser, men han skal jo ha ferie han også - han har 3 uker i fellesferien. Det er bare det at det er litt vanskelig, det er ikke bare å reise avgårde fra alt sammen altså.

Behov for fritid?

- Jeg vet ikke, jeg er ikke av dem som absolutt må ha ferie altså. Jeg synes faktisk det er godt å jobbe. Men jeg kan godt forstå andre som vil ha ferie, vi har likevel ikke et slikt behov. Har aldri savnet det der med å reise et sted, det er jo det der med at vi har det så fritt og godt her på gården. Vil en ta seg fri en dag så kan en jo gjøre det, men det er klart at det en ikke får tid til den ene dagen, må en jo gjøre den neste dagen.

Hvorfor går vi på tur ?

- * *Kontemplasjon:*
Oppleve stillhet og ro / Komme ut i frisk natur, vekk fra støy og forurensning / Komme bort fra mas og stress
- * *Sosialt samvær:*
Være sammen med familie og venner
- * *Fysiske effekter:*
Få trim, bli i bedre fysisk i form
- * *Flora/fauna:*
Oppleve planter og dyr
- * *Inderlighet:*
Oppleve storheten i Guds skaperverk
- * *Spenning:*
Mestre vanskelig situasjoner
Bestige topper, gå i krevende terreng

Avkobling:

- Den viktigste grunnen til å gå på tur er å få avkobling og å oppleve naturen. For min del er det viktig å koble av fra jobben siden den av og til kan bli både stressende og krevende.

(Mann 42 år/siv.ing/by)

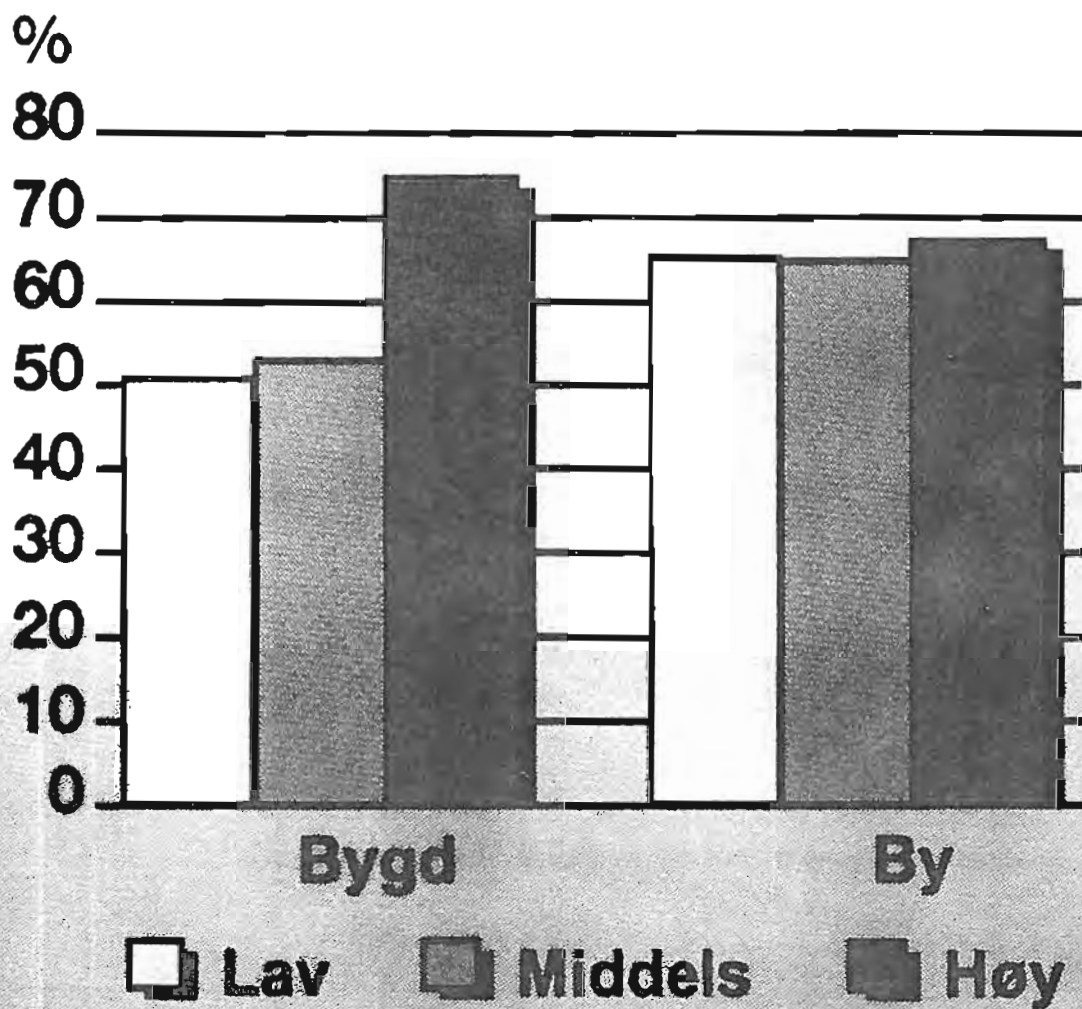
Overskudd:

- Det å gå på tur gir overskudd i hverdagen. Man kobler av og får ladet opp på nytt...man får mer pågangsmot etter at man har vært ute på tur, det blir liksom lettere å gyve på oppgavene når man kommer hjem igjen.

(Kvinne 43 år/førskolelærer/by)

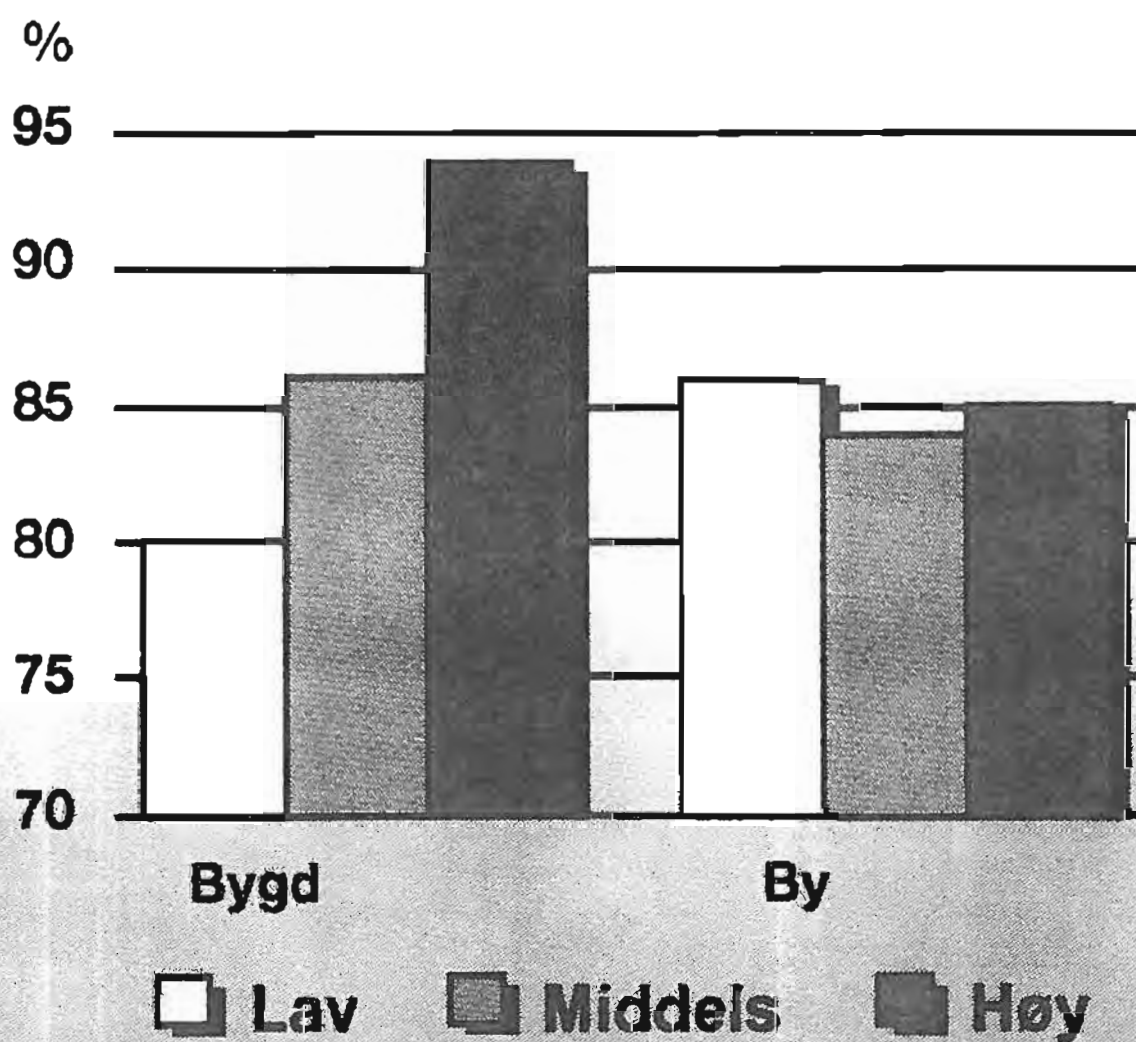

Kontemplative naturverdier

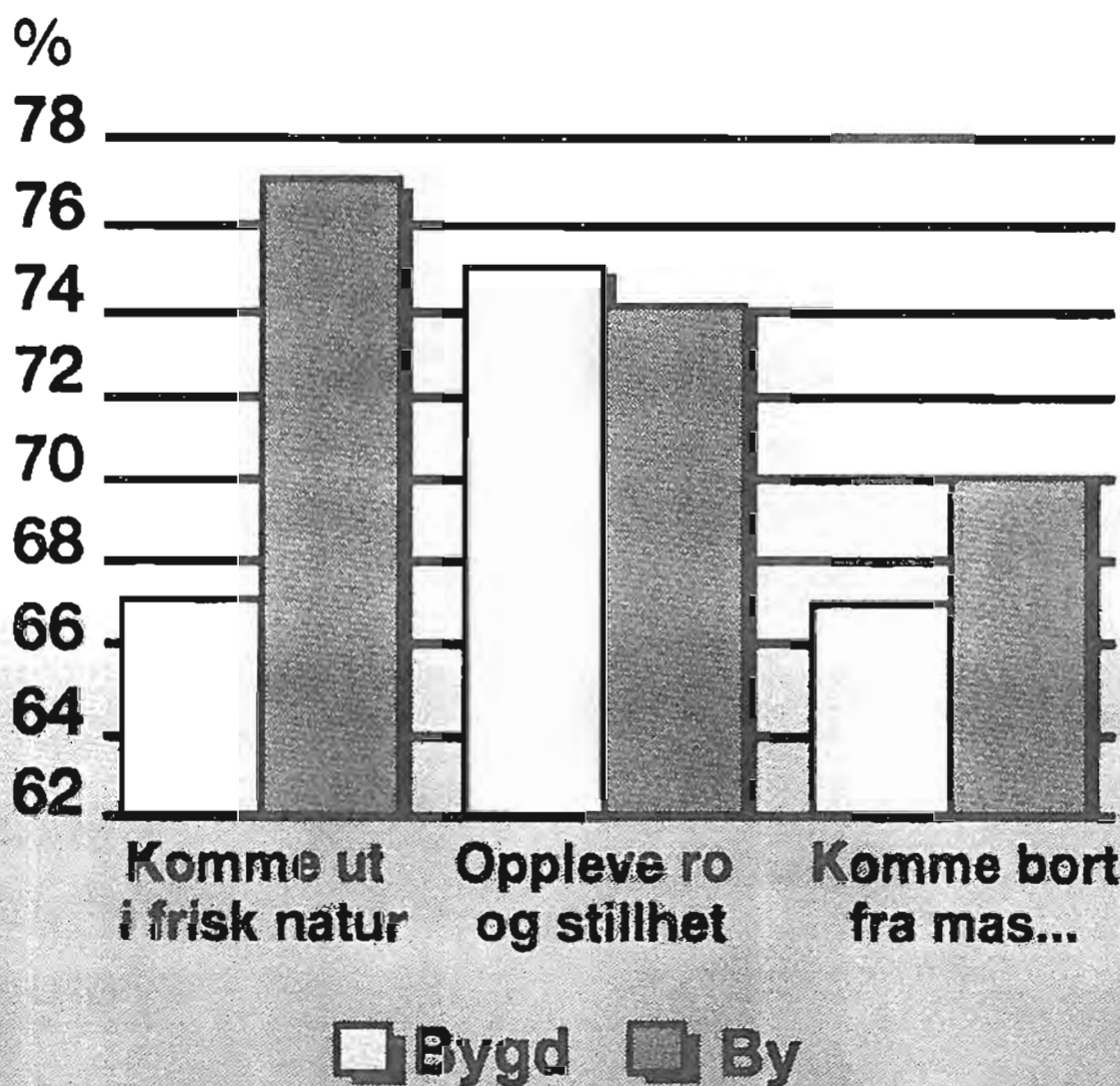

Friluftsliv, utdanning og urbanisering

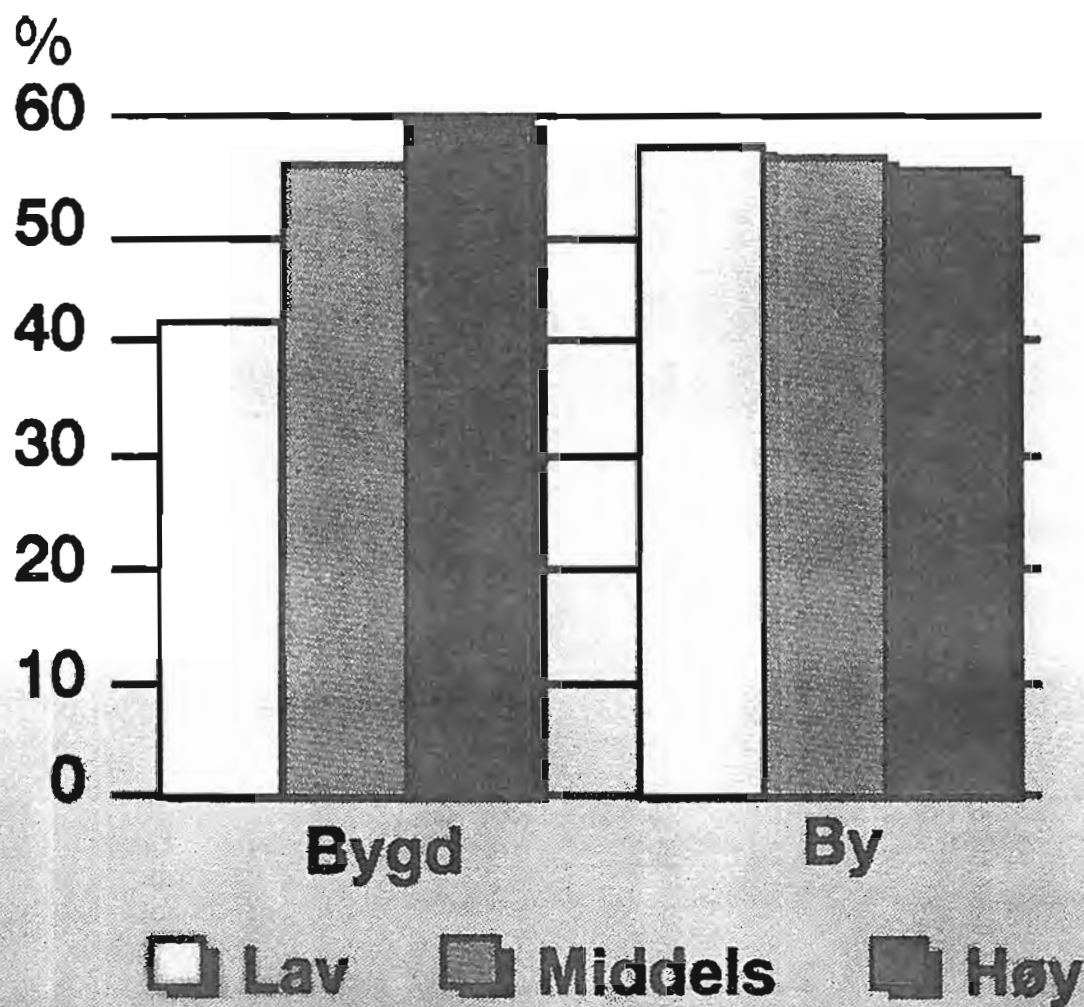

Kontemplasjon/urbanisering

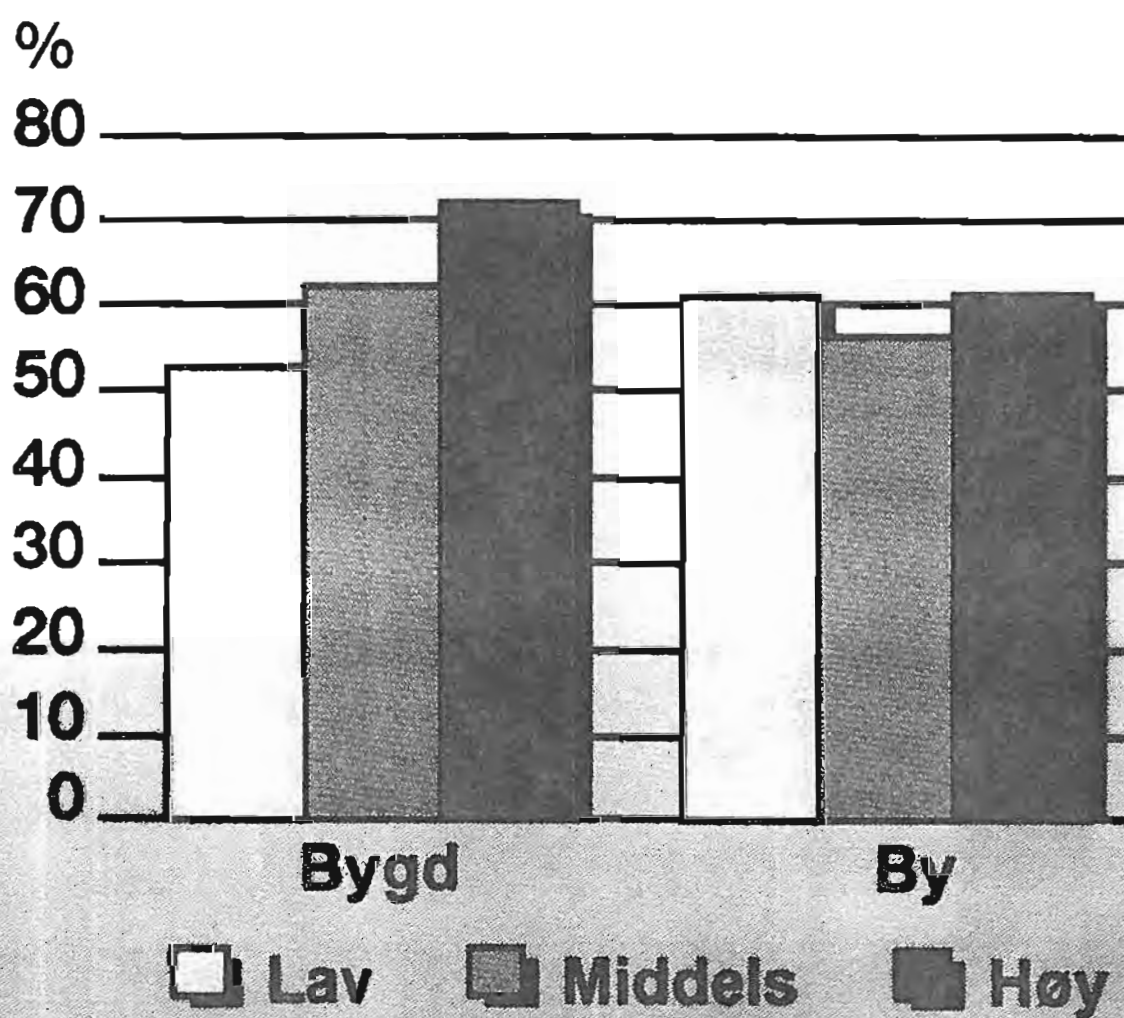

Sosiale naturverdier

Fysiske naturverdier

Oppsummering:

- * Friluftsliv - en av de mest populære fritidsaktivitetene i befolkningen
- * Forskjeller i regelmessig utøvelse av friluftsliv
- * Befolkningen vektlegger ulike naturverdier. Hovedvektleggingen gjenspeiler livsformstilhørighet (næringsstruktur).

**Fylkeskontakt Atle Frantzen, Friluftslivets Fellesorganisasjon
(FRIFO) i Møre og Romsdal:**

FRIFO-arbeidet i Møre og Romsdal

Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO)

Friluftslivets fellesorganisasjon er et samarbeidsorgan for de 12 største friluftslivsorganisasjonene i Norge. Mer enn 4.000 lokale lag med et samlet antall medlemskap på 475.000 er tilsluttet organisasjonene som ønsker å ta vare på et allsidig, enkelt og naturvennlig friluftsliv. Hovedoppgaven til FRIFO er å verne om allmennhetens rett til bruk av fri natur.

Adresse: Hvalstadåsen 5, Boks 26, 1364 HVALSTAD,
tlf 66900146, fax 66901514

Friluftslivets Fellesorganisasjon
Fylkeskontakten i Møre og Romsdal
Atle Frantzen
Amtm. Hammersv. 26, 6400 Molde
Tlf. 71 25 65 55 (a)
71 21 69 49 (p)
Fax 71 25 67 38

FRILUFTSLIVETS FELLESORGANISASJON

MEDLEMSORGANISASJONAR I FRIFO I MØRE OG ROMSDAL

NORGES JEGER- FISKERFORBUND:

- * **MØRE OG ROMSDAL FYLKESLAG AV NJFF**

DEN NORSKE TURISTFORENING:

- * **ÅLESUND - SUNNMØRE TURISTFORENING**
- * **KRISTIANSUND OG NORDMØRE TURISTFORENING**
- * **MOLDE OG ROMSDALS TURISTFORENING**

NORGES FOLKESPORTSFORBUND:

- * **REGION MØRE OG ROMSDAL**

NORGES KFUK - SPEIDERE:

- * **NORDMØRE OG ROMSDAL KRETS**
- * **SUNNMØRE KRETS**

NORGES KFUM - SPEIDERE:

- * **NORDMØRE OG ROMSDAL KRETS**
- * **SUNNMØRE KRETS**

NORGES ORIENTERINGSFORBUND:

- * **MØRE OG ROMSDAL O - KRETS**

NORGES RØDE KORS HJELPEKORPS:

- * **MØRE OG ROMSDAL RØDE KORS**

NORGES SPEIDERFORBUND:

- * **ROMSDAL OG NORDMØRE KRETS**
- * **SUNNMØRE KRETS**

NORSKE 4H:

- * **MØRE OG ROMSDAL 4H**

SYKLISTENES LANDSFORENING

NORGES PADLEFORBUND

SKIFORENINGEN

Friluftslivets fellesorganissjon

FRIFO-ARBEIDET I MØRE OG ROMSDAL

- * Fylkeskontaktordning
- * Skaffe kontaktperson i alle FRIFO-organisasjonar
- * Koordinere/informere om felles synspunkt, strategiar og kampanjar
- * Kontakt- og møteplass
 - for FRIFO-organisasjonar
 - mellom FRIFO-org. og offentlege myndigheiter
- * Kontaktorgan
 - v/spesielle arrangement
 - for offentleg myndigheit
- * Oppfølging av fellesoppgåver på fylkesplan
- * Utvikling av eit meir formelt fellesorgan?

AKTUELLE OPPGÅVER I MØRE OG ROMSDAL

- * Etablere/stabilisere/utvikle fylkeskontaktordninga
- * Kontakt-/temamøter med FRIFO-organisasjonar og andre aktørar
- * Naturvernåret
- * Utvikle kontakten med fylkesmann, fylkeskommune og andre
- * Barneleiarkurs 8-10. sept. Standalhytta, Ørsta
- * Oppfølging av:
 - handlingsplan friluftsliv
 - fylkesdelplan idrett og friluftsliv

FRIFOS BARNELEDER- OPPLÆRING

○ MÅLGRUPPE:

- Barn i alderen 6 til 10 år
- Ledere i FRIFO-organisasjonene lokalt, som utdannes til regionale barneledere

Miljøvernrådgiver Knut Sørgaard, Molde kommune:

Biologisk mangfald i Molde kommune

Biologisk mangfold i Molde kommune

Rio-konvensjonen, blir fulgt opp gjennom en nasjonal handlingsplan, trolig som en Stortingsmelding. Sju departement: miljøvern-, landbruk-, fiskeri-, samferdsel, nærings- og energi, finans- og kirke, undervisning og forskningsdep.

Sju kommuner ble invitert til å se spesielt på kommunenes rolle, derav Molde.

Rapporten fra prosjektet i Molde er utarbeidet av Jon Bjarne Jordal og Geir Gaarder, med bidrag fra en kommunal faggruppe. Faglige bidrag fra flere, bl.a. dykking og beskrivelse av marint plante- og dyreliv ved Knut Kvalvågnæs.

Biologisk mangfold:

- Variasjon i arter

- Variasjon innen arten (genetisk)

- Variasjon i økosystem/naturtyper

Hva vi har gjort

Beskrevet mangfold og menneskelig påvirkning for hver hovednaturtype, fjordene, skogen, osv.

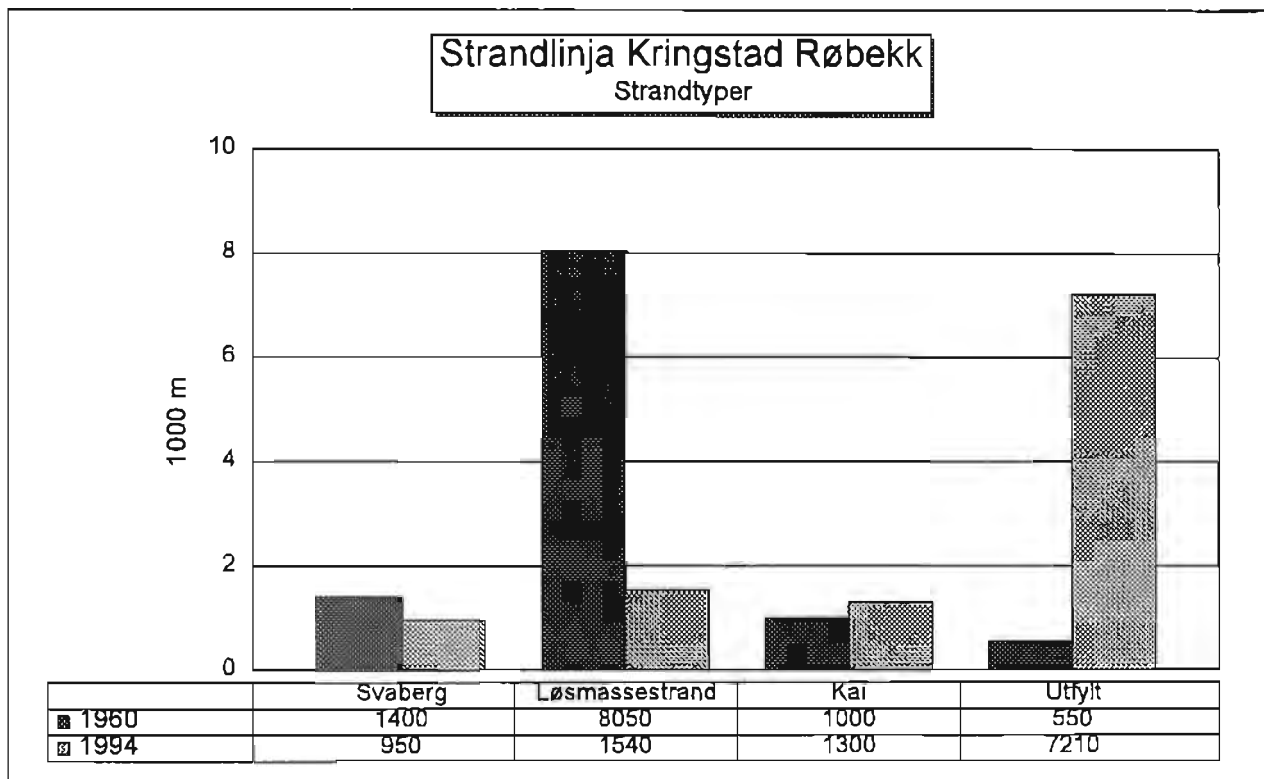
Beskrevet verdifulle nøkkelbiotoper, truede arter.

Beskrevet noen verdifulle lokaliteter.

Laget en liste over kjente dyre- og plantearter i kommunen. 42 arter på den norske "rødlista".

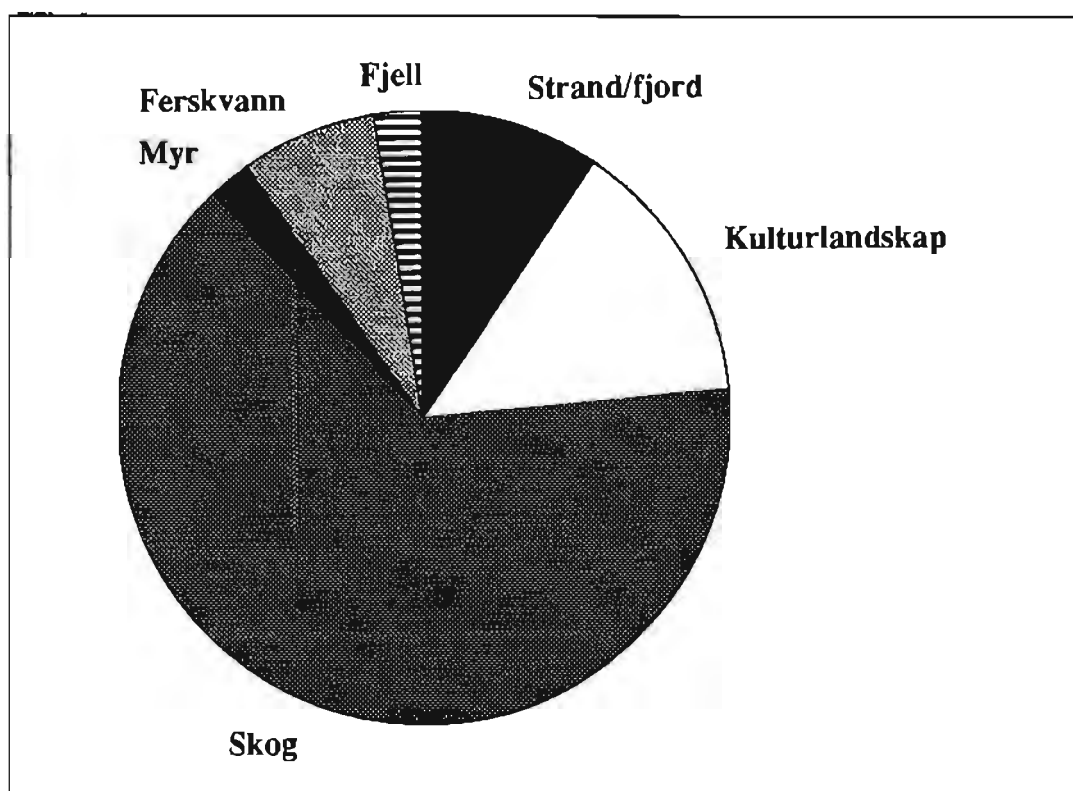
Utarbeidet forslag til mål, tiltak og virkemidler.

Egen informasjonsavis som vedlegg til Budstikka.

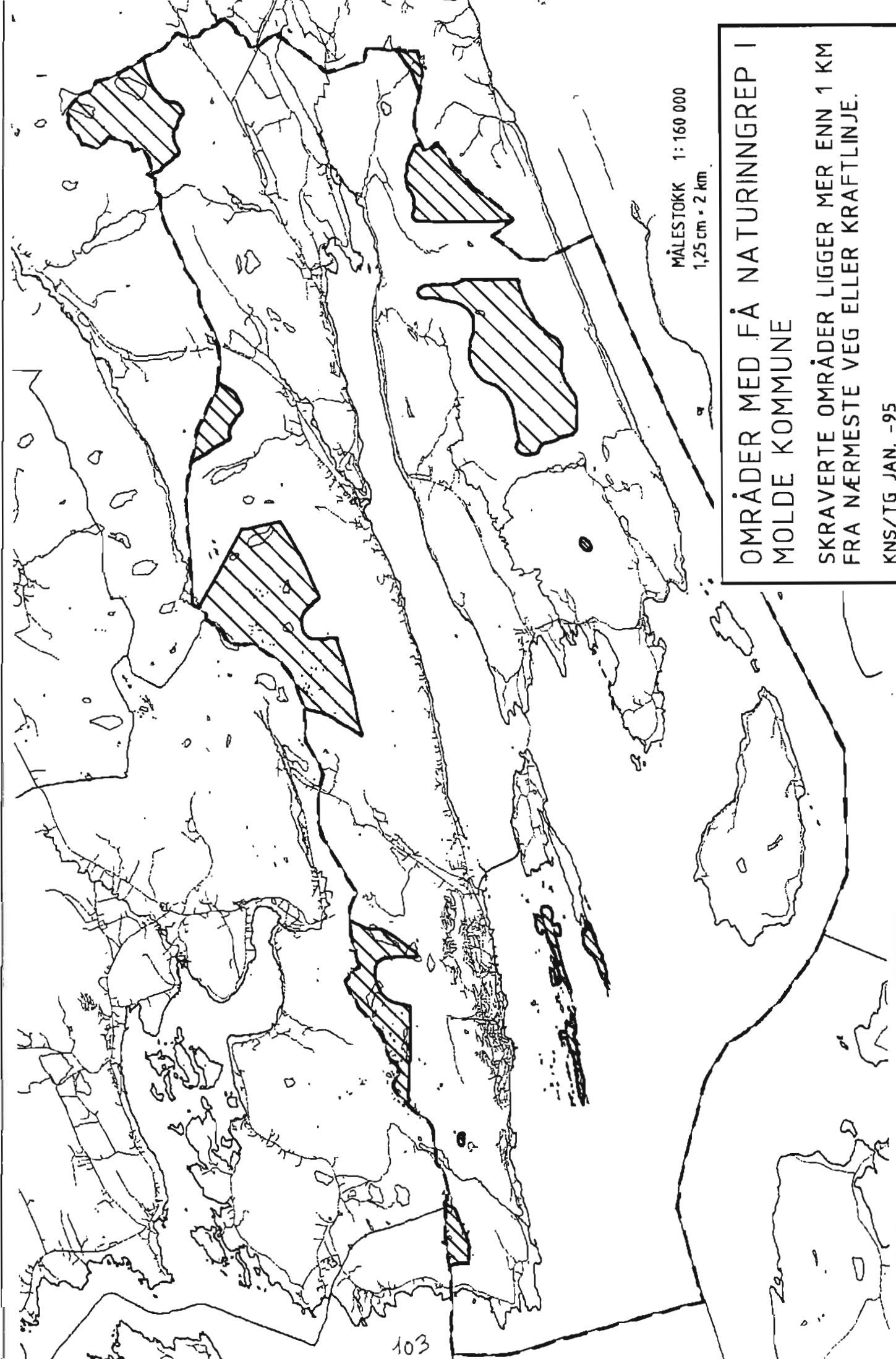

Figur 1. Bruk av strandlinja fra Kringstad til Røbekk i 1960 og 1994. Naturlig strand er redusert fra 9450 meter til 2590 meter. I 1960 var 86 % av strandlinja intakt, i 1994 bare 23 %. Figur: Knut Sørgaard.

Truete arter og signalarter

Figur 12. Det kjent 43 nasjonalt truete arter (av alle organismegrupper unntatt insekter) i Molde. Figuren viser hvordan disse fordeler seg på naturtyper. Som på forrige figur (Møre og Romsdal) er det flest truete arter i skog og kulturlandskap.

MÅLESTOKK 1:160 000
1,25 cm = 2 km

OMRÅDER MED FÅ NATURINNGREP I
MOLDE KOMMUNE
SKRAVERTE OMRÅDER LIGGER MER ENN 1 KM
FRA NÆRMESTE VEG ELLER KRAFTLINJE.

KNS/TG JAN. -95

Nøkkelbiotoper/truete naturtyper

Strender

Lite påvirka elveører

Kulturlandskap

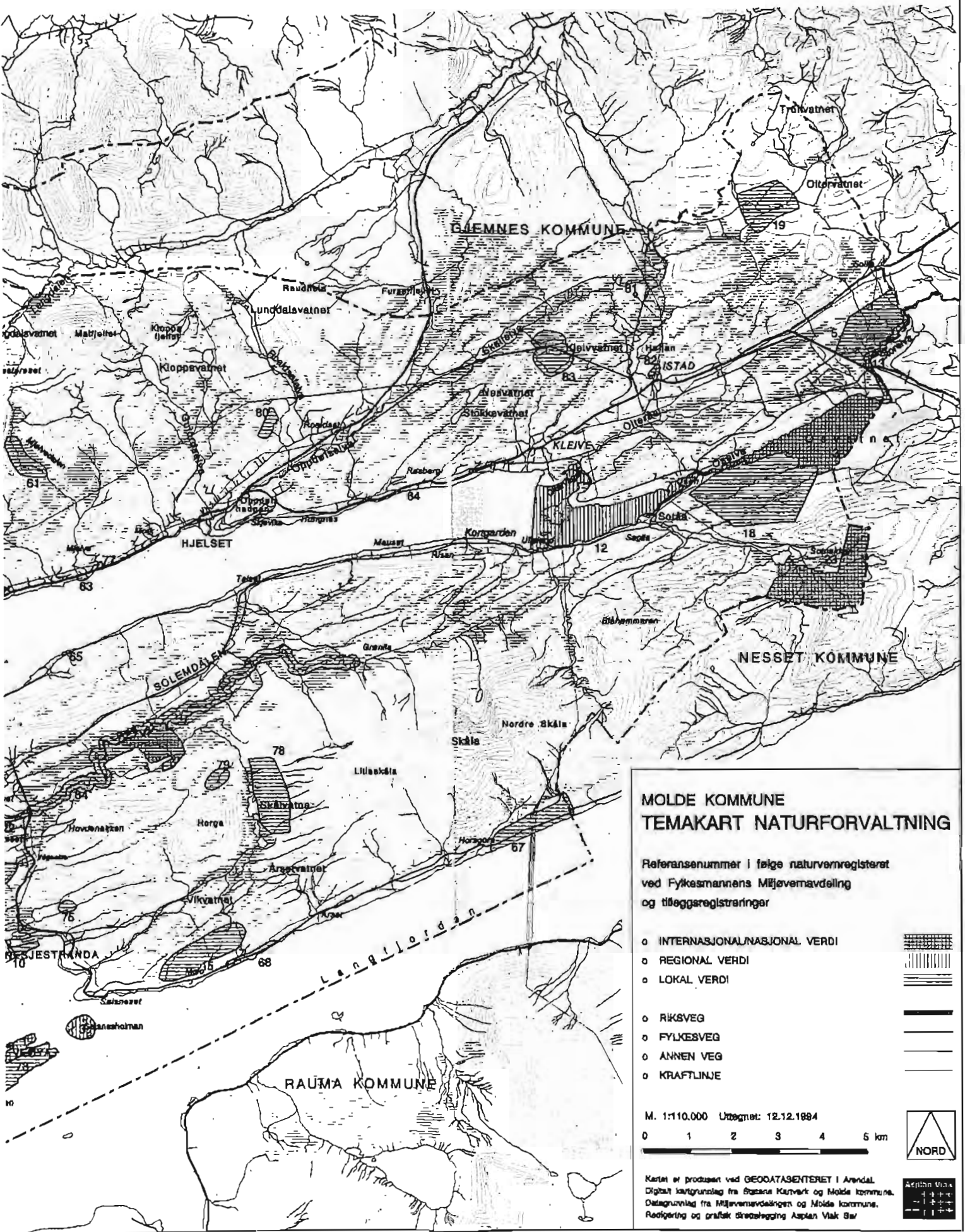
Natureng og beitemark i god hevd som er lite gjødselpåvirket

Skog

Edellauvskog

Flommarksskog

Rike, gamle blandingsskogar med mye osp og rogn, med mange kystbundne lav- og mosearter

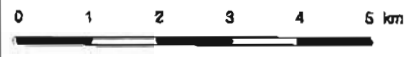

**MOLDE KOMMUNE
TEMAKART NATURFORVALTNING**

Referansenummer i følge naturvernregisteret ved Fylkesmannens Miljøvernavdeling og tilleggeregistreringer

- o INTERNASJONAL/NASJONAL VERDI
- o REGIONAL VERDI
- o LOKAL VERDI
- o RIKSVEG
- o FYLKESVEG
- o ANNEN VEG
- o KRAFTLINJE

M. 1:110.000 Utgitt: 12.12.1984

Kartet er produsert ved GEODATASENTERET i Arendal. Digitalt kartgrunnlag fra Statens Kartverk og Molde kommune. Datagrunnlag fra Miljøvernavdelingen og Molde kommune. Redigering og grafisk utarbeidelse Asplan Viak AS

Rekreasjon og biologisk mangfold

Variasjon i naturen gir rike opplevelser.

Særtrekk ved kommunenaturen er en del av vår identitet.

Bærplukking, jakt, turgåing i skogen er viktig for oss Nordmenn, gir oss lykke!

Men:

Rekreasjon kan også forstyrre.

Trolig hovedårsak til manglende hekkesuksess hos havørn, storlom, smålom

Båtliv til Moldeholmene.

Fjellklatring i Julsundet forstyrrer hekking for rovfugler. (Falk, hauk, havørn)

Grenser for tilrettelegging?

Tenker vi over for hvem og hva vi tilrettelegger?

Forslag til overordna mål:

Produksjonsevnen og varisjonsrikdommen til naturen i Molde og Moldes naturgitte egenart skal bevares.

Eks. på tiltak:

Forbud mot yrkesfiske i bynære sjøområder.

Forbud mot utfylling av løsmasser i sjøen utenom godkjent plan.

Kommuneskogen skal drives som en eksempelskog.

Unngå granplanting i verdifullt kulturlandskap, sentrale rekreasjonsområder og rike lauvskoger.

Ulike syn

Skog var "hovedstridstemaet" i faggruppa.

Fiskerisjefen: Stiller spørsmål om behovet for kommunal planlegging i sjø.

Fylkeskommunen: Bra, støtter en sterkere bruk av PBL i naturforvaltning.

Fylkesmann, landbruk: Bra, men litt lite nyansert. Men gran kan øke det biologiske mangfoldet, blandingskog.

Viltnemnda: Bra, men rapp. går lenger enn nødvendig for å sikre bio. mangfold. Nevner fjell og løsmasseutfylling.

Skole: Bra med et faglig og lokalt læremiddel.

Bondelaget: Ikke begrense grunneiernes forvaltning av egne areal. Gammelskogen verner seg selv mange steder. Kulturlandskap, hva er egentlig vakkert (hesjer/rundballer)? Vil være med i en evt. adm. arbeidsgruppe.

Strid om edellauvskog

Fylkesmann Alf Jakob Fostervoll

med «refs» til Molde kommune

RB - GJERMUND KJØPSTAD

Fylkesmannen meiner Molde kommune må krevje garantiar for vern av edellauvskog i samband med skogsvegbygging på Hjelset. Fylkesmannen grip dermed inn i ein intern usemje i Molde kommune.

Landbruksnemnda i Molde godkjente i sitt møte 28. februar planane for bygging av Berg skogsvegar på Hjelset. Vedtaket er gjort utan atterhald, trass i sterke påtrykk frå miljøvernleiar Knut Sørgaard.

Sørgaard, som har laga rapport om det biologiske mangfaldet i Molde, foreslo å stille krav til utbyggaren fordi vegane går gjennom eit område med voneverdig edellauvskog.

Rio-konvensjonen

Rapporten til Sørgaard er ein del av den nasjonale oppfølginga av Rio-konvensjonen. Området på Berg er omtalt som «ei særstevendt li der varmekjær lauvsog forekjem i bratte part som enno ikkje er tilplanta med gran».

Dette er nettopp grana Sørgaard, og no fylkesmannen, er redda for. Tilplanting av gran vil kunne truge edellauvskogen. Knut Sørgaard meinte derfor at landbruksnemnda skulle seje som vilkår for støttskott til vegbygginga at det ikkje skulle plantast meir gran.

Vurderer klage

Dene synet blir no støtta av fylkesmannen. I eit brev blir kommunen bedt om å ta opp saka på nytt. Dersom ikkje dette skjer, vil fylkesmannen klage saka inn for fylkeslandbruksstyret. Brevet er skreve under av fylkesmannen sjølv, Alv Jakob Fostervoll, fylkesmiljøvern-

Fylkesmann Alv Jakob Fostervoll krev at Molde kommune behandlar saka om skogsvegbygging på Hjelset på nytt.

Miljøvernleiar Knut Sørgaard i Molde kommune vil ha garantiar for vern av edellauvskog i området.

sjef Per Fredrik Brun og landbruksdirektør Olav Mock.

I rapporten om biologisk mangfald blir slatthogst med påfølgande planting av gran trekt fram som det største einstaktsmålet mot mangfaldet i Molde-naturen. Det blir elles peika på at det er spesielt

viktig å ta vare på dei få edellauvskogane som er att.

Ved fylkesmannen sitt kontor blir det no laga nye retningslinjer for korleis kommunane takle liknande skogsveg-utbyggingar i framtida.

victory **LA FORNUFTEN SEIRE...**

VICTORY NO. 47
SILVEREN ALL-ROUND
FRITIDSSKO MED SKINN
I OVERDELEN
STR. 25-39

249,-

Et dikt om biologisk mangfold

Et grønt Miljøverndepartement
spurte sju norske kommuner en gang
Biologisk Mangfold, hva er nå det?
Er det noe stort, eller et lite kre?

Er det en skog? Er det et tre?
Er det det folk helst vil se?
Eller er det ulven som spiser barn:
Eller sauene som gir oss garn?

Finnes det i havet eller høyt til fjells?
Er det noe med fjær? Eller noe med pels?
Er det fisken som svømmer i fjorden?
Finnes det også nede i jorden?

Kanskje er det noe i egen hage?
Eller finnes det inne i vår mage?
Er det i Molde? Er det på Møre?
Eller er det noe vi ikke skal røre?

Slik kan de spørre, de statsansatte.
Men svaret er ganske lett å fatte.
Slik svarer vi alle, fra Alta til Moskva.
Biologisk mangfold; det er jo oss!

Fritt etter Bjørn Juell, miljøvernleder i Frogn. Forfattet i Molde etter et døgns inspirerende opphold her høsten 1994.

Kultursekretær Olav Nilsen, Gjemnes kommune:

Kommunedelplan for idrett og friluftsliv for Gjemnes kommune

KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT OG FRILUFTSLIV - GJEMNES KOMMUNE

* PLANKRAV I FLG. RUNDSKRIV V-35/93 FRÅ KULTURDEP.

- FRIST FOR FERDIG PLAN (GODKJENNT AV KOMMUNESTYRET) 31.12.-94
- UTAN PLAN VIL IKKJE KOMMUNEN FÅ "TIPPEMIDLAR"

* IGANGSETTING AV PLANARBEIDET

- PLAN OG BYGNINGSLOVENS §9.1 FASTSLÅR AT KOMMUNESTYRET HAR ANSVARET OG SKAL FORMELT VEDTA AT PLANARBEIDET SKAL SETTAST I GANG. (I GJEMNES HAR KOMMUNEPLANUTVALGET FÅTT DELEGERT ANSVAR)

- PLANA SKAL HA STATUS SOM TEMATISK KOMMUNEDELPLAN OG SKAL:

-MARKERE OFFENTLEG ANSVAR

-SIKRE AT IDRETT OG FRILUFTSLIV BLIR IVARETATT I HEILHEITSPERSPEKTIV I KOMMUNEPLANSAMANHENG.

-SIKRE EIN BREI OG GOD PLANPROSESS I SAMSVAR MED PLAN OG BYGNINGSLOVEN.

-SIKRE AT TILHØVA BLIR LAGT TIL RETTE FOR EI KVALITATIV GOD PLAN.

- VALG AV ARBEIDS-OG RESSURSGRUPPE.

-KULTURSEKR.

-MILJØKONSULENT

-TEKNISK SJEF/PLANSJEF

-SKOGMESTER

-MEDL. KULTURSTYRET/FRILUFTSNEMDA

-GJEMNES IDRETTSRÅD

* FRAMDRIFT

- KUNNGJERING AV OPPSTART I SAMSVAR MED PLAN OG BYGNINGSLOVEN
- SKRIV TIL ALLE BERØRTE PARTAR MED OPPFORDRING OM Å KOMA MED INNSPEL.

* REGISTRERINGSFASE.

GJEMNES KOMMUNE ER PÅ 394 KM² MED STORE FJELL- OG UTMARKS-VIDDER OG LANG SJØ- OG STRANDSONE.

KOMMUNEN LIGG MELLOM KR. SUND OG MØLDE OG HAR I LANGE TIDER VORE NYTTA SOM UTFARTSOMRÅDE. (SÆRLEG OM VINTEREN) (FRÅ SKARET I VEST TIL TINGVOLLFJORDEN I AUST)

- ELDRE PLANVERK

-IDRETTSPLAN FRÅ -89

-KOMMUNEPLAN FRÅ -91

-FRIDA FRÅ -89

-IDRETTSANLEGG REG. 92-94

-TURKART FOR GJEMNES FRÅ -93

- INNSPEL UTANFRÅ

- ARBEIDSGRUPPA/RESSURSGRUPPAS LOKALKUNNSKAP.

* MÅLSETTING

- FOR FRILUFTSLIVET- NEDFELT I KOMMUNEPLAN FRÅ -91:

"GJENNOM BEVARING OG TILRETTELEGGING, VIL GJEMNES KOMMUNE ARBEIDA FOR AT VÅRE STORE FRILUFTSOMRÅDER BLIR GJORT ATTRAKTIVE OG TILGJENGELEG FOR ALLE"

* FORSLAG TIL TILTAK

- IDRETTEEN VAR STORT SETT OVERSIKTLEG. HER HAR VI MANGE INTERESSEGRUPPER SOM KOM MED KRAV OG FORSLAG.
- FRILUFTSLIVET I GJEMNES MANGLAR INTERESSEGRUPPER OG PÅDRIVARAR. HAR IKKJE SAME ORGANISASJONSMODELL SOM IDRETTEEN.
- GJENNOM ARBEIDET MED TURKARTET VART MANGE MEIR BEVIST M.H.T. FRILUFTSLIVETS RESSURSAR I KOMMUNEN.
- ARBEIDSGRUPPA HADDE GODT SAMARBEID MED GRUNNEIGARLAG/UTMARKSLAG, REISELIVSLAG, VELFORENINGAR. OGSÅ ENKELTE IDRETTSLAG SÅG NYTTEN AV Å LEGGE TILRETTE FOR FRILUFTS-AKTIVITETAR.

* KONFLIKTER VEDR. FRILUFTSTILTAK

- SAMARBEID MED PRIMÆRNÆRINGANE.
- SJÅ MULEGHEITANE I STADEN FOR KONFLIKTER.
- SAMKJØR MED ØVRIG KOMMUNEPLANARBEID FOR Å UNNGÅ KONFLIKTER OG FOR Å UTNYTTE RESSURSAR TIL FELLES BESTE.
(PARKERINGSPLASSAR, RASTEPLASSAR, TILKOMSTVEGAR, HYTTEBYGGING M.M.)

* KVEN SKAL HA ANSVARET FOR FRILUFTSTILTAK?

- KOMMUNENS ANSVAR BESTÅR I STIMULERING OG RÅDGJEVING
- GRUNNEIGARINTERESSENE MÅ STILULERAST TIL Å SJÅ MULIEGHEITA I TILRETTELEGGING AV FRILUFTSOMRÅDE. (STØRRE SALG AV FISKEKORT, JAKTKORT M.M.)
- REISELIVSNØRINGA BRUKAR FRILUFTSOMRÅDA I SI MARKEDSFØRING, DEI BØR TA SIN DEL AV ANSVARET FOR TILRETTELEGGING OG VEDLIKEHALD.
- IDRETTSLAGA BØR M.O.A. TA ANSVAR FOR LØYPEPREPARERING.
- VELFORENINGAR OG SMÅBÅTLAG BØR HA ANSVAR FOR FRILUFTSTILTAK I NÆRMILJØET OG VED SJØEN (BADEPLASSAR, GJESTEBRYGGER M.M.)

* KOSTNAD MED TILRETTELEGGING OG VEDLIKEHALD

- OFTE SVÆRT VANSKELEG Å KONSTNADSREKNE.
- VI HAR LITA ERFARING.

* FINANSIERING

- 4-DELT FINANSIERING: KOMMUNEN- TIPPEMIDLAR- DN-MIDLAR OG PRIVAT KAPITAL OG DUGNAD.
- IKKJE GLEM ANSVARET OG KOSTNADEN MED VEDLIKEHALD!

* PRIORITERINGSFORSLAG/HØRING

- DET VART LAGT STOR VEKT PÅ EIN AKTIV HØYRINGSPROSESS.
- DIREKTE KONTAKT MELLOM AKTUELLE SAMARBEIDSPARTAR OG PLANLEGGAR/ARBEIDSGRUPPE.
- VARIABELT ENGASJEMENT ALT ETTER VERDIEN DEI ENKELTE SÅG AV TILRETTELEGGING FOR FRILUFTSLIV. (ØKONOMISKE INTERESSER)

*** POLITISK HANDSAMING**

- ARBEIDSGRUPPA GJEEK GJENNOM INNKOMNE MERKNADER OG ENDRA PLANA OG PRIORITERINGSFORSLAGET I SAMSVAR MED ØNSKE OG FORVENTA FRAMDRIFT.
- KOMMUNESTYRET VEDTOK PLANA MED PRIORITERINGSFORSLAGET. VIL KOMA TILBAKE TIL SAK I SAMBAND MED RULLERING AV ØKONOMIPLANA FOR KOMMUNALT TILSKOTT TIL NYANLEGG.

*** KVA SKJER VIDARE ?**

- PLAN FOR ARKIVET, ELLER PLAN FOR FRAMTIDA?
- EIN GOD PLANPROSESS SKAPER ENGASJEMENT, INTERESSE OG KREATIVITET.
- EI SLIK PLAN KREV ÅRLEG OPPFØLGING.

VELKOMMEN TIL GJEMNES KOMMUNE

Velkommen til Gjemnes

JAKT OG FISKE

- Gjemnes er med sine mange fjellvatn, elver og lange sjølinje et svært attraktivt område for sjøsportsfiske. Det er også adgang til stor/småviltjakt i de store utmarksområdene kommunen består av. Fjordfisket er betydelig året rundt. Båttutleige kan formidles mot forespørsel.
- Alle praktiske opplysninger i forbindelse med bruk av utmarksområdene fåes ved henvendelse til :
 - Kulturkontoret Tlf. 072 90100
 - Gjemnes utmarksråd V/ Nils Grendahl Tlf. 072 93885
 - Turistinformasjon ved Hjorten Tlf. 072 90404

TUROMRÅDER

Gjemnes har lange tradisjoner som utfartsområde for fine dags- og helgeturer.

Vinter utfartsområde:

- Fursetfjellet
- Silsetfjellet (Silsethytta)
- Osmarka/Duåsen
- Årbakken/Langvassdalen

Lettkomst til glimrende skiterreng.
Gode parkeringsmuligheter.

SEVERDIGHETER

- Rugebautane, Furset
- John Neergards bauta, Øre
- Kirker, Øre og Gjemnes
- Gjemnes Bygdemuseum, Øre/Skeidsdalen
- Høgset/Ikornneset, Forminneområde
- Norges største bartre, Duskarret i Osmarka
- Krifastanlegget, Norges største hengebru / flytebru / fjordtunnel

OVERNATTING

- Hjorten, Kafeteria, restaurant (øl og vinrett)
Overnatting tlf. 072 90404
- Hytte / Husutleige kontakt turistinformasjonen 072 90404 eller Romsdal Reiselivservice tlf. 072 32717
- Solvang Pensjonat, kafe og hytter tlf. 072 92622

HJORTEN AS
KAFE-RESTAURANT
OVERNATTING

Telefon 072 90404 Batnfjordsøra

Info: også Gjemnes kommune, kulturkontoret tlf 072 90100

119

IDRETTSANLEGG

- Skitrekk: Fagerlia, Gaupset
- Øra stadion, Torvikbukta, gressbane / friidrettsanlegg
- Batnfjord stadion, Batnfjordsøra, gressbane
- Lysløype: Flemma, Osmarka, Batnfjord
- Hoppbakker: Skeidsdalen, Torvikbukta, Batnfjord

SOMMER / UTFARTSOMRÅDE:

- **Åndalsfjella / Åndalssetra**
Fine fjellvann og kommunens høyeste fjell, Tusser / Snøtind 1027 m
- **Silsetfjellet**
Fiskevatn og mange fjelltopper.
Utsikt mot bl. a. Romsdalsalpene.
- **Skeidsdalen / Øre**
Fine fiskevatn, tur til Raudberget gruve (nedlagt ca. 1920)
- **Torvikbukta / Reinsfjellet**
Fin dagstur til Reinsfjellet etter anleggsveg, utsiktspunkt.
- **Osmarka / Heggem**
Tur til Duå og Duskarret med Norges største bartre.
- **Flemmetervatnet / Kinna**
Fiskevatn og turområde.
Fine utgangspunkt for dagstur til Reinsfjellet.

BADEPLASSER

- Angvikbukta, Angvik
- Gagnat/Sogna, mellom Flemma og Angvik
- Orsetbukta, Torvikbukta
- Øre Småbåthavn, Øre
- Høgset/Vorpneset, Gjemnes
- Fosterlågen, Osmarka

SERVICETIKBUD

- Angvik, dagligvare / post
- Flemma, dagligvare / post
- Osmarka, dagligvare / post / bensin
- Batnfjordsøra, Kommunesenter
bank / post / kafe / restaurant / overnatting / bilverksted / lege / politi / forettingsenter
- Torvikbukta dagligvare / post / bensin / bilverksted
- Øre, dagligvare

ANBEFALT DAGSTURER DU KAN FÅ FRA GJEMNES:

- Kristiansund med Grip / Ringholmen
- Molde m/ Skaret friidrettspark og Romsdalsmuseet m.m.
- Eikesdalen m/ Mardalsfosse m.m.
- Romsdalen / Trollstigen
- Geiranger
- Atlanterhavsvegen m/ Håholmen

Viktige telefonnummer

- Brann 001
- Politi 072 90111
- Legevakt 072 90333
- Ambulanse 072 90444

GJEMNES KOMMUNE TURKART

M 1 : 75 000

TURLØYPER

Turløyper

Med si sentrale plassering mellom Kristiansund og Molde har Gjemnes lange tradisjonar som utfartsområde for flotte dags- og helgeturar.

Gjennom merking og skilting har vi no lagt tilrette for mange gode turforslag.

Vinterutfartsområde

Største, og kanskje beste skiterrenget har vi nok i området Furset/Silsetfjellet - Osmarka. Her vil vi finne merka og tidvis også oppkjørte løyper mellom Fursetfjellet, Silsetvatnet og på Osmarka. Silsethytta/Skihytta er eit ideelt turmål dersom du legg turen frå Fursetfjellet.

Reinsfjellområdet og området Åbakkan - Nettet grense har også familievennleg og tradisjonsrikt skiterreng.

Sommarutfartsområde

Ytre del av kommunen med fjellrekka frå Gjemnes til Åndalsfjella er eit flott fjellområde. Her finn du også kommunens høgaste fjell, Stortussen (1027 m.o.h.). Mellom dei høgaste fjelltoppane finn du flotte fiskevatn.

Silsetfjellet, med bomveg til Innergardsetra, opnar for eit noko lettare turterreng med fiskevatn og flott utsikt mot Romsdalsalpane.

Terrenget mellom Skeidsdalen og Torvikdalen er som Silsetfjellet, lett tilgjengeleg gjennom mange skogsvegar. Tur til Raudberget nedlagde gruver samt fiske i dei mange små vatna kan anbefalast.

Osmarka er prega av meir innlandsterreng med myrer og barskog. Tur til Noregs største bartre i Duskaret er merka og lagt tilrette som kultursti.

I området mellom Tingvollfjorden-Torvikdalen-Osmarka reiser Reinsfjellet seg som eit flott turmål. Det er merka løype til toppen frå tre kantar. Men også områda rundt toppen innbyr til flotte naturopplevingar. (Bomveg til Kinna.)

Fjellområda som grensar mot Nettet kommune med Åbakkfjellet og Vettafjellet eignar seg til lette familieturar.

BÅTLIV/SJØFISKE

Båtliv/sjøfiske

Med sine fjordar, holmar og skjær har kommunen store område som blir svært mykje nytta til båtutfart. Dette gjeld både for dei som berre nyttar båten til rekreasjon og dei som tenker på matauk.

Båthavner/ankringsplassar

Kommunen har no tre båthavner med gjesteplassar. Den eine ligg på Høgset, den andre ligg på Øre, og den tredje ligg i Torvikbukta.

I tillegg er det mange naturlege havner som gjev ly og eignar seg godt for oppankring for kortare eller lengre tid.

Sjøfiske

Områda kring Gjemnessundet og Bergsøysundet er velkjende fiskeplassar. I tillegg vil lokale kjentfolk kunne fortelja om mange gode fiskeplassar i alle fjordområda.

Sei og torsk er nok dei fiskeslaga det er mest av, men også laks, sjøaure, makrell og sild er vanleg å få.

Ved Turistinformasjonen vil du få opplysningar om båtutlei-ge m.m.

JAKT/FISKE

Jakt og fiske

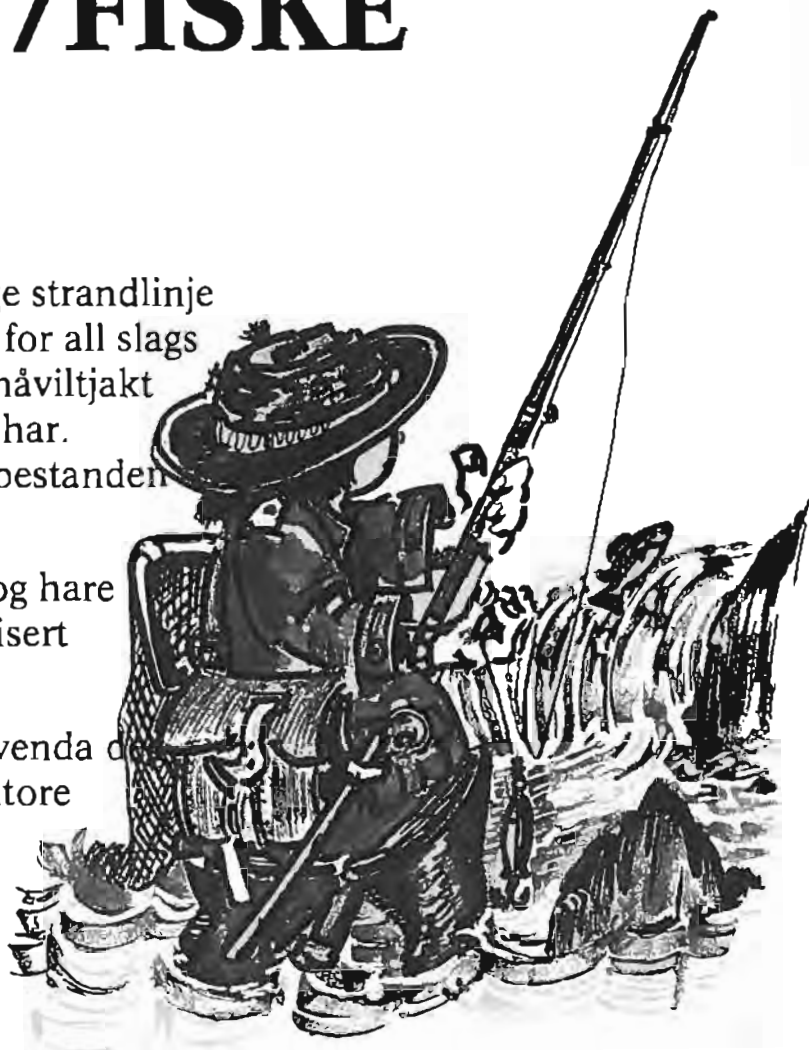
Med sine mange fjellvatn, elver og lange strandlinje er Gjemnes eit svært attraktivt område for all slags sportsfiske. Det er også høve til stor/småviltjakt i dei store utmarksområda kommunen har. Som kommunevåpenet tyder på, så er bestanden av hjort i kommunen betydeleg.

Ellers er bestanden av rype, skogsfugl og hare god. Salg av jakt- og fiskekort er organisert gjennom kommunens 8 utmarkslag.

Nærmare opplysningar vil du få ved å venda deg til Turistinformatjonen eller Kulturkontore

Utmarkslag:

1. Sørlandet Utmarkslag
2. Osmarka Utmarkslag
3. Torvik Utmarkslag
4. Øre Utmarkslag
5. Åndal Utmarkslag
6. Gaupset/Harstad/Astad Utmarkslag
7. Gjemnes Utmarkslag
8. Storlandet Utmarkslag

Fiskeelver

Angvikelva	aure/smålaks	fritt fiske
Flemmaelva	aure/smålaks	fritt fiske
Torvikelva	aure/smålaks	fritt fiske
Skeidsdalselva	aure/smålaks	fiskekort
Batnfjordselva	aure/laks	for tida stengt
Storelva/Fosterlågen	aure/laks	fiskekort

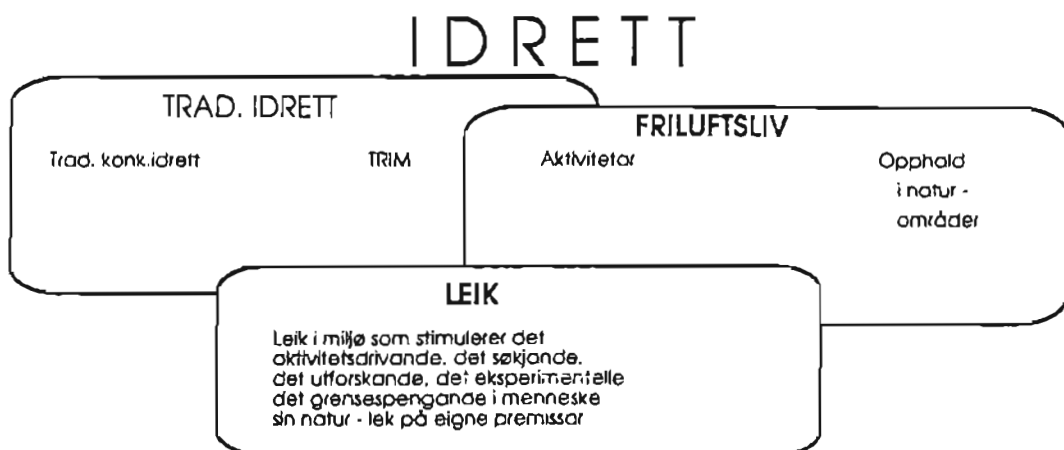
Gode fiskevatn

Tomtjønna/Langvatnet	aure	fritt fiske
Fosterlågen	aure/røye/laks	fiskekort
Hålåvatnet/Heggemsvatnet	aure	fritt fiske
Langvatnet, Kinna	aure	fritt fiske
Bakkv./Midtv./Fiskv.	aure	fiskekort
Stortrollvatnet	aure	fritt fiske
Silsetvatnet	aure, røye	fritt fiske
Vatna i Åndalsfjella	aure	fiskekort

**Fylkesidrettleiar Ingolf Mork,
Møre og Romsdal Fylkeskommune:**

***Kommunedelplan og Fylkesdelplan
for idrett og friluftsliv i Møre og Romsdal***

Først: *Det utvida idrettsomgrepet*
- forholdet mellom tradisjonelle idrett, friluftsliv og leik.

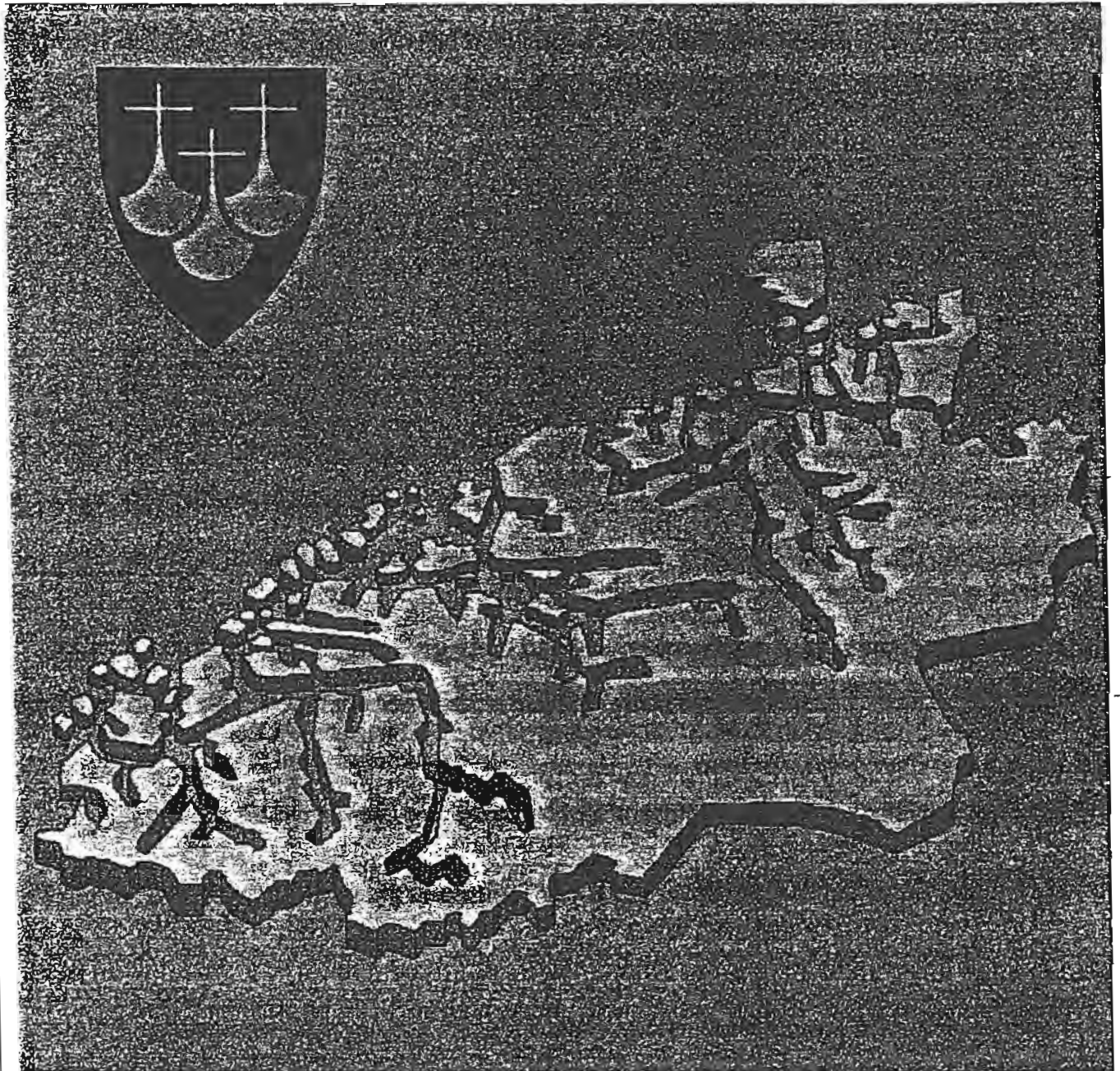

Ref. St. m. nr 41 (1991 - 92) OM IDRETTE,
side 42 (litt endra pga feil i trykken).

MILJØ / ESTETIKK

FYLKESPLAN

Møre og Romsdal

FELLES PLANTFORESETNINGER

1996 - 1999

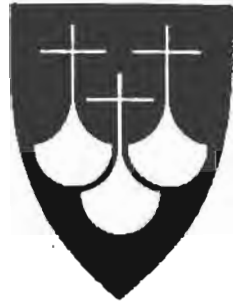
Fylkestinget desember 1994

Vedteken Fylkesplan 1992 -95:

- * Levekår***
- * Regional utvikling***
- * Økologisk balanse***

Framlegg til Fylkesplan 1996 -99:

- 1. Eldre***
- 2. Barn og ungdom***
- 3. Utdanning og næringsliv***
- 4. Større bu- og arbeidsmarknadsregionar***
- 5. Regional miljøpolitikk***
- 6. Frivillige organisasjonar
i velfredsorganiseringa***

Tid for Kultur

Kulturpolitisk strategiplan for Møre og Romsdal

**Møre og Romsdal fylkeskommune
1995**

FORPLIKTANDE TILTAK

Denne kulturpolitiske strategiplanen har trekt opp tre strategiar. Desse må følgjast opp med konkrete, forpliktande tiltak. Med

utgangspunkt i det som er kome fram i plandokumentet, peikar følgjande tiltak seg ut til å bli dei viktigaste:

- ① **Formidling av profesjonell kunst og kultur - særleg for barn og unge**
- ② **Betre kår for dei frie kulturorganisasjonane**
- ③ **Kultur som førebyggjande helsearbeid**
- ④ **Kulturminne og kulturvern som framtidige identitets- og trivselsfaktor**
- ⑤ **Realisering av opplevings- og dokumentasjonssentra i tråd med Fylkestinget sitt vedtak**

Tiltak 3: Kultur som førebyggjande helsearbeid.

Handling	Målgruppe	År	Kostnad, 1000 kr	Ansvarleg Samarbeidspart
Samarbeide tverretatleg og med organisasjonar og institusjonar om helse- fremjande prosjekt ved hjelp av kulturtiltak	Spesielle målgrupper	Varierende	Krev utgreiing for kvart prosjekt	Kan variere, avhengig av det enkelte prosjekt
Aktuelle prosjekt:			Prosjekt 1-3: Innafor ramma	
Nr 1: Kultur og psykisk helse Vedteke prosjekt	Institusjonsbebuarane	1995 - 1997	Fylkeskommunen: 235 Staten: 130	Fylkeskommunen Kulturavdelinga Helse- og sosialavdelinga
Nr 2: "Ny giv" for handikap-idretten	Fysisk og psykisk funksjonshemma	1995 - 1997	160 pr år fordelt mellom fylkeskommunen og idrettskretsen	Handikapidrettskretsen Fylkeskommunen
Nr 3: "Folk i form". Vidareføring av OL-formen	Alle i fylket	Årleg	Fylkeskommunen: 40 fordelt mellom kulturavd. og helse- og sos.avd	Idrettskretsen Idrettslagane Fylkeskommunen Kommunane
Nr 4: Ulike prosjekt som blir initiert i perioden	Organisasjonar, institusjonar og kommunar	Årleg	Utanfor ramma: 250	

MogR/KU
imo - mai 1995

Møre og Romsdal idrettskrets:

HANDLINGSPROGRAM 1995 - 1998

HANDLINGSPLAN 1 - BARNEIDRETT

HANDLINGSPLAN 2 - UNGDOMSIDRETT

HANDLINGSPLAN 3 - UTDANNING

HANDLINGSPLAN 4 - MOSJONSIDRETT

HANDLINGSPLAN 5 - ØKONOMISTYRING

*Fylkesdelplan
for
idrett
og
friluftsliv
1996 - 99*

Møre og Romsdal

FYLKESDELPLAN

FOR

IDRETT OG FRILUFTSLIV

I

MØRE OG ROMSDAL

1996 - 99

- ⌘ **Innspel til planlegging**
- ⌘ **Utkast til deler av plandokumentet**

RB
SP
TK
Fylket
} ca 25/11 - 1994

KULTURAVDELINGA

Varsel om oppstart (Plan- og bygningsloven §§ 18 og 18-3)

Fylkesdelplan for **IDRETT OG FRILUFTSLIV** for Møre og Romsdal 1996-99

Møre og Romsdal fylkeskommune startar no opp arbeidet med
Fylkesdelplan for idrett og friluftsliv.

Fylkesdelplanen vil bli ført fram i to fasar, der den første skal sam-
handlast med framlegg til *Handlingsplan for Møre og Romsdal*
Idrettskrets 1995-98. Idrettstinget skal vere tidleg i april.

Siste fase gjeld samhandling med *Handlingsplan for friluftslivet fram*
mot år 2000, i regi av Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvern-
avdelinga. Vidare er samordning/koordinering med det kommunale
planarbeidet ei stor utfordring.

Det er oppretta ei politisk styringsgruppe i planarbeidet.

■ Innspel til planarbeidet skal sendast:
Møre og Romsdal fylkeskommune, kulturavdelinga
Fylkeshuset, 6400 Molde
Telefon 71 25 80 00/71 25 88 43, telefax 71 25 88 37

Møre og Romsdal fylkeskommune

FØREMÅLET med planen:

A: Reiskap for arbeidet med idrett og friluftsliv på fylkesplan,
- aktivtatar og idrettsanlegg / områder for friluftsliv

AKTIVITETAR:

- * Samordning med:
 - * *Dei 38 kommunedelplanane*
- *dei som har med aktivitet i sitt planarbeid*
 - * *Handlingsplan 1995 - 98,*
Møre og Romsdal idrettskrets
- * Særskildt ansvar for fylkeskommunen,
slik som til dømes:

(fylkeskommunen:)

- *idrett for barn og unge*
- *forebyggjande helsearbeid*
- *grupper med spesielle behov*
- *miljø / estetikk*
-
-

(Norges Idrettsforbund / MRIK:)

- * *Barneidrett og ungdomsidrett*
- * *Mosjonsidrett*
-
- * *(MRIK er satsingskrets)*
- * *Idrettens Utdanningsforbund*
- * *Økonomistyring*

B: Reiskap til å fordele spelemidlane i Møre og Romsdal,

jfr. dei 12 punkta i anleggspolitiske retningslinjer, vedteke hausten 1993

- * Samordning med:
 - * *Dei 38 kommunedelplanane*
 - * *Handlingsplanen for friluftsliv fram mot år 2000,*
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
 - * *Handlingsplan 1995 - 98,*
Møre og Romsdal idrettskrets
- * Interkommunale tilhøve med desse planane
- * Fylkesidrettsanlegg
 - *vurdere og konkludere på fylkeskommunen sitt arbeid*
innan planlegging og gjennomføring:
 - *tildeling av status,*
 - *investeringstilskot*
 - *driftstilskot*

Vedteken Fylkesplan 1992 -95:

- * *Levekår*
- * *Regional utvikling*
- * *Økologisk balanse*

Planføresetnader / bakgrunn for planarbeidet:

SENTRALE:

- * Rundskriv frå KD: V - 7/93 og 35/93 + ??varsla??
- * IDRETTSMELDINGA St.m. nr. 41 (1991 - 92)
- * FRILUFTSLIVMELDINGA St.m. nr. 40 (1986 - 87)
- * KULTURMELDINGA St.m. nr. 61 (1991 - 92)
- * ANSVARSREFORMA St. m. nr 47 (1989 - 90)
- * Regjeringa sin handlingsplan for funksjonshemma 1994-97
- * Handlingsplan for friluftsliv mot år 2000, DN-rapport 1991-3.
- * Norsk sti- og løypeplan, del 1, DN, 1990

MØRE OG ROMSDAL:

- * Fylkesplan for Møre og Romsdal 1992 - 95 (vedteken)
- * 12 punkts anleggspolitiske retningslinjer, vedteken hausten 1993
- * Kulturpolitisk strategiplan 1995 - 98 (framlegg)
- * Handlingsplan for ungdomspolitikken 1994-97 (vedteken okt.'94)
- * Kommunedelplanar (vedteke innan 31/12 - 1994)
- * Møre og Romsdal idrettskrets: Handlingsplan 1991 - 94 og framlegg til ny plan 1995 - 98
- * Handlingsplanen for friluftslivet fram mot år 2000, *Fylkesmannen i Møre og R. - miljøvernavingdelinga*, utkast - nov. 1994

INNHALD:

1.0 Innleiing

(Definisjonar er vedlegg 1 side ??)

2.0 Målsetting for aktivitet og anleggsutbygginga.

VISJON MÅL UTFORDRINGAR STRATEGIAR

Spesielt om samordning av:

- * Møre og Romsdal idrettskrets: *Handlingsplan 1995 - 98*
- * Fylkesmannen i Møre og Romsdal: *Handlingsplanen for friluftslivet fram mot år 2000*

3.0 Status - Registrering av aktivitet og anlegg

Tabellar med tekst:

Kommunevis liste over:

- * tal på idrettslag med medlemstal (bedrift ??)
- * samla tal på idrettsanlegg - friluftslivanlegg riks-, fylkesanl.- kommuneanl. -og nærmiljøanl.
- * kulturbudsj.pr. innbygg + budsjett på idrett - aktivitet - anlegg: inv. og driftstilskot
- * Aktivitetstilbod for grupper med spesielle behov
- * Tilsvarande for idretten : idrettslag og særkretsar
- * Spesielt om fysisk tilrettelegging - tilgjengelegheit Historiske/ RB-avis/ Lelrarar/ medlemsutvikling
- * Særkrets - tal på lag/ økonomisk oversikt / tilskot Idr.lag og medlemskap i kommunane

Kart (farge ?) i A3 / A4 - fylkeskart Møre og Romsdal:

- * idrettshallar (A4)
- * skianlegg
- * fotballbanar
- * friluftslivanlegg og områder (også flater ?)
- * fylkesidrettsanlegg (A4)

4.0 Analyse av:

langsiktige behov for anlegg, områder og fysisk tilrettelegging for 10 - 12 år

- * Kommunane sine ønskjemål - kommunevis samleoppsett??
- * Interkommunale utfordringar: ---
- * Fylkeskommunale / statlege utfordringar: ---

INNHALD (side 2)

- 5.0 Spesielt om:
Kommuneplanane sin AREALDEL innan idrett og friluftsliv
- 6.0 Oppstilling av:
UPRIORITERTE liste over langsiktige behov
(10 - 12 år), skjema nr 4 (Truleg ikkje mogleg ??????)
- 7.0 **PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM** for 1995 - 98,
(gule sider)
med overslag for kostnader og finansiering, skjema nr 5

AKTIVITET:

Idrettskretsen og særkretsane
Andre idretts- og friluftslivsorganisasjonar
Interkommunale friluftsråd
Spesielle tiltak:

- # barn og unge
- # forebyggjande helsearbeid
- # grupper med spesielle behov
- # miljø / estetikk
- # Evt. andre

IDRETTSANLEGG OG OMRÅDE FOR FRILUFTSLIV

- * Kommunevis liste av sum ønskjemål i 4 års perioden
- * 3 stk lister: Na, Rehab. og ord. Idrettsanl. m/ friluftsliv
+ andre helsesport og ombygging.
- * fylkesidrettsanlegg: Surnadal/ skiskyting, Skarbakken og
BRAATTHALLEN - orientering KM-kart
Nye innspel:
 - Muritunet ?
 - Skytebane i Sula, Lerdueskyting i Sula, skiskyttaranl. i Sula
 - Storhall i Ålesund ?

8.0 DRIFT OG VEDLIKEHALD

bl. a. med driftsbudsjett, skjema nr 6.1 og 6.2

- * Kommunevis oppsett
- * fylkeskommunen sitt driftsansvar i fylkesidrettsanlegg

VEDLEGG:

Samandrag av fråsegnene i høyringsrunden (blå sider)
12 punkt ANLEGGSPOLITISKE RETNINGSLINER, hausten 1993
Mange av statistikkane ?

Arbeidsform - Del I:

- * Varsel om igangsetting november 1994
- * Kulturutvalet får saka om planarbeidet i møte
14. november, med sjanse til å kome med innspel
- politisk styring under prosessen (val av pol. styringsgruppe)
- * Interne tverretatlege drøftingar + Fylkesmannen
veke 43/44
- * Møte med "Eldrerådet" 17. nov. 1994
- * Drøfting av arbeidsform i "Planforum" - 2. des. 1994

- innan idretten:

- * Kvartalsmøte 27. september 1994 OK
- * Særkretssamling 7. okt.'94 (barneidrett) OK
- * Særkrets samordn. med egne anleggsplanar
MRIK - styremøte - 19. oktober 1994 OK

- innan friluftslivet:

- Fylkesmannen / Miljøvernavdelinga, 4. oktober OK
- "FRIFO": M&R - JFF
- Friluftsrådet - Ålesund og Omegn

- * 2 uformelle høyringsrundar
- SK og IK - "FRIFO" + "fylkeshuset"
- * Høyring: februar/ mars 1995
Flest moglege særkretsar sine Ting
MRIK sitt Ting 1.-2. april 1995
- * KU (våren 1995) hausten 1995
- * Slutt fase I: Oversending til KD/I.
- * Formell høyringsrunde for fase II - Hausten 1995

* FYLKESTINGET våren 1996

KOMMUNANE I MØRE OG ROMSDAL							
SAK:		<i>Kommunedelplanlegging 1994</i>					
K.nr.	K.namn	In.bygd.tal	Varsling	Høyring	Fråsegn	Merknader	K.plan/areal
1502	Molde	22.685	Ja	Ja	Ja		27 10 1988
1503	Kr.sund	17.089	Ja	Ja	Ja		18 06 1991
1504	Ålesund	36.530	Ja	Ja	Ja		1989 - '94
1511	Vanylven	3.816	Ja	Ja	Ja		2.gongs høyr.
1514	Sande	3.249	Ja	Ja	Ja		2.gongs høyr.
1515	Herøy	8.290	Ja			Varsla: 13. okt.	Manglar
1516	Ulstein	5.991	Ja	Ja	Ja		02 07 1991
1517	Hareid	4.633	Ja	Ja	Ja		15 07 1990
1519	Volda	8.158	Ja	Ja	JA	Varsla: 8.sept.	31 05 1990
1520	Ørsta	10.267	Ja	Ja	Ja	Ikkje friluftsliv	20 06 1990
1523	Ørskog	1.986	Ja	Ja	Ja		29 03 1990
1524	Norddal	2.002	Ja	Ja	Ja		Manglar
1525	Stranda	4.523	Ja	Ja	Ja		25 11 1992
1526	Stordal	1.021	Ja ?	Ja	Ja		29 11 1990
1528	Sykkylven	7.006	Ja			tif. muleg for seIn	03 07 1989
1529	Skodje	3.348	Ja	Ja	Ja		12 09 1989
1531	Sula	6.770	Ja	Ja	Ja		10 05 1990
1532	Giske	6.177	Ja	Ja	Ja		03 11 1987
1534	Haram	8.605	Ja	Ja	Ja		Manglar
1535	Vestnes	6.460	Ja	Ja	Ja	ikkje tilrådd	26 05 1994
1539	Rauma	7.701	Ja	Ja	Ja		13 09 1989
1543	Neset	3.331	Ja			Ny varsling 6. Jan. '95	20 04 1993
1545	Midsund	2.029	Ja	Ja	Ja	ikkje tilrådd	23 11 1989
1546	Sandøy	1.433	Nei	-	-	(ikkje varsla)	Manglar
1547	Aukra	2.946	Ja	Ja	Ja		Manglar
1548	Fræna	9.009	Ja	Ja	Ja		05 06 1989
1551	Eide	3.067	Ja	Ja	Ja		15 03 1990
1554	Averøy	5.558	Ja	Ja	Ja	ikkje tilr. godkj. I	10 02 1992
1556	Frei	4.966	Ja	Ja	Ja	2. runde er kome	28 08 1990
1557	Gjemnes	2.784	Ja	Ja	Ja		29 10 1991
1560	Tingvoll	3.395	Ja	Ja	Ja		16 12 1993
1563	Sunnadal	7.656	Ja	Ja	Ja	ikkje friluftsliv	30 08 1989
1566	Surnadal	6.512	Ja	Ja	Ja		07 06 1990
1567	Rindal	2.215	Ja	Ja	Ja		08 12 1987
1569	Aure	2.725	Ja			tif. kjem over nyår	19 09 1991
1571	Halsa	2.027	Ja	Ja	Ja		21 05 1992
1572	Tustna	1.135	Ja			tif. truleg for seIn	17 12 1990
1573	Smøla	2.613	Ja				02 09 1993
MØRE OG ROMSDAL		239.708	37 av 38 k.	31 k.	31 k.		
NB Lista er pr. 1. februar 1995							

SÆRKRETSANE I MØRE OG ROMSDAL

Oversikt med tal på idrettslag og økonomi 1994

	Særkrets	Tal på Idr.lag	Br. budsjett'94	Tilsk. M&RFK	Tilsk. i %
1	Sunnmøre Bedriftsidrettsk	180	202.000	63.000	31
2	N & R Bedriftsidrettskrets	104	98.000	36.400	37
3	M & R Skikrets	96	714.000	105.000	14
4	M & R Friidrettskrets	95	768.000	104.000	13
5	Sunnmøre Fotballkrets	69	2.348.000	75.900	3
6	N & R Fotballkrets	67	1.750.000	73.700	8
7	M & R Volleyballkrets	42	520.000	46.200	8
8	M & R Skytterkrets	36	81.000	39.200	48
9	M & R Gym- og Turnkrets	25	244.000	27.500	11
10	M & R Orienteringskrets	25	154.000	27.500	17
11	Sunnmøre Håndballkrets	23	705.000	25.300	3
12	M & R Handicapidrettskre	19	165.000	41.800	25
13	N & R Håndballkrets	16	333.000	16.600	4
14	M & R Skiskytterkrets	13	80.000	14.300	17
15	M & R Rytterkrets	13	71.600	14.300	19
16	M & R Budokrets	13	84.000	14.300	17
17	M & R Bordtenniskrets	13	44.000	14.300	32
18	M & R Dykkerekrets	12	39.000	13.200	33
19	M & R Badmintonkrets	11	42.000	12.100	28
20	M & R Svømmekrets	10	112.000	11.000	9
21	M & R Bueskytterutval	10	7.000	7.000	100
22	M & R Motorsykkeluarval	8	8.800	8.800	100
23	M & R Sykkelkrets	7	20.000	7.700	38
24	M & R Tenniskrets	7	34.000	7.700	22
25	M & R Judokrets	7	27.000	7.700	28
26	M & R Boksekrets	6	11.000	7.000	63
27	M & R Brytekrets	6	20.000	7.000	35
28	M & R Luftsporikrets	6	7.000	7.000	100
29	M & R Seilkrets	6	37.000	7.000	18
30	M & R Basketballutval	6	7.000	7.000	100
31	M & R Hundekjørerutval	5	7.000	7.000	100
32	M & R Styrkeløftutval	3	7.000	7.000	100
		959	8.590.400	863.500	10
	32 kretsar og utval	674 idr.l. / gr.			
		284 bedr.il.			
Utvala har ikkje egne rekneskap. Dei må difor halde seg innanfor budsjettframmene. .					

IDRETTSLAG I KOMMUNANE I MØRE OG ROMSDAL 1994						
Oversikt med tal på idrettslag og medlemskap 1994						
Nr.	Kommune	Innb.tal	Tal på idr.lag	Tal på medl.	Medl. i % Innb.	Merknader
1	Halsa	2.027	6	1.242	61	
2	Rindal	2.215	5	1.240	56	(Sør-Trøndelag IK)
3	Surnadal	6.512	13	3.553	55	
4	Sande	3.249	6	1.523	47	
5	Tingvoll	3.395	11	1.506	44	
6	Stranda	4.523	8	1.899	42	
7	Norddal	2.002	5	817	41	
8	Molde	22.685	58	9.192	41	
9	Gjemnes	2.784	9	1.100	40	
10	Ulstein	5.991	9	2.224	37	
11	Sula	6.770	13	2.403	35	
12	Fræna	9.009	20	3.065	34	
13	Sunnadal	7.656	21	2.594	34	
14	Rauma	7.701	22	2.526	33	
15	Kr.sund	17.089	37	5.548	32	
16	Vestnes	6.460	22	2.091	32	
17	Hareid	4.633	6	1.433	31	
18	Ørsta	10.267	21	2.992	29	
19	Skodje	3.348	8	950	28	
20	Neset	3.331	11	939	28	
21	Smøla	2.613	3	713	27	
22	Ørskog	1.986	4	528	27	Ikkje Idrettsråd
23	Haram	8.605	13	2.266	26	
24	Eide	3.067	4	793	26	
25	Volda	8.158	15	2.059	25	
26	Vanylven	3.816	10	929	24	
27	Averøy	5.558	13	1.343	24	
28	Stordal	1.021	1	245	24	(Ikkje Idrettsråd)
29	Sykkylven	7.006	12	1.615	23	
30	Sandøy	1.433	3	324	23	Ikkje Idrettsråd
31	Ålesund	36.530	53	7.728	21	
32	Tustna	1.135	1	240	21	(Ikkje Idrettsråd)
33	Giske	6.177	8	1.303	21	
34	Aure	2.725	5	510	19	
35	Midsund	2.029	3	356	18	Ikkje Idrettsråd
36	Herøy	8.290	5	1.283	15	
37	Aukra	2.946	4	402	14	
38	Frei	4.966	5	569	11	
		239.708	473	72.043	30	

DEFINISJONAR:

IDRETT: Den utvida definisjonen er *idrett i breidde og topp, friluftslivaktivitetar og leikaktivitetar*, jfr. St.m. nr 41 Om idretten, 1991-92) side 42.

Idrett dreier seg om bruk av kroppen der aktiviteten er eit sentralt element. Vi har aktivitetar som kjem inn under omgrepet, men som ikkje kjem inn under den organiserte idretten. I denne planen omfattar idrett både den organiserte og uorganiserte idretten.

FRILUFTSLIV: Friluftsliv er opphald og aktivitetar i friluft i fritida med sikte på miljøforandring og naturoppleving (t.d. fotturar, skiturar, ajkt, fiske, bading, båtturar o bærturar).

IDRETTSANLEGG: Eit område, ein stad eller anlegg som på grunn av utforming og plassering eignar seg for idrettsleg aktivitet. Dette inkluderer område og anlegg for mosjonsprega aktivitetar og friluftsliv.

NÆRMILJØANLEGG: Eit nærmiljøanlegg er enkle anlegg eller område lagt til rette for uorganisert fysisk aktivitet (trening, trim, idrettsleik) mynta på lokalinnbyggjarane og lagt i, eller knytt direkte til bustadområde. (V- 0795N)

KOMMUNEANLEGG: Anlegg som gjer det muleg å arrangere kretsmeisterskap el. l. og som dekkjer behovet for ein eller fleire idrettar for heile eller større del av kommunen. (Det tyder ikkje at kommunen må eige anlegget !)

FYLKESANLEGG: Anlegg med ein standard som gjer det muleg å arrangere norske meisterskap og / eller dekkjer spesielle konkurranse/ treningsbehov for heile fylket eller ein større region av fylket. (Fylkeskommunen kan ha eigne reglar for sitt engasjement !)

RIKSANLEGG: Anlegg for ein særiddrett med ein standard for internasjonale meisterskap. Standarden set også krav til lokalisering, arrangementsmessige tilhøve, fasilitetar for publikum, presse m.m.

REHABILITERING: Istandsetjing av eit idrettsanlegg som skal gi ei vesentleg funksjonell og bruksmessig standardheving i høve til noverande situasjon. Rehabilitering kan også vere eit inngrep i struktur og utforming av anlegget for å tilpasse det til nye funksjonar og bruksområde.

ARBEIDSFORM - DEL II:

POLITISK STYRINGSGRUPPE:

Kulturutvalet:	Per Arne Skomsø	Vara: Else Brennvall Andresen
Undervisningstyret	Ingvald Olav Hatløy	Vara: Per Ivar Lid
Helse- og h.utvalet:	Gudny Fagerhol	Vara: Kåre Heggen
Plan- og miljøutv:	Reidun Vigestad Berge	Vara: Svein Egil Johannessen

ADMINISTRATIV STYRING:

Kulturavdelinga:	Ingolf Mork, Tore Edøy og Tove Charlotte Æsøy
Plan- og miljøavdelinga:	
Fylkesmannen/ miljøvernadv.:	

UTANOM FYLKESHUSET:

Møre og R. Idrettskrets:	Ulrik Opdahl og Tore Birkeland
"FRIFO": M&R JFF:	Finn Vågseter (Atle Franzen)
Ålesund og O. Friluftsråd:	Magnhild Vatne
FFO - M&R:	Karen Høydal

Heilt eller delvis produserte dokument som ikkje blir lagt ved saka:

INNHALD og VEDLEGG:

* <i>DEFINISJONAR (meint som vedlegg til planen)</i>	OK
* <i>12 punkts vedtak - Anl.pol. retningsliner, hausten 1993</i>	OK
* <i>Notat / innspel om barneidrett</i>	? OK
* <i>Føresegner om barneidrett - omsetting til nynorsk</i>	OK
* <i>Notat om foreb. helsearbeid - spes. om Fakkelfstafett i 1996 og 98</i>	OK
* <i>Notat om grupper med spesielle behov</i>	?OK
* <i>Tabeller / oversikter: (manglar delvis data !)</i>	
- <i>Kommuneplanlegging 1994</i>	
- <i>Anlegg for idrett og områder for friluftsliv - status 1994</i>	
- <i>Kommunalt behov for spelemidler 1995 - 96</i>	
- <i>Kommunalt behov for spelemidler 1997 - 98</i>	
- <i>Kommunalt behov for spelemidler 1995 - 98 - samleliste</i>	
- <i>Kommunalt engasjement innan kultur, idrett og friluftsliv 1994</i>	
- <i>Anleggsregistrering, kvalitetssikring okt. 1994</i>	
- <i>Tilsagn for spelemidlane 1994 (til 1995) (knappt 12 mill.kr.)</i>	
- <i>Idr.anl. - kode grafisk "trekant"</i>	
- <i>TM - Kommunevis 1947 - 93 - sum + pr. innb.</i>	
- <i>siste 10 år - sum + pr. innb.</i>	
- <i>siste 5 år - sum + pr. innb.</i>	

MRIK / SK

- Historiske: Avisframside 1919*
" *Formenn / leiarar*
" *Medlemsutvikling*
Medlemar i idr.lag i kommunane - % -vis oppsett
Særkretsane - idr.lag br.budsjett - fylktilskot %

**Konsulent Ingun Raastad, Miljøvernavingdelinga, Fylkesmannen i
Møre og Romsdal:**

Handlingsplan for friluftsliv mot år 2000 i Møre og Romsdal.

DET ANTYDES AT KARI OG OLA HAR MINST 2 RYGGSEKKER HVER, MEN SÅ ER VI OGSÅ KJENT SOM RYGGSEKKENES HJEMLAND. VI FÅR DEN FØRSTE SEKKEN I 2-ÅRS ALDEREN OG GÅR PÅ TUR MED BLEIER I. VI ER IKKE BARE FØDT MED SKI PÅ BEINA, VI ER OGSÅ FØDT MED RYGGSEKK- OG UTEN FRYSER VI PÅ RYGGEN.

5

"Forvaltingshandboka"

Innleilingsvis vil eg gjere alle merksam på den nye "Forvaltingshandboka" som Direktoratet for naturforvaltning har laga. Dette er ein perm som er sendt ut til alle kommunar. Den heiter:

DN Håndbok nr 4 - 1994:

"Friluftslivsområder - offentlig sikring og forvaltning"

Handboka inneheld mellom anna stoff om:

- nasjonale mål for friluftslivspolitikken
- sikring av friluftslivsområde
- friluftslivsinteressene i lovverket
- eksempelsamling som inneheld eit utval av dei dokumenta og formuleringane som nyttast i praktisk sikrings- og forvaltingsarbeid

Vi anbefaler at alle som arbeider med friluftslivssaker, sørgjer for å gjere seg kjend med innhaldet i denne handboka.

Handboka kan bestillast hos

Direktoratet for naturforvaltning, Tungasletta 2, 7005 Trondheim. Tlf. 73 58 05 00

Handlingsplan mot friluftsliv mot år 2000 i Møre og Romsdal (HPL FLL 2000 M&R)

Direktoratet for naturforvaltning utarbeidde i 1991 ein Nasjonal handlingsplan for friluftsliv mot år 2000. I alle fylke blei Fylkesmannen ved miljøvernavdelinga i 1993 pålagt å utarbeide fylkesvise handlingsplaner for friluftsliv. Arbeidet i Møre og Romsdal er kome så langt at vi våren 1995 har eit foreløpig utkast til handlingsplan. Handlingsplanen vår er mellom anna basert på Stortingsmelding nr. 40 (1986-87) om Friluftsliv, den nasjonale handlingsplanen frå 1991 og dei retningslinjer som i 1993 og 1994 er utarbeidd for dei fylkesvise handlingsplanene.

I desse dokumenta var det lagt vekt på at ein skulle arbeide innan to hovudfelt:

- stimulering til friluftsliv
- område og tilrettelegging for friluftsliv

Arbeidet med HPL FLL 2000 M&R har vore organisert slik at ein har fått innspel frå ei eksternt oppnevnd referansegruppe med representantar frå mellom anna fylkeskommunen, statens utdanningskontor, grunneigarorganisasjonar og friluftslivsutevarane.

Målet for HPL FLL 2000 M&R er:

- Arbeidet med friluftsliv skal styrkast
koordinerast betre
- Innsatsen frå Fylkesmannen og Fylkeskommunen skal kvalitativt bli betre

HPL FLL 2000 M&R

Innhaldet i Fylkesmannens sitt utkast til handlingsplan er kort summert slik:

Del 1 "Bakgrunnsinformasjon"

1. Bakgrunn og føremål
2. Friluftsliv, kort status
3. Aktørar, rollefordeling og verkemiddel i friluftslivet
4. Oppsummering

Del 2 "Satsingsområde"

- 5.1 Arealforvaltning, planlegging og tilrettelegging for friluftsliv
- 5.2 Stimulerings tiltak
- 5.3 Friluftslivsarbeid i kommunar og på fylkesnivå

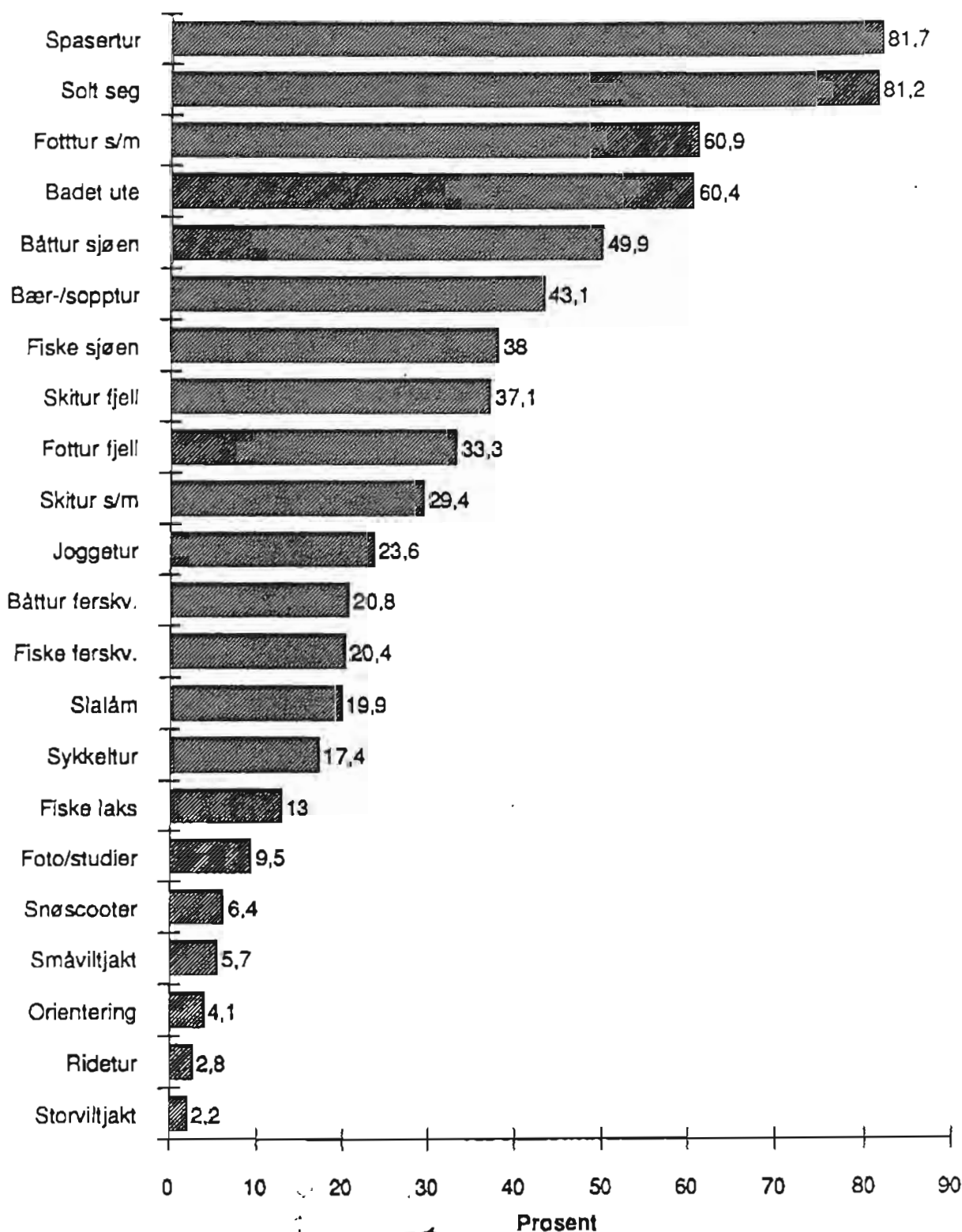
Eg vil no kort gå gjennom nokre hovudpunkt frå det utkastet til HPL FLL 2000 M&R som er utarbeidd pr. mai 1995.

Del 1 Bakgrunnsinformasjon:

Friluftslivsutøvarane:

Fleire undersøkingar viser at ein svært høg andel av den norske befolkninga brukar naturen i fritida. Figur 1 viser kor mange i den norske befolkninga som hadde delteke i ulike aktivitetar i løpet av 1989.

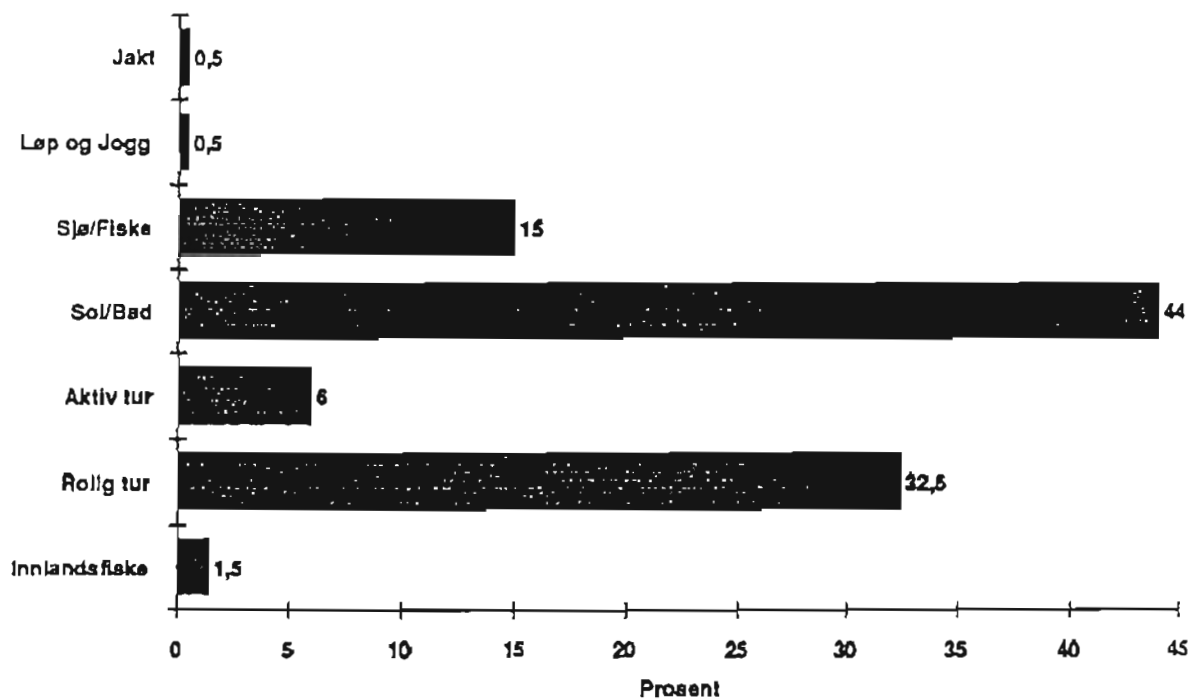
Figur 1: Deltagelse i friluftslivsaktiviteter i den norske befolkning i 1989. Prosent

Kaltenborn; Det mangfoldige friluftslivet
Fra seminarrapport "Frisk i friluft" FRIFO-seminar jan. Friluftslivets Fellesorganisasjon,
Hvalstad, 1993

Figur 2 viser ei inndeling av hovudtypar av rekreasjonsutøvarar, fordelt på sju forskjellige "aktivitetstypar".

Figur 2: Syv friluftslivsgrupper i befolkningen i 1989 (etter Kleiven 1992)

Kaltenborn; Det mangfoldige friluftslivet

Fra seminarrapport "Frisk i friluft" FRIFO-seminar jan. Friluftslivets Fellesorganisasjon, Hvalstad, 1993

Lovgrunnlaget:

Det har i 1995 vært høring på forslag til revidering av "friluftsloven". Denne omfattar og eit utkast til ei målformulering som er slik:

"Formålet med denne loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmentas rett til ferdsel, opphald m.v i naturen, slik at muligheita til å utøve friluftsliv som ein helse- og trivselskapande naturvenleg frtidsaktivitet bevarast".

Lovgrunnlaget.

Lov om friluftsliv.

Friluftslivsloven stadfestar allemannsretten
- allmenta sin rett til fri ferdsel i utmark.

Plan- og bygningslova.

Viktig for arealplanlegginga også med omsyn til friluftslivsinteressene.

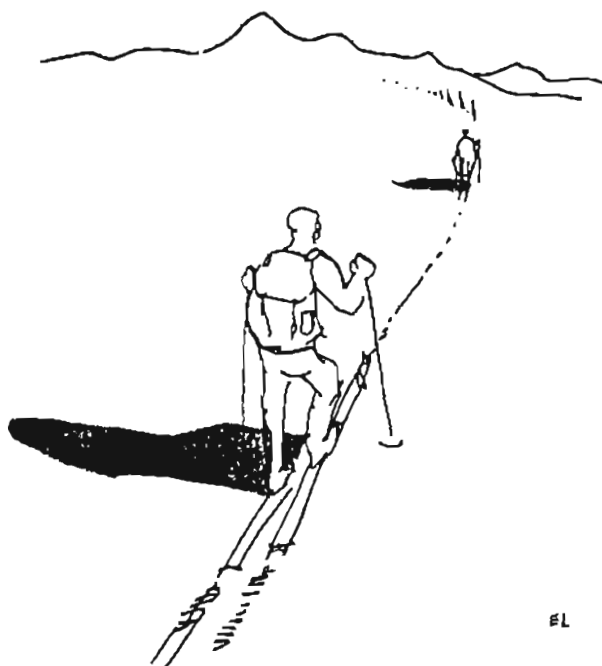
Naturvernlova.

Formål å verne natur med spesielle kvaliteter.

Motorferdsellova.

Forbod mot motorferdsel i utmark og på vassdrag.

Andre viktige lovverk er mellom anna viltlova og innlandsfiske-lova.

Arealpress.

Når ein ser på kor lite uberørt natur som finst i Norge, er det klårt at presset på areala er stort.

St. meld. nr. 40
Om friluftsliv

1986-87

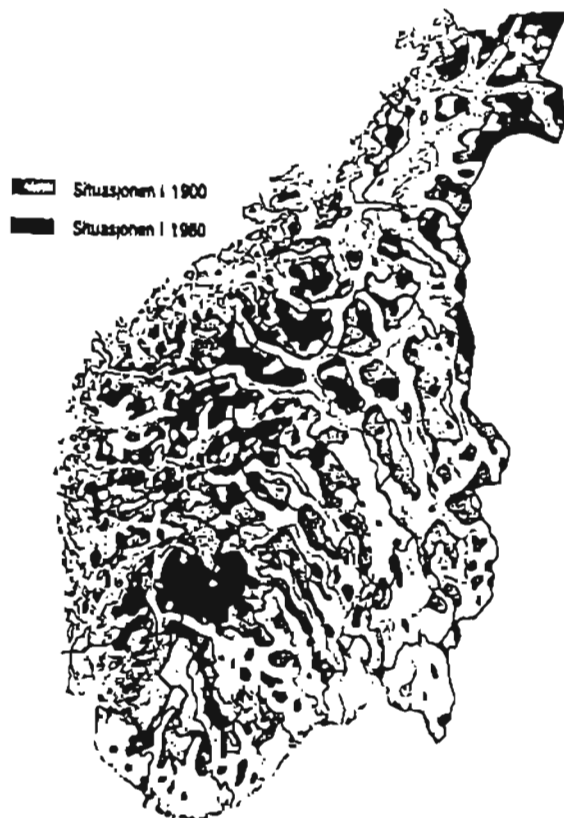
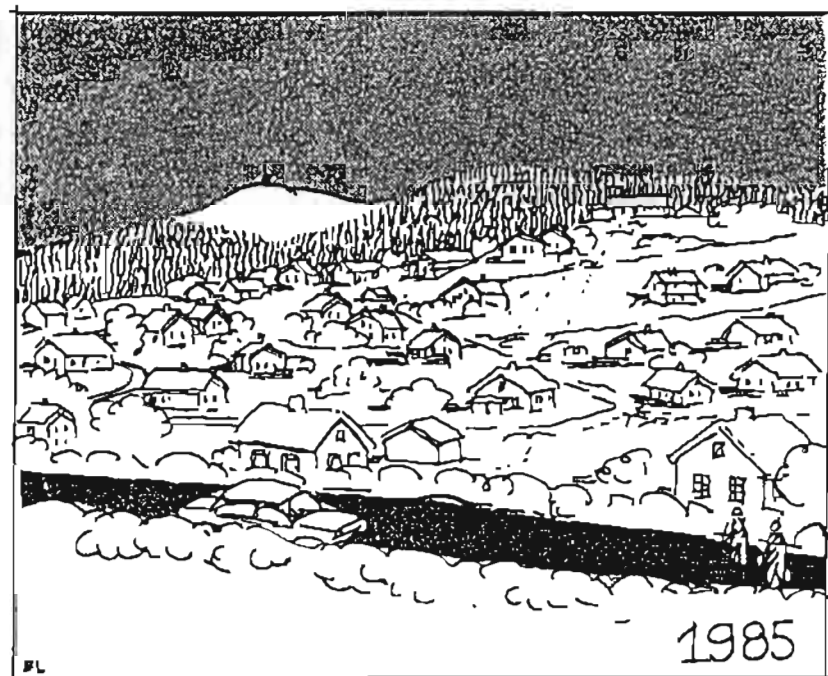

Fig. 3 IV Uberørt natur i 1900 og 1980. Områder minst 5 km fra veg, jernbane eller bebodde grender. I Ryfylkehelene er også de omfattende vassdragsreguleringene inntegnet.

Sentrallisering og urbanisering har ført til ein sterk reduksjon av lett tilgjengelege naturområde der folk bur.

Sikring av område til friluftsføremål.

Det er frå staten si side lagt vekt på å sikre område til friluftsføremål. Desse områda kan sikrast ved hjelp av statleg støtta oppkjøp eller langvarige leigeavtalar, såkalla servitutt-avtalar.

Friluftslivsområder sikret ved statlige midler 1958 – 1990

DN-rapport 1991-9

Møre og Romsdal

72 områder

————— Kommuner
————— Vei

85 km

Møre og Romsdal
72 områder Ⓢ

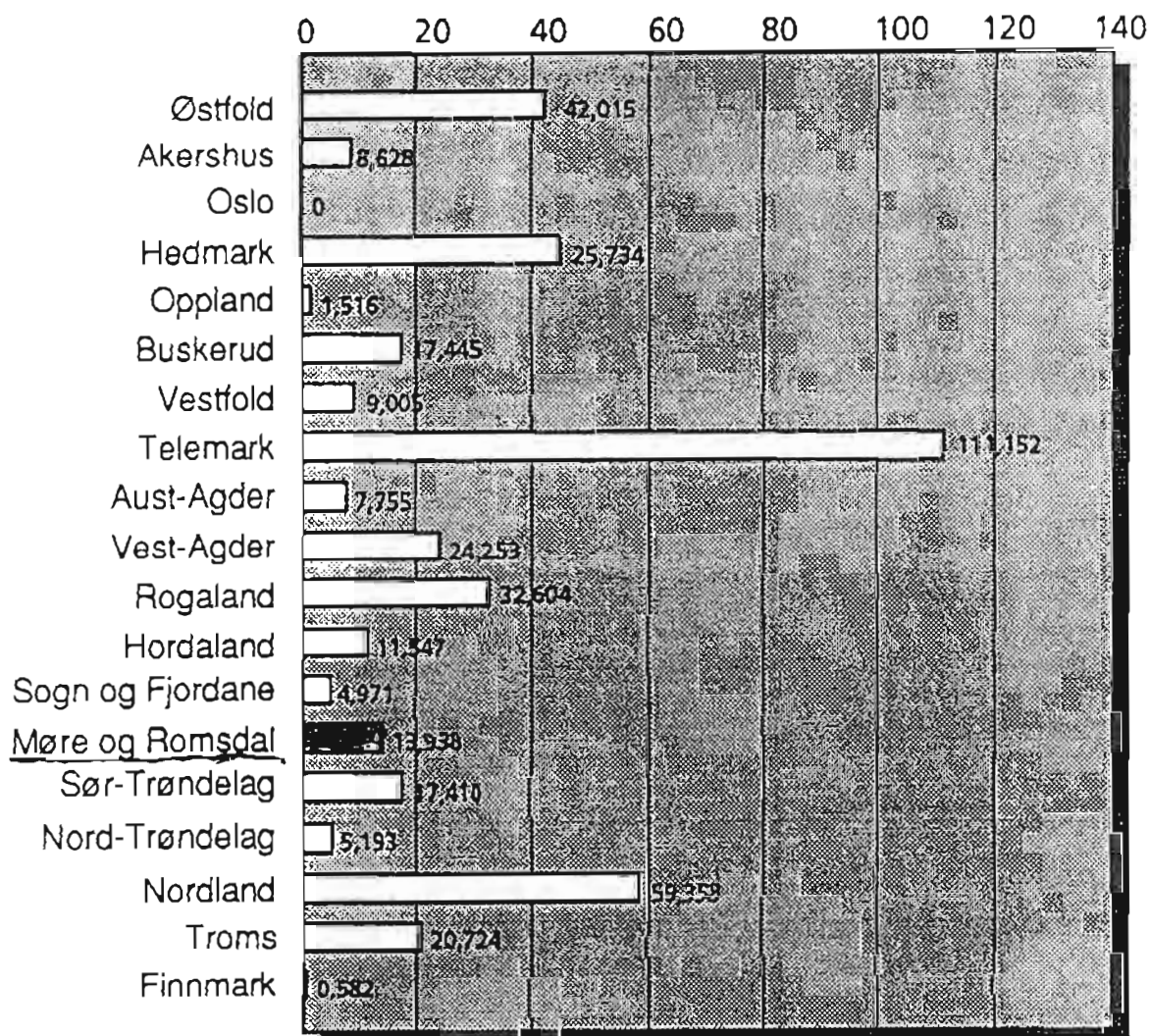
KOMMUNE	ANTALL OMRÅDER
Ålesund	10
Kristiansund	7
Herøy	6
Stranda	6
Frei	3
Skodje	3
Sula	3
Vestnes	3
Volda	3
Ørsta	3
Aukra	2
Averøy	2
Hareid	2
Haram	2
Molde	2
Rindal	2
Surnadal	2
Sykkylven	2
Eide	1
Gjemnes	1
Halsa	1
Rauma	1
Sunndal	1
Tingvoll	1
Tustna	1
Ulstein	1
Ørskog	1

Ⓢ PR. 1990

Areal fordelt på fylker [⊗]

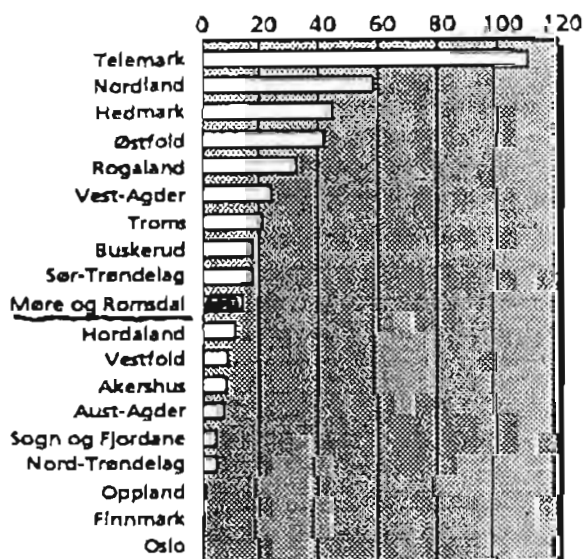
Totalt antall daa: 412 829

Antall daa × 1000

Areal fordelt på fylker, rangert [⊗]

Antall daa × 1000

PR. 1.1.1990

Tilskot til friluftslivsføremål.

Det finst ei rekkje statlege og fylkeskommunale tilskotsordningar som organisasjonar, kommunar og andre kan nytte i arbeid for friluftslivet.

De viktigste tilskuddsordningene:

Direktoratet for naturforvaltning disponerer midler til *planlegging, sikring og tilrettelegging* av områder for friluftsliv. I 1992 var disse bevilgningene tilsammen ca. 83 mill. kroner. Fra 1992 har DN også økte bevilgninger for tilrettelegging og forbedring av *fritidsfiskemulighetene* og direktoratet koordinerer kampanjen *Aksjon Vannmiljø* som også i stor grad går ut på å tilrettelegge for friluftsliv. Midler til *lokale vilttiltak* disponeres også over DN/fylkesmennenes budsjett. Nærmere opplysninger hos fylkesmannens miljøvernavdeling og i årlige DN-rundskriv. **+ STIMULERING**

Fylkeskommunene har i ulik grad hatt egne bevilgninger til friluftslivsformål. Tilskuddene fra fylkeskommunene går dels til de *samme formål som de statlige bevilgningene*, dels til støtte til *friluftslivsorganisasjoner* og dels til *spesielle aktivitetsfremmende tiltak*. I 1991 hadde 13 fylkeskommuner slike bevilgninger varierende fra 50 000 til 2,6 mill. kroner. Forespørsler rettes til fylkeskommunen.

Tippemidler[⊕] kan nå bli gitt for å finansiere *opparbeidelse* av turveger, turstier og skiløyper. I 1991 ble det fordelt ca 2,1 mill. kroner til disse formålene. Nærmere opplysninger hos idrettskonsulenten i fylkeskommunen og i årlige rundskriv fra Kulturdepartementet. **⊕ SPØRSMIDLER**

Kulturlandskapsmidler kan bli brukt til å *bedre tilgjengeligheten* i jordbruksområder ved etablering av turveger og stier. Her forutsettes det at bonden selv er søker eller samarbeider om søknaden. Nærmere opplysninger hos det lokale landbrukskontor eller fylkeslandbrukskontoret.

Direktoratet for statens skoger har midler for *tilrettelegging* for friluftsliv på statsgrunn. Vanligvis vil det være skogforvaltningene selv som er søker på disse bevilgningene. Nærmere opplysninger hos den lokale skogforvaltning.

Arbeidsmarkedsetaten administrerer en rekke ordninger med sysselsettingsmidler som vil kunne være aktuelle i forhold til arbeidsintensive oppgaver med *tilrettelegging* i friluftslivsområder. Nærmere opplysninger hos det lokale arbeidskontor eller fylkesarbeidskontoret.

Del 2: Satsingsområda;

5.1 Arealforvaltning, planlegging og tilrettelegging

- 1. Sikring av areal for friluftsliv**
- 2. Grøn plan i byar og tettstader**
- 3. Nærområde - tilrettelegging**
- 4. Turveggar, turstigar og løyper**
- 5. Kystfriluftsliv**
- 6. Fjellfriluftsliv**
- 7. Kvalitetssikring av tilretteleggingstiltak**

5.2 Tiltak for stimulering og motivering til friluftsliv

- 1. Barn og unge**
- 2. Miljøundervisning**
- 3. Natur-retteleing**
- 4. Samarbeid med friluftslivsorganisasjonar**
- 5. Fritidsfiske**
- 6. Jakt**

5.3 Friluftslivsarbeidet i kommunar og på fylkesnivå

- 1. Planarbeid på kommunenivå**
- 2. Planarbeid på fylkesnivå**
- 3. Samordning av tilskot på fylkesnivå**

I HPL FLL 2000 M&R setter Fylkesmannen

FOKUS
FOKUS
FOKUS

på
utvalte satsingsområde
Innen friluftslivsarbeidet

Handlingsplanen er ein
invitasjon
til
fylkeskommunen
kommunane
friluftslivsorganisasjonane
andre aktørar

Vi inviterer aktørane til

SAMORDNING
SAMARBEID
SAMHANDLING

omkring friluftslivsarbeidet i Møre og Romsdal.

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL

Miljøvernavdelinga
Fylkeshuset, 6400 Molde

Vår dato
21.02.95
Dykkar dato

Vår ref.
95/01346/472.2/IRA
Dykkar ref.

KOPI

Saksbehandlar, innvalstelefon
Konsulent Ingun Raastad, 71 25 85 16

Alle kommuner i Møre og Romsdal
Møre og Romsdal Fylkeskommune, nærings- og miljøavd., kulturavd.
FRIFO - organisasjonar i Møre og Romsdal
Friluftsrådet for Ålesund og omland

INFORMASJON OM FYLKESKONFERANSE I FRILUFTSLIV OG ÅRETS FRILUFTSLIVSOMRÅDE

Vedlagt finn De nokre eksemplar av ei informasjonsbrosjyre om *Fylkeskonferanse i friluftsliv* og kåring av *Årets friluftslivsområde*. Vær venleg å distribuere desse til interesserte innan Dykkar organisasjon. Fleire brosjyrer kan De få ved å vende Dykk til oss.

Med helsing

Per Fredrik Brun (e.f.)
fylkesmiljøvern sjef

Trond Haukebø
seksjonsleiar

5 vedlegg

Kopi m/ vedlegg til DN

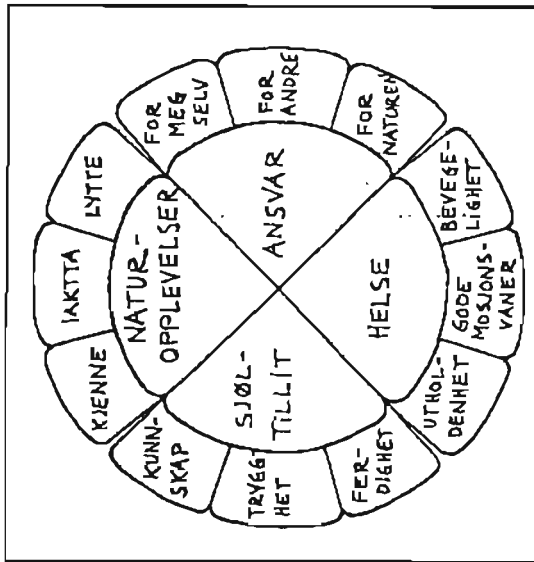

FEBRUAR 1995

8. OG 9. MAI
 FYLKESKONFERANSE OM FRILUFTSLIV
 I MØRE, ROMSDAL OG MØRØ

KÅRING AV ÅRETS FRILUFTSLIVSOMRÅDE
 1995

Denne informasjonsbrosjyra er sendt til alle målgrupper som er nemd i samband med Fylkeskonferansen for friluftsliv 1995. Meir informasjon kan ein få ved å vende seg til Fylkesmannen si Miljøvernaving, konsulent Ingun Raastad, tlf: 71 25 85 16.

Friluftsliv stimulerer ulike sider av personligheten (Kilde: Eskilsson m fl 1981).

Til

Fylkesmannen i Møre og Romsdal,
 Miljøvernavinga,
 Fylkehusa, 6400 Molde

Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Miljøvernavinga

DELTAKARINFORMASJON:

FYLKESMANNEN VIL GI STØTTE TIL DELTAKING PÅ VÅR
FYLKESKONFERANSE FOR FRILUFTSLIV 1995

- KONFERANSEN KOSTAR KR. 300.- INKL. OVERNATTING M/
FULLPENSJON FOR FØLGJANDE GRUPPER: (KATEGORI 1):
- 2 FRÅ KVAR KOMMUNE I MØRE OG ROMSDAL
 - 1 FRÅ KVAR AV MEDLEMSORGANISASJONANE I
FRILUFTSLIVETS FELLESGRUPPER, REGION /
FYLKESNIVÅ I MØRE OG ROMSDAL
 - 10 FYLKESPOLITIKARAR / FRÅ FYLKESADMINISTRASJON
 - 1 FRÅ FRILUFTSRÅDET FOR ÅLESUND OG OMLAND

DELTAKARAR UTOVER DETTE MÅ SJØLVE DEKKJE
KOSTNADENE

(Sjå påmeldingskjema, kategori 2)

DET ER 10 ÅR SIDAN SIST VI ARRANGERTE FYLKESKONFERANSE
FOR FRILUFTSLIV

VELKOMMEN TIL FYLKESKONFERANSEN FOR FRILUFTSLIV 1995

BINDANDE PÅMELDING TIL FYLKESKONFERANSE MÅ VI HA HOS
OSS SEINAST

TYSDAG 25. APRIL 1995

TIL

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL, MILJØVERNDELINGA
F-YLKESHUSET, 6400 MOLDE

TELEFAKS: 71 25 85 09

BETALING SKJER VED DIREKTE OPPGJER MED HOTELLET.

(Dersom De vil ha regninga sendt, må De vise rekvisisjon e.l.l.)

FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL, MILJØVERNDELINGA
INNBYR TIL

FYLKESKONFERANSE
OM
FRILUFTSLIV

9. OG 10. MAI 1995
SCANDIC HOTEL - ÅLESUND

TEMA:

- Tilrettelegging, drift og forvaltning av friluftslivområde
- Utførelse med båt til Svinøya
- Naturvernåret; Biologisk mangfold, allemannsretten
- Friluftslivutøvarane, organisering og stimulering
- Planarbeid for friluftsliv

MALGRUPPE:

- Kommunane i Møre og Romsdal;
- Kommune, miljøvernleiarar, kulturarbeidarar, teknisk etat m.v. politikarar, rådmenn, fylkeskommunen i Møre og Romsdal;
- Fylkeskommunen og Fylkesmannen i Møre og Romsdal; fylkespolitikarar og fylkesadministrasjon
- Friluftslivorganisasjonane i Møre og Romsdal
- Friluftsrådet for Ålesund og Omland
- Andre med interesse for friluftsliv

PÅMELDINGSFRIST 25.4.95

PROGRAM

Vi gjer merksam på vår endring av dato for konferansen til **9. og 10. mai 1995**

Tysdag 9. mai

10.45 - 11.30 Registrering
11.30 - 12.15 Lunsj

12.15 Fylkesmann Alv Jakob Fostervoll opnar konferansen

Opningsforedrag:

12.30 Repr. frå Miljøverndepartementet: Nasjonale mål for friluftslivet

12.45 Reidun Vigestad Berge, Fylkesfriluftsrådet:
Korleis ta vare på friluftsliv-interessene på fylkes- og kommunenivå?

Tema: Tilrettelegging, drift og forvaltning av friluftslivsområde

13.00 Mari Lise Sjong, Direktoratet for naturforvaltning:
Naturvernleg tilrettelegging for friluftsliv

13.30 Torgeir Stensø, Volda kommune:
Tilrettelegging for friluftsliv i Elvådalen i Volda

14.00 Friluftsrådernes Landsforbund
Korleis drive interkommunalt samarbeid i friluftsråd?

14.20 Spørsmål og diskusjon

14.40 Friluftsrådet for Ålesund og Omland orienterer om Svinøya og utferden

15.00 Utferd til Svinøya, natur og kulturstien
Tema: Naturvernleg tilrettelegging og friluftsliv for barn og unge

Tilbake til hotellet ca. kl 19.00

20.00 Middag

Onsdag 10.5

Tema: Friluftslivstøytarane - organisering og stimulering til friluftsliv

08.30 Friluftsliv-rettleiar Christer Lundberg Nes:
Friluftsliv for barn og unge. Eksempel frå arbeidet med AOF sitt prosjekt 1994 og Volda Friluftsförening si satsing i 1995

09.15 Aude Framtzen, Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) i Møre og Romsdal:
FRIFO-arbeidet i Møre og Romsdal

09.45 Spørsmål og diskusjon

10.15 Kaffepause

Tema: Naturvernåret: Biologisk mangfald og allemannsretten

10.30 Knut Sørgaard, Mølle kommune:
Biologisk mangfald i Molde

11.00 Harald Tronvik, Friluftslivets Fellesorganisasjon
Allemannsretten - slik vi ser den

11.30 Spørsmål og diskusjon

12.00-13.00 Lunsj

Tema: Planarbeid for friluftsliv

13.00 Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga:
Handlingsplan friluftsliv mot år 2000 i Møre og Romsdal

13.30 Olav Nilsen, Gjemnes kommune:
Kommunedelplan for idrett og friluftsliv for Gjemnes kommune

13.45 Fylkesidrettsleiar Ingolf Mørk:
Kommunedelplan og Fylkesdelplan for idrett og friluftsliv i Møre og Romsdal

14.15 Spørsmål og diskusjon

14.45-15.00 Avslutning

PÅMELDING:

KATEGORI I; BETALAR KR 300.- FOR HEILE KONFERANSEN

Fyll ut:

Namn:	
Adresse, Tlf:	
Eg repr. kommune / stilling:	
organisasjon / verv:	
anna:	
Enkeltrom:	
Dobbelrom / deler med:	

KATEGORI 2; BETALAR SJØLV FOR HEILE KONFERANSEN

FULL PENSJON M/ 2 LUNSJAR Fyll ut:

Namn:	
Adresse, Tlf:	
Eg repr. kommune / stilling:	
organisasjon / verv:	
anna:	
Enkeltrom, Scandic 975.-	
Enkeltrom, Bryggen 1175.-	
Dobbelrom Scandic 875.-:	
Dobbelrom Bryggen 1075.-:	

Eg ønskjer ikkje overnatting:	
-------------------------------	--

ALLE FYLLER UT DETTE:

Eg deltek på:	
Lunsj tysdag:	ja: nei:
Utferd tysdag til Svinøya:	ja: nei:
Middag tysdag kveld:	ja: nei:
Onsdag inkludert lunsj:	ja: nei:

snu!

FYLKESKONFERANSE OM FRILUFTSLIV I ÅLESUND 09. OG 10. MAI 1995

DELTAKARLISTE

Kommune:	Namn:	Hotell:	Heile:	Unntak:
Aure	Røkenes, Svanhild	Bryggen	ja	
Aure	Kalland, Johannes	Scandic	ja	
Averøy	Sørensen, Roar	Scandic	ja	
Averøy	Loen, Johnny	ikkje	nei	u/overnatt. og middag
Eide	Lyngstad, Johnny	Scandic	ja	
Frei	Hopen, Tony	Bryggen	ja	
Fræna	Hestad, Harry	Scandic	ja	
Fræna	Kvalvågnæs, Knut	Bryggen	ja	
Giske	Godø, Gunnar	ikkje	ja	
Giske	Larsen, Knut	ikkje	ja	
Giske	Naadland, Trine	ikkje	ja	middag uviss
Giske	Holmen Dyb, Annbjørg	ikkje	nei	kun lunsj onsdag
Gjemnes	Wiik, Lars	Bryggen	ja	
Gjemnes	Hoem, Olav Inge	Scandic	ja	
Halsa	Løvik, Arild	Bryggen	ja	
Haram	Johansen, Svein	Bryggen	ja	
Haram	Vestre, Svanhild	ikkje	nei	Svinøya + lunsj dag 2
Herøy	Holum, Bjørn	Scandic	ja	
Herøy	Torvik, Olav	Bryggen	ja	
Herøy	Vorren, Berit	ikkje	nei	1. dag u/middag
Herøy	Sporstøl, Bjørnar	ikkje	nei	1. dag u/middag
Kr.sund	Jensen, Anni	Scandic	ja	
Kr.sund	Aukan, Tore	Scandic	ja	
Midsund	Karlsen, Terje	Bryggen	ja	
Molde	Sørgaard, Knut	Scandic	ja	
Neset	Astad, Gunnar	Scandic	ja	
Neset	Orvik, Palmar	Bryggen	ja	
Norddal	Døving, Karl A.	Scandic	ja	
Norddal	Tynning, Torbjørn	Scandic	ja	
Rauma	Krøvel, Harald	Scandic	ja	
Rauma	Svanemyr, Robert	Scandic	ja	
Rindal	Aakvik, Per Inge	Bryggen	ja	
Sande	Ekroll, Rasmus Johan	Scandic	ja	
Sande	Wadsten, Kristin	Bryggen	ja	
Sandøy	Sandøy, Per Sturla	Bryggen	ja	
Skodje	Hoftun, Njell Inge	ikkje	ja	unntatt middag
Stordal	Stavseng, May-Britt B.	Scandic	ja	
Stranda	Forthun, Are	Bryggen	ja	
Stranda	Lillestøl, Ole Johan	ikkje	nei	berre dag 2 - lunsj
Sula	Dalen, Gro	ikkje	nei	Svinøya + lunsj dag 2

Kommune:	Namn:	Hotell:	Heile:	Unntak:
Sula	Hansen, Heidi	ikkje	nei	Svinøya + lunsj dag 2
Sunddal	Trædal, Jostein	Scandic	ja	
Sunddal	Bjurstedt, Carl S.	Bryggen	ja	
Sykkylven	Brunstad, Eli	ikkje	ja	middag uviss
Sykkylven	Flote, Arnfinn	ikkje	ja	ikkje middag
Sykkylven	Settemsdal, Arne	ikkje	?	
Tingvoll	Bugge, Odd-Arild	Bryggen	ja	
Tingvoll	Teilgård, Jakob	Bryggen	ja	
Tustna	Nes, Åslaug	Scandic	ja	Svinøya usikker
Ulstein	Kragerud, Heidi Marie	Scandic	ja	
Ulstein	Folkestad, Alv Ottar	Bryggen	ja	
Vestnes	Dyrhaug	Scandic	ja	
Vestnes	Berge, Perly	Bryggen	ja	
Volda	Kanstad, Signe Rønnestad	Scandic	ja	
Volda	Heltne, Per	Scandic	ja	
Volda	Opedal, Ingrid	Scandic	ja	
Ørsta	Pilskog, Jostein	Scandic	ja	
Ørsta	Wangen, Gunnar	Bryggen	ja	
Ørsta	Taklo, Nils	ikkje	?	kanskje dag 1
Ålesund	Lunde, Synnøve	ikkje	nei	berre 2 lunsjar
Ålesund	Vinje, Jens Oscar	ikkje	nei	berre 2 lunsjar
Nær-Miljø	Flemsæterhaug, Birger	Scandic	ja	
Nær-Miljø	Kringstad, Lars	Scandic	ja	
Fylkesk.	Brøste, Kåre	Scandic	ja	
FRIFO	Frantzen, Atle	ikkje	nei	berre dag 2 lunsj
DN	Tveiten, Anita	Scandic	ja	
Orient.	Vaaje, Harald	Scandic	ja	
Å&oml.	Vatne, Magnhild	ikkje	ja	
Gjemnes	Nilsen, Olav	Scandic	ja	
Volda	Stensø, Torgeir	Scandic	ja	
Sula	Sortehaug, Per	ikkje	nei	
Fril.for.	Lundberg Nes, Chr.	Scandic	ja	ikkje lunsj dag 2
DN	Sjong, Mari-Lise	Scandic	ja	
MD	Ringard, Kristi	ikkje	nei	dag 1 u/middag
KU	Mork, Ingolf	Scandic	ja	
f.friluft	Berge, Reidun Vigestad	Scandic	ja	
KU	Edøy, Tore	ikkje	nei	berre onsdag
M-avd.	Brun, Per Fr.	Scandic	ja	
M-avd	Ørsahl, Harald	Scandic	ja	
M-avd	Lyse, Kjell	Scandic	ja	
M-avd	Aksdal, Siv	ikkje	nei	
M-avd	Raastad, Ingun	Scandic	ja	
M-avd	Sporsheim, Åse-Britt	Scandic	ja	

Resultat, evaluering, Fylkeskonferansen			
Svar i %	Bra	OK	Dårleg
1. Kva meiner du om Fylkeskonferansen m.o.t:			
Førehandsinformasjon	29	58	13
Prosedyre for påmelding	33	67	
Kommentar:			
Spørsmål 1 a: N = 24, 1 b: N = 21			
2. Kva meiner du om fagleg innhald i tema 1:			
Tilrettelegging, drift og forvaltning av friluftslivsområde?			
Forelesarar	33	54	13
Fagleg innhald	33	67	
Kommentar:			
Spørsmål 2a og b: N = 24			
3. Kva meiner du om utferden til Svinøya?			
Organisering:	80	20	
Fagleg innhald	54	46	
Kommentar:			
Spørsmål 3 a N = 15, 3b: N = 13			
4. Kva meiner du om fagleg innhald i tema 2 :			
Friluftslivsutøvarane - organisering og stimulering:			
Forelesarar	43	39	18
Fagleg innhald	32	36	32
Kommentar:			
Spørsmål 4a: N = 23, 4b: N = 22			
5. Kva meiner du om fagleg innhald i tema 3 :			
Naturvernåret; Biologisk mangfald og allemannsretten			
Forelesarar	92	4	4
Fagleg innhald	75	21	4
Kommentar:			
Spørsmål 5a og 5b. N = 24			
6. Kva meiner du om fagleg innhald i tema 4:			
Planarbeid for friluftsliv			
Forelesarar	39	56	5
Faglig innhald	32	58	10
Kommentar:			
Spørsmål 6a: N = 18, 6b: N = 19			
7. Kva er ditt generelle inntrykk av konferansen m.o.t:			
Temavalg	35	65	
Forelesarar	25	70	5
Organisering og leiding	68	26	6
Kommentar:			
Spørsmål 7a og 7b: N = 20, 7c; N = 19			
Kommentarar til sp.1-7 og svar på sp. 8 er på eige ark.			

Evaluering av Fylkeskonferansen, kommentarer på spørjeskjema.

Deltakarane sine utfyllande kommentarar:

1. Kva meiner du om Fylkeskonferansen med omsyn til førehandsinformasjon, prosedyre for påmelding??

Førehandsinformasjon ok, prosedyre for påmelding gjekk ikkje heilt glatt som at ein måtte be om invitasjon. Dårlig samkjøyr med friluftskonf. i Bergen 3.-5.05.1995. Endring av dato!?. Deltakerliste. Kulturkontoret fikk ikkje påmeldingsskjema, fikk sendt informasjonen før påmeldingsfristen. God førehandsvarsling og så vart tida forskjøve med kort varsel! Problemet er kanskje mest internt i kommunen, jeg savner flere med meg.

2. Kva meiner du om fagleg innhald og forelesarar i tema 1; Tilrettelegging, drift og forvaltning av friluftslivsområde?

Interessant informasjon. For lange «bolker» ikke frisk luft - ødelegger konsentrasjonen. Dårlig lyd. Sjong fikk alfor lita tid, burde hatt ein time - elles - det er tredje gang jeg er på ei fylkessamling og får presentert Elvadalen. Dept. for dårlig, kunne like gjerne gitt deltakarane ein kopi av transpartenter som ho snakka om, refererte. Repr. frå fylkesfriluftsnemnda, mindre interessant foredrag, resten ok, men forelesarane fekk for dårlig tid!

3. Kva meiner du om utferden til Svinøy m.o.t. organisering og fagleg innhald?

Bra organisering, litt lite tid til å fortelle om aktivitetar. Positivt å sjå kva dei har fått til.. Det er positivt å se ting i «praksis» og man får bedre kontakt med de andre kursdeltakerne/forelesere, dessuten var det fint med en tur i det gode vårværet. Karl A. Døving og Kåre Brøste hadde gode innlegg i spørsmålsrunda. Fint supplement til kurset, bør vere aktuelt ved liknande opplegg ved andre kurs seinare. Kaffi og bollar på båten var eit populært og godt tiltak. Utrena båtfører gjorde turen svært spanande.

4. Kva meiner du om fagleg innhald og forelesarar i tema 2; Friluftsløvsutøvarane, organisering og stimulering?

Hovudfagsoppgåve var interessant. Viktig å bruke tid til dei aktive utøvarane slik at dei får informere «byråkratane». Dette var stort sett gamalt nytt. Tynt, selvfølgeligheter. Hovudoppgåve i sosiologi vart for teoretisk og verkelighetsfjern. Første forelesar var bra fordi han brukte flere hjelpemiddel - variert og engasjert. Middelvei, Ch. Nes var ypperlig, de to andre kunne vi godt ha sluppet. Lundberg Nes hadde eit veldig interessant innlegg. For mye ubesvarte spørsmål. Chr. L. Nes: veldig bra. Chr. Lundberg Nes - veldig interessant! Kva med litt trening i stemmebruk?

5. Kva meiner du om fagleg innhald og forelesar i tema 3; Biologisk mangfald?

Inspirerende og opplysende! Meget interessant, greit og godt framlagt. Spennende tema. Knut Sørgaard: bra, fagleg ok. Savnet allemannsretten.

6. Kva meiner du om fagleg innhald og forelesar i tema 4; Planarbeid for friluftsliv?

Foredraget av Mork bra, informativt. Sørg for samordning av planarbeid på fylkesplan! Grei og klar framføring. Mykje «gammelt nytt» m.o.t. kommunedelplan for idrett og friluftsliv.

Presentert for n'te gang. OK med det nye som kommer m/fylkedelplan. Mork ok. Dette har vore tema i lang tid og kommunane skulle ha ferdige planane innan utgangen av 1994! Dette hadde jeg ventet meg mer av, mer konkret, særlig fra fylkesmannens si side.

7. Kva er dlitt generelle inntrykk av konferansen?

Organisering og leiing bra. Litt mykje «GPP» skulle hatt meir diskusjon gjerne gruppearbeid, lett for passivt og for mykje skryt, lite diskusjon om problem om arealplanlegging osv. Savner naturlig nok allemannsretten. For mange innlegg i høve tid til debatt, la heller alle deltakarane arbeide litt t.d. ved oppgåver, gruppediskusjoner. For mange aktørar - og (særleg 1. dag) blei alt for «hektisk». Eg syns t.d. at dei to innleingsforedraga var unødvendige. (Noko kunne berre vore kopiert opp og delt ut!), konferansen ville tent på å konsentrere seg om noken få tema, og gått meir i dybden på det som blei tatt opp, 1. dag var det for stramt program, inga pauser. Temavalg: interessant og viktig. Burde ha vore meir tid til den enkelte forelesar 1. dagen, spørsmål rett etter innlegg, bør ha pausar etter ca 45 min foredrag/spørsmål dersom det ikkje vert interessante debattar. Kunne vore sett av meir tid til diskusjon etter kvart hovudtema, gjerne med grupper. Litt vel mykje teori og for liten tid til åpen diskusjon, burde kanskje ha hatt innledere som kunne å provosere litt. Forelesar: sterkt varierende, org/leiing: tildels meget bra! En utflukt høyrer med i eit friluftsseminar, godt valg, bra gjennomføring. Fleire forelesarar hadde fagleg godt nivå, men greidde ikkje å presentere stoffet.

8. Korleis meiner du Fylkesmannen bør arbeide vidare i friluftssaker:

På fylkesnivå

Regionalt samarbeid. Sikre områder i plansammenheng, bl.a gjennom samarbeid over forvaltningsnivåene. Sikring og overføring av midlar til kommunane. Arb. med tilskuddsordningar/arbeidsplasser (=KAJA). Tverrfaglegheit, mental tilrettelegging, familie/barn. Jobbe for ei betre samordning av div. utspill, tiltak, målsettingar frå departementa og direktoratet. Fylkesplanen etc. Sammen med kommunane og organisasjonene. Trekk alle partar inn i forberedende arbeid, informasjon meget viktig. Kontakte kommunane, samarbeid, rettleiing, konkrete saker. Samordning av søknadsprosedyrer for tiltak (planer), organiseringa/organisasjonar innan friluftsliv. Hjelp til med å finansiere kommunens egne ønsker i sammenheng, dvs i større perspektiv og spesielt bevilge pengar til stader av regional og nasjonal interesse. Grensegang mellom FM og fylkeskommunen og DN ofte litt uklar. Rettleiing.

Saman med kommunane

Fagleg bistand til kommunane, samarbeid om planverket. Fagleg rettleiing og støtte, redusere «lokale» krav om storskala tilrettelegging for friluftsliv. Kommunane ønskjer seg sjølv sagt midlar. Meir pengar og info om løsnings og gode eksempler, oftere friluftslivskonferansar enn hvert 10. år. Etablere partar, samarbeidsrutinar mellom kommunane og mellom kommunar/fylke. Utgangspunkt i fritidsplan, rullering av kommuneplan, ta kontakt med k.kons., mv.kons. Temadagar om aktuelle arbeidsoppgåver (1. dag kurs) f.eks. jakt/fiske/friluftsliv, samarbeid i plansaker, grunneigar/kommune/fylke. Kommunen velger ut hva de vil ta vare på og tilrettelegge, fylkesmannen godkjenner eller korrigerer planene og bevilger pengar til de faktiske tiltak, kontroll er viktig så vi unngår feilinvesteringer og VOLDTEKT på naturen!

Saman med organisasjonane

Det er svært positivt at organisasjonane får bli høyrte i slike fora som denne konferansen. Det gir større tyngde i argumentasjon overfor kommune m.m. Få den menige mann/kvinne/barn i tale, aktivisere lokalbefolkningen. Reiselivorg. Avklare grensesnitt for arbeidsområde/oppgåver for organisasjonar. Her er engasjementet ofte større, tildels mye større enn de faglige forutsetningene. Informasjon om positive og negative sider ved forskjellig tilrettelegging må gis på en enkel og lettfattelig måte med eksempler.

I høve til andre

Det må ikkje gå så lenge til neste gang friluftsliv kjem opp som tema på fylkesnivå. Næringslivet i kommunane - spes. reiseliv/friluftsliv (landbruksnæringar og andre) reiselivsbransjen, grunneiere/foreningar, JFF? Dårleg skrift på mange av dei dokumenta som blei brukt under foredrag - overhead uklår handskrift. Det er viktig å nå brukergroppene, artikler i avisa, intervjuer i TV og radio om at der og der kan man oppleve dette og hint så og så er nå åpent for alment bruk, osv. Vær ikkje redd for å invitere notabiliteter på høyt nivå, gjerne kongehuset, til å foreta offisielle åpningar av friluftsområder, gjerne i sammenheng med restaurering av kulturminner, nærliggende eksempler er Veøy hvor fylkesmannen har spilt en sentral rolle.

Tillegg:

Dårleg høgtalaranlegg!! - gjed begge typar! (Heldigvis god akustikk!) FM treng å forbetre seg i samarbeid med andre. Høyring med god tidsramme. Samlet konklusjon på konferansen: grunneierne er og blir «adelen» i Norge!

Friluftsliv ut av den politiske dagsorden

- Når det ikke lenger er obligatorisk med friluftsnemnder i kommune og fylkeskommune, er vi avhengig av ildsjeler i de andre etatene for at friluftslivet ikke skal nedprioriteres.

Veslemøy Østrem

Dette sa Reidun Vigestad Berge fra Fylkesfriluftsnemnda på en fylkeskommunal konferanse om friluftsliv i Ålesund i går.

95 prosent av alle nordmenn vil gjerne gå på tur og 80 prosent gjør det. Vi vil gjerne ha mulighet til et enkelt friluftsliv uten for mye utstyr, og vi vil ha nærmiljøet.

Står fritt

Med den nye kommuneloven, står kommunene fritt til å avgjøre hvilken nemndinndeling de ønsker, og en friluftsnemnd er ikke lenger obligatorisk.

- Dette kan få en avgjørende betydning for den kommunale tilrettelegginga av friluftslivet,

mente Reidun Vigestad Berge, medlem av fylkesfriluftsnemnda i Møre og Romsdal i en årrekke. Hun la til at det ikke er likegyldig hvilken etat som overtar ansvaret for friluftslivet.

Prioritering

- Store etater med mange oppgaver, kan ikke prioritere alle oppgavene like høyt, det sier seg selv, sa hun til miljøvernledere og kommunepolitikere i salen.

Vigestad Berge mente vi kan se enkelte faresignaler som gjør det viktig å prioritere friluftsliv, til tross for at vi har mye natur å rutte med.

- Vi ser at friluftarealene skrumper inn. Det er for eksempel en knapphet på velegne bade-plasser i fylket vårt. Bare de siste årene har vi tapt en rekke saker som skulle sikre innbyggerne bademuligheter. Det som kalles urørt natur, som er fem kilometer fra veier, bebyggelse og lignende, skrumper også betraktelig inn, sa Vigestad Berge. Ko

Konferansen fortsetter i dag med stimulering til friluftsliv, naturvernåret og planarbeid som hovedtema.

- Friluftslivet står i fare for å miste sin posisjon i kommunene når det ikke lenger er obligatorisk med egne friluftsnemnder, sa Reidun Vigestad Berge på Fylkeskonferansen om friluftsliv i Ålesund i går.

Sunnmørs posten 10.5.95

Friluftspiln for Ålesund fra fylkesmannen

Veslemøy Østrem

Tilrettelegging av friluftsliv, stimulering og styrking av friluftslivet er hovedmålsetningane i en friluftspiln mot år 2000 fra fylkesmannen. Første utkast til pilan ble lagt fram på fylkeskonferansen for friluftsliv i Ålesund denne uka.

Arbeidet med fylkesvis friluftspilner startet i 1993 etter pålegg fra Miljøverndepartementet. Pilan fra fylkesmannen skal stake ut kursen for hovedsatsningsområder i arbeidet for friluftsliv i fylket.

- Å koordinere, styrke og bedre arbeidet med friluftsliv, er bakgrunnen for pilnarbeidet, sa Ingunn Råstad

fra fylkesmannens kontor. Men vi ønsker å løfte opp enkelte temaer til satsingsområder. Å tilrettelegge og forvalte friluftsområdene i fylket, å stimulere til økt bruk av naturen og å styrke friluftslivet på fylkeskommunalt og kommunalt nivå, blir de viktigste tiltaksområdene.

Uten ryggsekken fryser

vi på ryggen, sies det. Det norske folk er et vandrende folk. Men størstedelen av det friluftslivet vi bedriver, er i nærmiljøet. Spaserturer, soling og fotturer som ikke krever for mye utstyr, er friluftsliv for flertallet av oss.

- Vi må prioritere hva folk flest driver med når vi skal planlegge tilretteleg-

ging for friluftsliv, sa Ingunn Råstad.

Fylkesmannen legger derfor opp til å sikre gode areal i nærområdene til friluftsbbruk, og kvalitetssikre turer og stier. Det legges også opp til at byer og tettsteder skal lage "grønne planer".

Stimuleringsiltakene fra fylkesmannen skal i første

rekke rette seg mot barn og ungdom.

- Vi vil kanalisere de midlene vi har til de som arbeider med barn og ungdom, og styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, fortalte Råstad på fylkeskonferansen i Ålesund.

SUNN MORSPOSTEN 11.5.95

PUBLIKASJONAR FRÅ FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL

MILJØVERNDELINGA

1996:

1. Fiskeribiologiske undersøkingar i reg. vassdrag i M&R - reguleringsmagasin Tussa (ISBN 82-7430-088-2) ISSN: 0801-9363
2. Handlingsplan for friluftsliv mot år 2000 i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-089-0) ISSN: 0801-9363

1995:

1. Oppgradering av fyllplassar i Møre og Romsdal - Forslag til handlingsplan (ISBN 82-7430-071-8) ISSN: 0801-9363
2. Bonitering og kultiveringsplan for laks i Bævra- og Bjørkevassdraget (ISBN 82-7430-072-6) ISSN: 0801-9363
3. Plan for rotenonbehandling av Skibotnvassdraget (ISBN 82-7430-073-4) ISSN: 0801-9363
4. Årsmelding 1994 (ISBN 82-7430-074-2) ISSN: 0801-9363
5. Rapport om prosjektet «Utvida miljøvernengasjement for jordbruksetaten i Møre og Romsdal - sluttrapport (ISBN 82-7430-076-9) ISSN: 0801-9363
6. Undersøkelser vedr. lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal 1994 (ISBN 82-7430-077-7) ISSN: 0801-9363
7. Fiskeribiologiske undersøkelser i regulerte vassdrag i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-078-5) ISSN: 0801-9363
8. Forslag til kultiveringsplan for ferskvannsfisk i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-079-3) ISSN: 0801-9363
9. Fiskeribiologiske undersøkelser i Tafjordvassdraget (ISBN 82-7430-080-7) ISSN: 0801-9363
10. Forvaltning av freda rovvilt i Møre og Romsdal 1991-94 (ISBN 82-7430-081-5) ISSN: 0801-9363
11. Rotenonbehandling av Skibotnelva 1995 (ISBN 82-7430-082-3) ISSN: 0801-9363
12. Fylkeskonferanse om friluftsliv - Ålesund mai 1995 (ISBN 82-7430-083-1) ISSN: 0801-9363
13. Utkast til verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-085-8) ISSN: 0801-9363
14. Rotenonbehandling i Gjemnes kommune 1994 (ISBN 82-7430-086-6) ISSN: 0801-9363
15. Nasj. registrering av verdifulle kulturlandskap i M&R - tilleggsregistreringar 1995 (ISBN 82-7430-087-4) ISSN: 0801-9363

1994:

1. Årsmelding 1993 (ISBN 82-7430-061-0) ISSN: 0801-9363
2. Miljø- og sysselsetjing 1993 (ISBN 82-7430-062-9) ISSN: 0801-9363
3. Undersøkelser vedr. lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal 1993 (ISBN 82-7430-063-7) ISSN: 0801-9363
4. Bonitering og kultiveringsplan for laks i Surna og Toåa (ISBN 82-7430-064-5) ISSN: 0801-9363
5. Gjennomførte tiltak mot lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal pr april 1994 (ISBN 82-7430-065-3) ISSN: 0801-9363
6. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-066-1) ISSN: 0801-9363
7. Innføring av Skvett'n i Møre og Romsdal, Sluttrapport (ISBN 82-7430-068-8) ISSN: 0801-9363
8. Rotenonbehandling av Raumavassdragene 1993 (ISBN 82-7430-069-6) ISSN: 0801-9363

1993:

1. Prøvefiske i Sædalsvatnet i Sande kommune 1992 (ISBN 82-7430-051-3) ISSN: 0801-9363
2. Soppfloraen i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-052-1) ISSN: 0801-9363.
3. Naturfaglige konsesjonsvilkår knyttet til vasskraftutbygging i Møre og Romsdal (ISBN 82-7340-054-8) ISSN: 0801-9363
4. Undersøkelser vedr. lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal 1992 - del Nordmøre (ISBN 82-7430-055-6) ISSN: 0801-9363
5. Undersøkelser vedr. lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal 1992 - del Romsdal (ISBN 82-7430-056-4) ISSN: 0801-9363

1993 forts.:

6. Undersøkelser vedr. lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal 1992 - del Sunnmøre (ISBN 82-7430-057-2) ISSN: 0801-9363
7. Gjennomførte tiltak mot lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-058-0) ISSN: 0801-9363
8. Helsestatus i lakseførende vassdrag i Møre og Romsdal. Fiskesykdommer og parasitter. Smitteforebyggende tiltak (ISBN 82-7340-059-9) ISSN: 0801-9363
9. Soppfloraen i en del naturbeitemarker og naturenger i Møre og Romsdal og Trøndelag (ISBN 82-7430-060-2) ISSN: 0801-9363

1992:

1. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal 1988-1991 - del Romsdal (ISBN 82-7430-040-8) ISSN: 0801-9363
2. Rapport Sysselsetting - miljø, Arbeid for trygd i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-041-6) ISSN: 0801-9363
3. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal 1988-1991 - del Nordmøre (ISBN 82-7430-042-4) ISSN: 0801-9363
4. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1991 (ISBN 82-7430-043-2) ISSN: 0801-9363
5. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal 1990 og 1991 - del Sunnmøre (ISBN 82-7430-044-0) ISSN: 0801-9363
6. Prøvefiske i Hanemsvatnet i Tingvoll kommune 1991 (ISBN 82-7430-045-9) ISSN: 0801-9363
7. Ferskvannsfiskeressursene i Tingvoll kommune (ISBN 82-7430-046-7) ISSN: 0801-9363
8. 10 år med miljøvern (jubileumsbrosjyre ISBN 82-7430-047-5) ISSN: 0801-9363
9. Overvaking av vassdrag og fjordar i Møre og Romsdal 1989-91 (ISBN 82-7430-048-3) ISSN: 0801-9363
10. Verneplan edellauvskog i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-049-1) ISSN: 0801-9363
11. Soppfloraen i noen ugjødsla beitemarker i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-050-5) ISSN: 0801-9363

1991:

1. Spesialavfall/Miljøfarlig avfall i Møre og Romsdal. Statusrapport 1990 (ISBN 82-7430-033-5) ISSN: 0801-9363
2. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1990 (ISBN 82-7430-034-3)
3. Forskrift om fiske etter anadrome laksefisk i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-035-1) ISSN: 0801-9363
4. Store rovdyr - rovviltskade på bufe i Møre og Romsdal 1990 (ISBN 82-7430-037-8) ISSN: 0801-9363
5. Verneverdig edellauvskog i Møre og Romsdal (ISBN-82-7430-038-6) ISSN: 0801-9363
6. Plan for bilvraksystemet i Møre og Romsdal (ISBN-82-7430-039-4) ISSN: 0801-9363

1990:

1. Prøvefiske i Inste og Søre Glupvatn i Rauma kommune 1988 (ISBN 82-7430-025-4)
2. Overvaking av vassdrag og fjordar i Møre og Romsdal 1986-1988 (ISBN 82-7430-026-2)
3. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1988 og 1989 (ISBN 82-7430-021-1)
4. Spissbukkjakt. En forsøksordning med jakt på spissbuk av hjort, 1987 og 1988 (ISBN 82-7430-027-0)
5. Avfallshåndtering i Møre og Romsdal. HOVEDRAPPORT (ISBN 82-7430-028-9)
6. Avfallshåndtering i Møre og Romsdal. SAMMENDRAGSRAPPORT (ISBN 82-7430-029-7)
7. Store rovdyr og rovviltskade (ISBN 82-7430-030-0)
8. Spørreundersøkelse blandt jegere i Møre og Romsdal (ISBN 82-7430-031-9)
9. Undersøkelse vedr. lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Møre og Romsdal 1988-89 - del Sunnmøre (ISBN 82-7430-032-7)

1989:

1. Kraftlinja Håheim-Djupvik. Fugleliv og friluftsjakter (ISBN 82-7430-018-1)
2. Prøvefiske i Sunndal statsallmenning - Rapport nr 4. (ISBN 82-7430-020-3)
4. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1986 og 1987 - del Romsdal (ISBN 82-7430-023-8)
5. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1986 og 1987 - del Nordmøre (ISBN 82-7430-024-6)

1988:

1. Prøvefiske i Kilstivatnet, Norddal kommune 1984 (ISBN 82-7430-006-8)
2. Prøvefiske i Andestadvatnet, Sykkylven kommune 1986 (ISBN 82-7430-007-6)
3. Varmekjær lauvskog i Storfjorden og Hjørundfjorden (ISBN 82-7430-008-4)
4. Prøvefiske i Gravdalsvatnet, Nesset kommune 1987 (ISBN 82-7430-009-2)
5. Prøvefiske i Kjerringnesvatnet, Ulstein kommune 1987 (ISBN 82-7430-010-6)
6. Handlingsplan for tiltak i Gyrodactylus salaris-infiserte vassdrag i Indre Romsdal (ISBN 82-7430-011-4)
7. 108 VALLDØLA - Naturvern- og friluftslivsinteresser i nedbørsfeltet (ISBN 82-7430-012-2)
8. Prøvefiske Sunndal Statsalmenning - rapport nr. 3 (ISBN 82-7430-014-9)
9. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1987 (ISBN 82-7430-016-5)
11. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1986 og 1987 - del Sunnmøre (ISBN 82-7430-015-7)

1987:

1. Langtidsplan for miljøvernavdelinga for perioden 1987 - 1990 (ISBN 82-7430-001-7)
2. Undersøkelser vedrørende lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1983, 1984 og 1985 (ISBN 82-7430-003-3)
3. Årsmelding for miljøvernavdelinga 1986 (ISBN 82-7430-002-5)
4. Vassnebbvatnet og Lauvåvatnet, Sumadal kommune. Prøvefiske 1983. (ISBN 82-7430-004-1)

1986:

1. Myrområde med regional og lokal verneverdi
2. Prøvefiske med kavelflytende makrellgarn og laksegarn i Møre og Romsdal 1985
3. Årsmelding for Miljøvernavdelinga 1985
4. Laks- og sjørøretfisket med faststående redskap og dorg i Møre og Romsdal. En fangst dagbokundersøkelse i 1984 og 1985
5. Nåsvatnet i Eide kommune. Prøvefiske 1983
6. Særlige reguleringer av laksefisket i Møre og Romsdal i 1984 og 1985. Sluttrapport.
7. Overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1983-1985 (ISBN 82-7430-000-9)

1985:

1. Program for overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1984-88
2. Rapport om forundersøkingar av konsekvensar ved oljeboring på Møre I. Natur- og miljøvern.
3. Prøvefiske med kavelflytende garn, makrellgarn og laksegarn, med maskestørrelser henholdsvis 37-45 mm og 58 mm, i Møre og Romsdal 1984
4. Årsmelding for Miljøvernavdelinga 1984
5. Silokontrollen 1984
6. Overvintrande sjøfugl i risikoområdet for oljeboring på Møre I. Supplement til rapport om forundersøkingar av konsekvensar ved oljeboring på Møre I. Natur- og miljøvern
7. Særlige reguleringer av laksefisket i Møre og Romsdal i 1984 og 1985. Erfaringer av reguleringene i 1984
8. Mellombels utkast til verneplan for myrar. Møre og Romsdal
9. Sjøfuglundersøkingar i Møre og Romsdal sommaren 1985